

Autoinforme per a l'acreditació

Grau d'Administració i direcció d'empreses
Grau de Màrqueting i investigació de mercats
Grau de Turisme
Grau de Relacions laborals i ocupació
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en
l'economia del coneixement
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic

Estudis d'Economia i Empresa
20 de juliol del 2016

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

0. Dades identificadores	3
1. Presentació del centre	4
2. Procés d'elaboració de l'autoinforme	6
3. Valoració de l'assoliment dels estàndards transversals d'acreditació	8
Estàndard 2: Pertinència de la informació pública	8
Estàndard 3: Eficàcia del sistema de garantia interna de qualitat de la titulació	11
Estàndard 4: Adequació del professorat al programa formatiu	15
Estàndard 5: Eficàcia dels sistemes de suport a l'aprenentatge.....	20
4. Valoració de l'assoliment dels estàndards d'acreditació per titulació	26
Grau d'Administració i Direcció d'Empreses	31
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	31
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	32
Grau de Màrqueting i Investigació de Mercats	37
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	37
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	38
Grau de Turisme.....	45
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	45
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	46
Grau de Relacions Laborals i Ocupació	52
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	52
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	53
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement	59
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	59
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	60
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic	65
Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu	65
Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius.....	66
5. Valoració final i propostes de millora.....	71

0. Dades identificadores

Universitat	Universitat Oberta de Catalunya
Nom del centre	Estudis d'Economia i Empresa (Universitat Oberta de Catalunya)
Dades de contacte	Dra. Àngels Fitó Bertran Directora dels Estudis d'Economia i Empresa Av. Tibidabo, 39-45, 08035 Barcelona afitob@uoc.edu
Comitè d'avaluació intern	Dra. Àngels Fitó Bertran (directora dels Estudis d'Economia i Empresa) Dra. M. Jesús Martínez Argüelles (subdirectora de Docència i directora del màster de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement) Dra. Laura Lamolla Kristiansen (directora del grau d'Administració i direcció d'empreses) Dra. Carmen Pacheco Bernal (directora del grau de Màrqueting i investigació de mercats) Dr. Joan Miquel Gomis López (director del grau de Turisme) Dra. Elisabet Motellón Corral (directora del grau de Relacions laborals i ocupació) Dr. Albert Puig Gómez (director del màster d'Anàlisi de l'entorn econòmic) Sra. Eva González Casellas (màner de programa dels Estudis d'Economia i Empresa) Sr. Miguel Martorell Vicens (estudiant del grau de Relacions laborals i ocupació) Dr. Antoni Meseguer Artola (professor dels Estudis d'Economia i Empresa) Dra. Mariona Farré Perdíguer (tutora del grau de Turisme) Dra. Manuela Alcañiz Zanón (professora col·laboradora dels Estudis d'Economia i Empresa) Sra. Montserrat Sánchez Zambrano (graduada en Administració i direcció d'Empreses) Dr. Josep Jonàs Cortés (representant del sector professional) Sra. Isabel Solà Albareda (Planificació i Qualitat)

Titulacions impartides al centre sotmeses a avaluació				
Denominació	Codi RUCT	Crèdits ECTS	Curs d'implantació	Direcció del programa
Grau d'Administració i direcció d'empreses	2500595	240	2009-2010	Laura Lamolla Kristiansen
Grau de Màrqueting i investigació de mercats	2501284	240	2009-2010	M. Carmen Pacheco Bernal
Grau de Turisme	2500601	240	2009-2010	Joan Miquel Gomis López
Grau de Relacions laborals i ocupació	2501285	240	2010-2011	Elisabet Motellón Corral
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement	4313184	60	2010-2011	María Jesús Martínez Argüelles
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic	4313183	60	2012-2013	Albert Puig Gómez

1. Presentació del centre

a) El centre i l'espai europeu d'ensenyament superior (EEES)

La UOC va començar a adaptar els seus programes a l'EEES el curs 2008-2009 amb tres graus. Prèviament, havia participat en l'experiència pilot de la Direcció General d'Universitats, amb dos graus — Estudis Jurídics i Fonaments de Psicologia— i tres programes oficials de postgrau —Societat de la informació i el coneixement, Educació i TIC i Programari lliure.

El desplegament de l'oferta nova ha estat el següent:

	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Grau	3	13	15	15	15	15	16
Màster universitari	4	5	8	14	19	27	29
Doctorat	1	1	1	2	2	3	3

Dins d'aquest procés, la UOC ha participat en totes les convocatòries de les agències d'avaluació de la qualitat pel que fa a la implantació de mecanismes de garantia interna de la qualitat. Així, doncs, té l'avaluació positiva del sistema de garantia interna de la qualitat per a tots els estudis que imparteix, a partir del 2009. A més, la UOC participa en un total de vuit programes interuniversitaris coordinats per altres universitats (un grau i set màsters).

b) El perfil d'estudiant a la UOC

La missió de la UOC és proporcionar a les persones un aprenentatge durador i oportunitats educatives. L'objectiu és ajudar les persones a cobrir les seves necessitats d'aprenentatge superior i proporcionar-los un accés complet al coneixement, intentant superar les restriccions espai-temporals i afavorint la conciliació de les responsabilitats personals, professionals i formatives.

La Universitat té, doncs, un perfil d'estudiant propi i diferenciat del conjunt del sistema universitari català. Cal tenir en compte, doncs, que entre el 90% i el 95% dels estudiants treballa, gairebé el 60% ja té experiència universitària, el 70% té més de 26 anys i el 22% prové de la via d'accés de cicles formatius de grau superior.

c) Presentació dels estudis

El curs 2014-2015 els Estudis d'Economia i Empresa disposaven de vuit programes oficials. L'evolució dels estudiants en aquests programes ha estat la següent:

	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
Grau d'Administració i direcció d'empreses	-	1.535	2.843	3.978	4.684	4.977	5.152
Grau de Màrqueting i investigació de mercats	-	215	551	816	999	1.132	1.153
Grau de Relacions laborals i ocupació	-	-	436	700	811	894	939
Grau de Turisme	-	193	316	414	493	586	603
Màster universitari de Prevenció de riscos laborals	178	469	662	687	595	498	389
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic	-	-	-	-	42	72	93
Màster universitari en Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement	-	-	-	62	168	257	335
Màster universitari de Responsabilitat social corporativa	-	-	-	-	-	-	50
	178	2.412	4.808	6.657	7.792	8.416	8.714

D'acord amb la funció social de la Universitat, la nota de tall per a accedir a les titulacions es correspon amb l'aprovat.

d) El personal dels Estudis d'Economia i Empresa

El personal investigador i docent de la UOC s'organitza per estudis. Cadascun dels estudis representa un gran àmbit de coneixement, que al seu torn també pot estar organitzat per àrees de coneixement. Pel que fa a l'organització interna dels estudis, els integren el professorat i també el personal de gestió.

Els Estudis d'Economia i Empresa són integrats per 40 professors propis i, com a la resta d'Estudis de la UOC, hi ha les figures següents:

1. Direcció dels Estudis, orientada a la direcció i el desenvolupament de l'àmbit de coneixement i del professorat propi.
2. Subdirecció de Docència dels Estudis, orientada a la transversalitat de la qualitat i la innovació docent dins dels diferents programes dels estudis.
3. Direccions de programes, que tenen com a objectiu satisfer les necessitats dels estudiants de cada programa i vetllar per la qualitat dels programes que s'imparteixen.
4. Professor/a responsable d'assignatura (PRA), que és qui desenvolupa la docència, la recerca i la difusió social del coneixement en el seu camp d'especialització.

Els estudis també disposen, per a completar l'equip docent, de professors col·laboradors i tutors, que fan les tasques de guia, orientació i acompanyament de l'estudiant. També col·laboren amb els professors responsables de l'assignatura pel que fa a l'exercici de la docència. Actualment els estudis tenen un total de 377 professors col·laboradors i 81 tutors.

Completen els Estudis d'Economia i Empresa el personal de gestió, que és integrat per una tècnica de Suport a la Direcció dels Estudis, dos mànagers de programa i un total de set tècnics de Gestió Acadèmica, que tenen com a objectiu donar suport, des de les diferents funcions que exerceixen, a totes les tasques de docència, recerca i difusió que es duen a terme en el si dels Estudis, alhora que interaccionen amb les àrees i els serveis de gestió que, de manera centralitzada, hi ha en aquesta universitat.

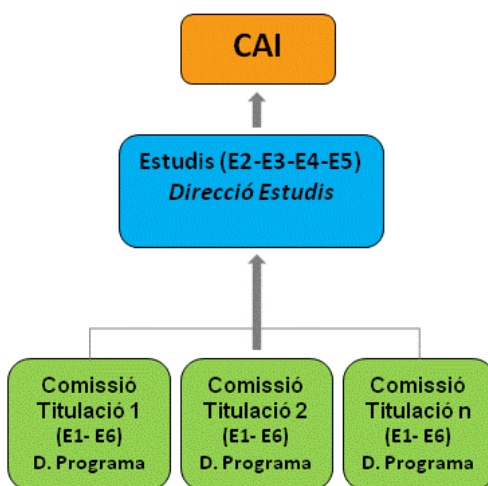
Trobareu més informació dels estudis a:

http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees/economia_empresa/index.html.

2. Procés d'elaboració de l'autoinforme

El Consell de Direcció va nomenar el Comitè d'Avaluació Intern (en endavant, CAI), integrat per: la directora dels Estudis d'Economia i Empresa, la Dra. Àngels Fitó Bertran; la subdirectora de Docència i directora del màster de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement, la Dra. M. Jesús Martínez Argüelles; la directora del grau d'Administració i Direcció d'Empreses, la Dra. Laura Lamolla Kristiansen; la directora del grau de Màrqueting i Investigació de Mercats, la Sra. Carmen Pacheco Bernal; el director del grau de Turisme, el Dr. Joan Miquel Gomis López; la directora del grau de Relacions Laborals i Ocupació, la Sra. Elisabet Motellón Corral; el director del màster d'Anàlisi de l'entorn econòmic, el Dr. Albert Puig Gómez; la mànager del programa dels Estudis d'Economia i Empresa, la Sra. Eva González Casellas; un estudiant del grau de Relacions Laborals i Ocupació, el Sr. Miguel Martorell Vicens; un professor dels Estudis d'Economia i Empresa, el Dr. Antoni Meseguer Artola; una tutora del grau de Turisme, la Dra. Mariona Farré Perdiguier; una professora col·laboradora dels Estudis d'Economia i Empresa, la Dra. Manuela Alcañiz Zanón; una graduada en Administració i Direcció d'Empreses, la Sra. Montserrat Sánchez Zambrano; un representant del sector professional, el Dr. Josep Jonàs Cortés; i una tècnica de Planificació i Qualitat, la Sra. Isabel Solà Albareda.

Per a facilitar la màxima participació tant dels responsables acadèmics i responsables de gestió com del conjunt de la comunitat universitària, l'informe s'ha basat en el treball previ de les comissions de titulació i de la direcció dels Estudis:

Imatge 1. Esquema de treball del CAI

Els documents de referència per a l'elaboració de l'autoinforme han estat la [Guia per a l'acreditació de les titulacions oficials de grau i màster](#) (març del 2016) de l'AQU i el document de la UOC *Procés d'acreditació. Guia per a l'autoavaluació* (maig del 2016).

En el procés d'elaboració de l'autoinforme podem identificar les cinc fases següents:

1. Recollida d'informació: els mànagers de programa, els tècnics de Gestió Acadèmica i els responsables dels diferents processos implicats en el procés d'avaluació van aportar les dades i les proves necessàries per a poder fer l'autoavaluació dels diferents estàndards. Les principals fonts d'informació del procés d'avaluació han estat les següents.
 - Els informes anuals de seguiment de les titulacions i del centre.
 - L'informe de l'AQU, si escau.
 - Els indicadors dels magatzems de dades (*data warehouse*).
 - Els informes de les enquestes de satisfacció dels diferents grups d'interès.
 - Els informes anuals de la base de dades de seguiment qualitatiu de la docència dels Estudis d'Economia i Empresa (a partir del 2013-2014).
2. Elaboració de l'autoinforme: la redacció dels estàndards 1 i 6 de cada titulació va ser responsabilitat de les diferents comissions de titulació de cada programa. Les comissions van redactar l'estàndard a partir d'un procés de reflexió i valoració global dels resultats de la titulació i dels mecanismes que permeten

la millora contínua del procés docent. Els documents resultants es van compartir amb la Comissió d'Estudis composta per representants dels estudiants de cada titulació i les direccions acadèmiques. Es van tenir en compte els seus comentaris i es van fer les modificacions oportunes.

3. Per a l'elaboració dels estàndards transversals 2, 3, 4 i 5 es va fer un treball coordinat entre la direcció dels Estudis i l'Àrea de Planificació i Qualitat.
4. Valoració individual dels membres del CAI: una primera versió del document complet va ser sotmès a la valoració del CAI. Per a fer una recollida sistemàtica de les opinions relatives a cada estàndard, es va crear un formulari *ad hoc* que havia d'emplenar individualment cada membre del CAI abans de la reunió que es va fer el dia 20 de juliol del 2016. En relació amb cada estàndard es demanava que s'indiqués el grau d'assoliment proposat i els punts forts i febles, a més de propostes de millora.
5. Aprovació provisional: el CAI, reunit el 20 de juliol del 2016, va aprovar el contingut dels diferents estàndards, les justificacions que s'havien aportat i el pla de millores que s'havia proposat. També va consensuar el grau d'assoliment relatiu a cadascun dels estàndards.
6. Exposició pública: un cop elaborat l'autoinforme, s'obre el període d'exposició pública.

3. Valoració de l'assoliment dels estàndards transversals d'acreditació

Estàndard 2: Pertinència de la informació pública

En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
	X		

2.1. La institució publica informació veraç, completa, actualitzada i accessible sobre les característiques de la titulació i el seu desenvolupament operatiu

La UOC i els Estudis d'Economia i Empresa disposen de diferents mecanismes per a garantir l'accés a una informació veraç, completa i actualitzada sobre les característiques de les titulacions que imparteixen, el seu desenvolupament operatiu i els seus resultats.

Concretament, disposen dels mecanismes següents:

Portal de la UOC: el principal canal d'informació pública de què disposa la Universitat és el [portal de la UOC](#). Aglutina diferents espais de comunicació, com ara el portal de transparència o els webs de cadascun dels estudis i de cada titulació, entre altres. El portal de la UOC també és la porta d'entrada al Campus Virtual de la Universitat.

Portal de transparència: el 2 de juliol del 2015 la UOC va posar en marxa el [portal de transparència](#) per donar compliment a la Llei estatal 19/2013 i a la catalana 19/2014, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. Aquest portal té com a objectius facilitar la informació relativa a l'activitat docent, investigadora i de gestió que es duu a terme a la Universitat i els seus resultats, i fomentar la transparència com un valor necessari. El portal de transparència, que agrupa informació, dades i indicadors de la UOC que hi ha publicats als diferents espais web, és un punt de partida en la presentació estructurada de la informació pública de la UOC i anirà evolucionant amb la incorporació de nous espais i continguts.

Espai web per a les titulacions: la informació pública de cada [titulació impartida pels Estudis d'Economia i Empresa](#) conté una estructura ordenada que mostra la informació relativa a la titulació. El pla d'estudis és l'eix central de la informació de la titulació. La informació relativa al pla d'estudis mostra el conjunt d'assignatures que formen la titulació i el pla docent de l'assignatura del darrer semestre amb docència. La informació d'una assignatura estàndard conté els elements següents: una descripció breu dels objectius, l'encaix de l'assignatura en el conjunt del pla d'estudis, els camps professionals en què es projecta, els coneixements necessaris previs a la formalització de la matrícula, els objectius, les competències i els continguts.

Aquesta informació es revisa i s'actualitza regularment abans del començament de cada semestre. Les direccions de programa validen la informació publicada i hi fan les modificacions pertinents.

Pel que fa a les diferents titulacions, podem trobar una presentació en vídeo del programa que explica de manera resumida els objectius i els reptes de cada titulació, a més de les sortides professionals en les quals es projecten els objectius i les competències que s'han assolit en els graus. La informació pública de cada grau inclou també un breu currículum dels professors de la titulació.

Campus Virtual de la UOC: tots els estudiants que es matriculen o que manifesten un interès actiu per matricular-se d'alguna de les titulacions que ofereixen els Estudis d'Economia i Empresa poden demanar accés al Campus Virtual. El Campus Virtual de la UOC és el punt de trobada de tots els estudiants. Dins del Campus Virtual, l'espai de referència pel que fa a la informació sobre els procediments implicats en el desenvolupament de la trajectòria acadèmica dels estudiants és la Secretaria Virtual. La [Secretaria ofereix informació](#) detallada i personalitzada d'aspectes com el progrés acadèmic de l'estudiant, la gestió de la matrícula, els processos d'avaluació, els plans d'estudis, els materials o l'expedient acadèmic, entre altres. El reconeixement de crèdits per l'avaluació d'estudis previs i el reconeixement acadèmic de l'experiència professional són un procés també clau per al perfil d'estudiant de la UOC, atès que una gran majoria d'estudiants té estudis previs o experiència professional. A la Secretaria l'estudiant pot consultar [el procediment](#) que ha de seguir per a sol·licitar aquests reconeixements.

Canal UOC de YouTube: es demostra l'interès d'aquest canal com a font d'informació pel nombre de visites d'alguns dels vídeos. En són un bon exemple «Com s'estudia a la UOC» (més de 43.226 visualitzacions),

«Els professors col·laboradors en el marc del model pedagògic de la UOC» (més de 3.695 visualitzacions), «L'avaluació a la UOC» (més de 6.106 visualitzacions) o «Calcular el preu de la matrícula» (més de 5.184 visualitzacions). Molts d'aquests vídeos es generen des del Serveis d'Acompanyament a l'Estudiant quan es detecta la necessitat de fer una acció comunicativa més precisa sobre un tema en concret.

Al canal UOC de YouTube, també destaca la informació relativa a l'activitat dels Estudis, que és interessant no només per als futurs estudiants, sinó també per a tota la comunitat educativa, professional i investigadora. Els Estudis d'Economia i Empresa disposen d'una llista de reproducció específica on es publiquen vídeos que es generen en el marc de jornades de difusió i altres activitats vinculades a l'àmbit de coneixement, com ara ponències, entrevistes al professorat o trobades d'estudiants o graduats. Es tracta de vídeos vinculats a l'àmbit de coneixement d'Economia i Empresa, i inclouen tant relats d'esdeveniments com difusió de contingut temàtic.

Espai de Qualitat: la informació relativa a la qualitat de les titulacions es troba a [l'espai de Qualitat](#), inclòs a l'apartat *La Universitat* i mostra una sèrie d'indicadors, com, per exemple, els resultats acadèmics i el nivell de satisfacció amb les titulacions que s'ofereixen. Els resultats que es mostren responen als indicadors compromesos en el contracte programa i en la memòria de verificació de cada titulació.

A partir dels resultats de l'enquesta d'incorporació es poden identificar els aspectes que cal millorar en la informació pública institucional i dissenyar accions de millora, principalment pel que fa al procés d'informació i matriculació. En aquest sentit, més del 79% dels estudiants del primer i segon semestre del curs 2014-2015 es mostra satisfet o molt satisfet amb els mecanismes d'informació de la UOC, i més del 78% valora la informació del web com a suficient i adequada. Les valoracions sobre la informació pública s'han incrementat notablement aquest darrer curs.

2.2. La institució publica informació sobre els resultats acadèmics i la satisfacció

El portal de la Universitat, amb l'objecte de donar resposta a les necessitats d'informació de cada grup d'interès, permet seleccionar el perfil d'usuari: [estudiant](#), [alumni](#), [investigador](#), [empresa](#) i [mitjà de comunicació](#).

La Universitat disposa d'un portal de Qualitat, organitzat en quatre apartats: *Política de qualitat*, *Qualitat de les titulacions*, *Indicadors de rendiment i satisfacció* i *Personal acadèmic*. A l'espai de *Qualitat de les titulacions* es poden consultar els documents vinculats al [cicle de vida de cada titulació](#): informació del Registre d'Universitats, Centres i Títols (RUCT), la memòria verificada (amb els darrers canvis incorporats), els informes de seguiment, les modificacions que s'han aprovat, el resultat del procés d'acreditació i els informes que han emès les agències de qualitat en cadascun dels processos. Els informes de seguiment publicats inclouen els resultats acadèmics i de satisfacció tant de la titulació com de les assignatures que formen el pla d'estudis.

Des de l'apartat [Indicadors de rendiment i satisfacció](#), es pot accedir a la informació relativa als resultats acadèmics, els resultats de satisfacció i la inserció laboral.

A l'apartat [Resultats acadèmics](#) es mostren els indicadors docents que permeten fer el seguiment i l'anàlisi de les titulacions d'una manera agregada (evolució de les taxes de rendiment, èxit, graduació, abandonament i nombre de graduats). També es pot consultar, a partir d'un document accessible en aquest espai, la informació de cada grau i màster des de la seva implantació.

A l'apartat [Resultats de satisfacció](#) es mostren els resultats agregats de les diferents enquestes del [cicle de vida acadèmica dels estudiants](#). La informació de cada titulació es pot consultar a partir d'un document accessible des d'aquest apartat, en què es pot veure l'evolució dels resultats en els darrers tres anys. El model de qüestionari que han respost els estudiants també està disponible a l'apartat *Resultats de satisfacció*: [accés i incorporació](#); període docent: [assignatures](#) i [final de curs](#), i [graduació](#).

A l'apartat [Inserció laboral](#), es mostra informació d'interès per als estudiants i els ocupadors, en concret informació relativa a la població enquestada, l'ocupació i la valoració de la formació en les àrees disciplinàries corresponents a les titulacions de la UOC: humanitats, ciències socials, i enginyeria i arquitectura.

Tanmateix, els estudis fan la difusió dels indicadors per mitjà de les comissions d'estudis, i els estudiants poden ampliar la informació relativa a la seva titulació i, en concret, a les assignatures que han cursat. Els informes de seguiment de cada titulació estan disponibles a l'espai de Qualitat.

A més de la informació exhaustiva disponible en els apartats que s'han descrit, els Estudis d'Economia i Empresa potencien la seva identitat digital mitjançant la seva presència a les xarxes socials. Els canals a les xarxes socials han esdevingut un dels principals instruments de comunicació i d'informació sobre activitats i esdeveniments, i també de la difusió oberta del coneixement. L'any 2015 es va crear una Comissió per a l'Estratègia Digital amb la finalitat de monitorar i cohesionar l'activitat principal a les xarxes que ja s'estava desenvolupant anteriorment. Els canals actuals són els següents:

- [Blog dels Estudis d'Economia i Empresa](#). Espai de contingut de creació interna (professorat, experts de la UOC, etc.), potencia la generació de contingut propi en els àmbits d'Economia, Empresa, Màrqueting i Turisme.
- Tres comptes de Twitter dels Estudis ([@UOCecoempresa](#) i [@UOCturisme](#)), amb un total aproximat de 7.000 seguidors. Principal canal per a la interacció a la xarxa, per a la difusió de contingut de creació pròpia i de l'impacte en comunitats externes, a més d'activitats.
- Pàgina de [Facebook](#). Canal per a reforçar la identitat digital.
- [LinkedIn](#). Pàgina dels graduats dels programes MBA de la UOC.
- D'altra banda, destaca també la pàgina [web dels Estudis](#), que mostra la cara més institucional (qui som, missió i oferta formativa, entre altres).

També cal destacar que per als treballs finals s'ha habilitat un espai d'exposició virtual, [eXPO-TFG](#), on els millors treballs finals queden exposats en format de pòster. Aquests treballs s'incorporen al repositori institucional de documents en obert O2 (*L'Oberta en Obert*) de la Universitat.

2.3. La institució pública l'SGIQ en què s'emmarca la titulació i els resultats del seguiment i l'acreditació de la titulació

La Universitat publica i difon la seva política de qualitat al portal des de l'espai de Qualitat. El [Manual del sistema de garantia interna de qualitat \(MSGIQ\)](#), aprovat el 17 de juny del 2009 pel Consell de Govern de la Universitat, està editat i publicat en català, castellà i anglès i se'n fa la difusió corresponent, tant per mitjà del portal web com mitjançant l'espai de comunicació interna IntraUOC de la Universitat.

En l'espai *Qualitat* del portal de la UOC, la Universitat posa a disposició dels diferents grups d'interès els informes d'avaluació externa de la Universitat en els diversos processos de seguiment i avaluació que s'han portat a terme. Per a facilitar la localització dels diferents documents, la informació s'organitza en dos àmbits: l'institucional i el de les titulacions. Tot i que la informació que la Universitat publica és veraç i es fa un esforç perquè sigui completa i actualitzada, està sotmesa a un procés de millora constant per a adequar-se a les necessitats de tots els grups d'interès.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix.

El CAI valora molt positivament que tota la informació relativa als diferents programes estigui disponible mitjançant el Campus Virtual, i també que hi hagi un únic espai (Qualitat) que concentri tota la informació relativa als processos i indicadors de qualitat. El fet de tenir tota la informació en línia permet actualitzar-la ràpidament i segmentar-la d'una manera adequada per grups d'interès. A més, cal remarcar que el nivell de satisfacció dels estudiants amb la informació pública ha millorat substancialment en els darrers cursos acadèmics i actualment se situa en un nivell elevat. Com a punt de millora, es proposa continuar treballant per tenir les dades desagregades per titulació en un format més visual, i que les dades de satisfacció siguin més significatives.

Estàndard 3: Eficàcia del sistema de garantia interna de qualitat de la titulació

En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
X			

Anualment la UOC estableix els seus objectius d'acord amb el [Pla estratègic de la Universitat](#). Aquests objectius, que tenen la seva traducció en el pressupost i en totes les accions de la Universitat, cada any es traslladen al camp dels estudis amb l'establiment de cinc o sis objectius dels estudis, que s'alineen amb els de la Universitat. D'aquests objectius, que guien les prioritats de l'activitat del centre, els que s'orienten a la docència també tenen en compte els informes externs emesos per l'agència avaluadora.. Així mateix, cada programa formatiu identifica quines accions durà a terme com a concreció dels seus objectius, que, al seu torn, estan en consonància amb les propostes de millora que recullen els informes de seguiment anuals. Per acabar, la direcció dels Estudis estableix amb cada professor/a quins seran els seus objectius personals (pla d'objectius personals). Aquest treball per objectius, alineat amb l'estratègia i també amb la revisió i millora de les titulacions, facilita que els plans d'objectius personals dels directors de programa i els professors incorporin de manera natural la millora contínua de les titulacions.

Finalment, cal destacar que, al marge dels objectius de consecució individuals, anualment es fixa un objectiu docent comú per al conjunt dels Estudis. Aquest únic objectiu docent té com a finalitat intensificar la reflexió i el consens del professorat envers un aspecte estratègic per a la millora de la qualitat docent de les nostres titulacions, alhora que esdevé un element cohesionador de l'equip docent. També s'acompanya d'una acció formativa per al professorat i té com a resultat final la definició d'una política comuna en relació amb l'objectiu treballat. Si l'objectiu per al curs 2012-2013 va ser l'avaluació per competències, el curs 2013-2014 es va centrar en el retorn (*feedback*) a les aules, i durant el curs 2014-2015 s'ha treballat la incorporació de material docent innovador a les aules i, concretament, l'increment de material audiovisual com a suport docent en assignatures amb continguts difícils d'assimilar.

3.1. L'SGIQ implantat té processos que garanteixen el disseny, l'aprovació, el seguiment i l'acreditació de les titulacions

L'SGIQ recull els processos relacionats amb el *Disseny del programa* (P4_D2_QPr_disseny_v.1) i el *Desplegament del programa, revisió i millora* (P5_D2_QPr_rev-mill_v.1) i des del curs 2014-2015 també es disposa del procés d'*Acreditació de titulacions oficials*. La comissió de titulació és la responsable del disseny, el seguiment i l'acreditació de les titulacions. En tot moment rep el suport dels equips de gestió dels Estudis i de les àrees vinculades a aquests processos.

Per mitjà del procés de *Disseny del programa* es garanteix que el disseny i la verificació siguin correctes, tenint en compte les necessitats i expectatives dels grups d'interès. La institució posa a disposició de les comissions de titulació les eines i els recursos necessaris per a dissenyar adequadament la verificació.

El procés de *Desplegament, revisió i millora dels programes* assegura el seguiment anual de les titulacions i permet detectar les àrees del programa o de la institució que cal millorar. Les comissions de titulació valoren positivament el procés de revisió i millora de les titulacions, que es concreta en els informes de seguiment de les titulacions (IST). Es considera que és l'oportunitat per a analitzar de manera global el funcionament de la titulació i identificar els aspectes que cal millorar i les modificacions necessàries que cal introduir-hi per a mantenir el nivell de qualitat desitjat. Dels IST es deriva un pla de millores en què es concreta l'objectiu que es vol assolir, l'acció que cal portar a terme, els indicadors de seguiment i el calendari per assolir-lo. En cas que s'hagin d'introduir canvis en la titulació, es gestionen d'acord amb el document de l'AQU [Processos per a la comunicació i/o avaluació de les modificacions introduïdes en els títols universitaris de grau i de màster](#).

El procés d'*Acreditació de titulacions oficials*, que inclou l'autoavaluació i l'avaluació externa, es porta a terme d'acord amb les directrius oficials. Així, doncs, es fa una valoració del funcionament de la titulació des de la darrera acreditació, tenint en compte els informes de seguiment i les millores introduïdes. Es considera que l'avaluació externa, per part d'un grup d'experts, permet confirmar la detecció de punts forts i febles de les titulacions i revisar l'adequació del pla de millores dissenyat.

La UOC disposa de guies i plantilles per a cada procés que descriuen amb detall els procediments que cal seguir i on figuren els criteris i les orientacions per a cadascun dels apartats. També es proporcionen plantilles per a facilitar al màxim la feina de la comissió.

Tota la documentació associada a aquests processos es revisa anualment des de l'Àrea de Planificació i Qualitat per anar-los adaptant i millorant i assegurar que els processos dissenyats s'implanten correctament i són eficaços.

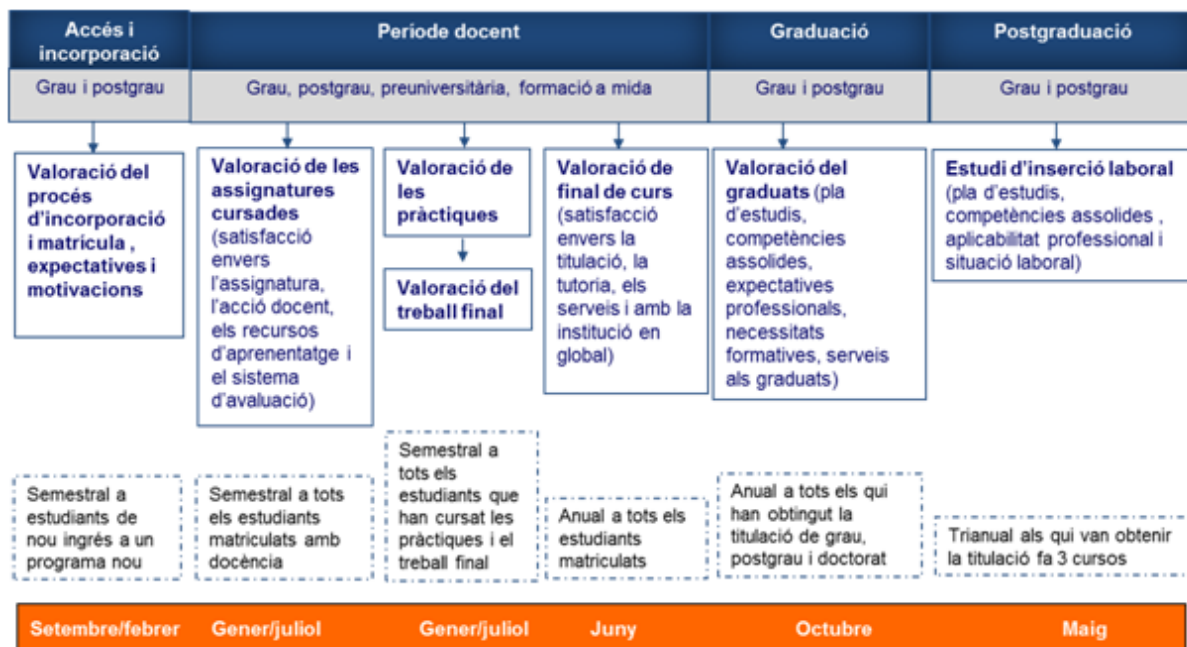
Els documents de verificació, seguiment i acreditació de cada titulació són públics i s'hi accedeix mitjançant el portal de Qualitat de la UOC.

3.2. L'SGIQ implantat garanteix la recollida d'informació i dels resultats rellevants per a la gestió eficient de les titulacions, en especial els resultats d'aprenentatge i la satisfacció dels grups d'interès

Les direccions de programa i els professors responsables d'assignatura poden conèixer els resultats de la titulació i de les assignatures al final del semestre per mitjà de diferents fonts d'informació. Els resultats acadèmics i de satisfacció es poden consultar per mitjà del DAU, que recull de manera centralitzada tots aquests resultats. Les dades es poden comparar amb els semestres anteriors i es pot veure l'evolució dels resultats amb diferents taules i gràfics. Les dades es presenten agregades per programa, per assignatures i per aules. El procés d'*Anàlisi i utilització dels resultats de l'aprenentatge* (P26_D6_RES_aprenatg_v.1) de l'MSGIQ mostra les accions que cal dur a terme.

A més, per mitjà del registre d'avaluació contínua (RAC), el professorat i el personal de gestió vinculat a l'activitat docent poden consultar els resultats dels estudiants en les proves d'avaluació contínua i veure l'evolució d'una assignatura durant el període docent. Aquesta informació permet fer accions durant el semestre per a reforçar i millorar el rendiment dels estudiants.

D'altra banda, la Universitat disposa de mecanismes, eines i personal amb la missió de recollir la satisfacció dels diferents grups d'interès, tal com estableix l'MSGIQ en el procés d'*Anàlisi i utilització dels resultats de satisfacció* (P28_D6_RES_satisfac_v.1). Des del curs 2011-2012 s'ha completat el recull de la satisfacció del cicle de la vida acadèmica de l'estudiant, tant per a les titulacions de grau com per a les de màster.

S'elaboren diferents informes per a cadascuna de les enquestes i es posen a disposició dels responsables acadèmics (direcció de programa i professors responsables d'assignatura) amb l'objectiu de facilitar la presa de decisions per a la millora de la qualitat de les assignatures i de les titulacions. El valor d'aquests informes de satisfacció és que permeten detectar possibles mancances o espais que cal millorar dels

diferents elements vinculats amb l'acció docent de les assignatures (recursos d'aprenentatge, professorat col·laborador, sistema d'avaluació).

Des del curs 2013-2014 s'han començat a recollir sistemàticament les dades de satisfacció de l'equip docent: tutors, professorat col·laborador, professorat responsable d'assignatura i direccions de programa. En aquestes enquestes es demana que valorin el funcionament de la docència, el suport que han rebut i els mecanismes de coordinació amb la resta de l'equip docent.

Els Estudis, en aquest mateix curs 2013-2014, van endegar una base de dades de seguiment qualitatiu de la docència que recull, anualment i en relació amb el curs acadèmic anterior, una valoració qualitativa del funcionament de les diferents assignatures de grau i màster, per part del professorat que n'ha assumit la responsabilitat. Aquest mecanisme, que es va considerar medul·lar per al seguiment i la millora de la qualitat de les titulacions dels Estudis d'Economia i Empresa, durant el curs 2014-2015 s'ha millorat tant en contingut com en funcionalitat.

Aquesta base de dades complementa la informació quantitativa que s'extreu de les enquestes institucionals que responen els diferents grups d'interès i s'estructura en els apartats següents:

- Identificació (assignatura/professorat)
- Recursos d'aprenentatge
- Eines
- Professorat col·laborador
- Sistema d'avaluació
- Avaluació de competències
- Innovació i bones pràctiques introduïdes
- Indicadors de funcionament
- Valoració de la docència i propostes de millora

El detall d'aquestes dades permet obtenir informació agregada, comparativa, per programa i per àrea d'expertesa, del conjunt d'aspectes que sustenten el nostre model educatiu. D'altra banda, permet obtenir informació addicional qualitativa de cadascun dels indicadors de satisfacció que s'obtenen a partir de l'enquesta institucional (recursos, professors col·laboradors, sistema i resultats d'avaluació). Els resultats obtinguts i les accions de millora són analitzats, en primer lloc, per cada direcció de programa. Posteriorment, en el marc de les reunions quinzenals del Consell de Direcció dels Estudis, aquests resultats es posen en comú. Finalment, i per a cadascun dels aspectes del model educatiu, les conclusions i propostes són objecte de debat en el marc dels Estudis. La utilitat d'aquesta base de dades ha estat mereixedora de la concessió d'un ajut a la innovació (Aplica 2015 QBIC), que permetrà fer-ne la transferència al conjunt de la Universitat.

Al marge dels mecanismes de recollida sistemàtica de la satisfacció dels diferents grups d'interès, semestralment es reuneix la Comissió d'Estudis, que integra els representants dels estudiants de cada titulació i el Consell de Direcció dels Estudis, amb l'objectiu de posar en comú els projectes docents en curs i les propostes de millora de les titulacions, i també discutir qualsevol aspecte que els estudiants proposin en l'ordre del dia, establert conjuntament. Aquesta Comissió d'Estudis disposa d'un espai virtual propi per a mantenir un flux continu de comunicació entre els estudiants i les direccions acadèmiques dels programes.

D'altra banda, s'han fet diferents estudis *ad hoc* amb l'objectiu de copsar les demandes del mercat de treball en l'àmbit de coneixement (veure [introducció apartat 4](#)).

3.3. L'SGIQ implantat es revisa periòdicament i genera un pla de millora que s'utilitza per a progressar contínuament

Amb el procés d'acreditació es completa el cercle del disseny, desplegament, avaluació i millora de les titulacions. Amb el desplegament de tots els processos implicats s'ha disposat d'una visió global del Marc de verificació, seguiment, modificació i acreditació de les titulacions (MVSMA) que ha permès la revisió i l'actualització del Manual del sistema de garantia interna de la qualitat (MSGIQ).

El curs 2015-2016 es va crear un grup de treball amb professorat i persones procedents de diferents àrees de gestió de la UOC per poder obtenir una visió àmplia de l'activitat clau de la Universitat i de les necessitats

i expectatives dels diferents grups d'interès. El procés es va iniciar amb una avaluació inicial del Manual del SGIQ, que va ser aprovat el 2009, per identificar el nivell d'adequació i coherència dels processos que estaven descrits en el Manual amb la realitat actual de l'organització i conèixer el nivell de desplegament i implantació amb què s'estava portant a terme. A partir d'aquesta anàlisi es van prioritzar les accions que calia portar a terme per a la revisió i actualització del Manual. Amb la participació dels responsables dels diferents processos es va definir la fitxa de cada procés. És un registre que sintetitza la informació clau per a l'operació del procés: missió, responsable, indicadors i diagrama de flux. En el nou mapa de processos queden integrats tots els processos vinculats al Marc de verificació, seguiment, modificació i acreditació de les titulacions (MVSMA). En el curs 2016-2017 es finalitzarà l'actualització del MSGIQ, que serà aprovat pel Consell de Direcció.

D'altra banda, la base de dades interna dels Estudis, que recull la informació qualitativa esmentada, també s'explota per a generar processos de millora contínua, i també de generalització de les bones pràctiques detectades. A aquest efecte, durant el curs 2015-2016, s'han inclòs en les reunions mensuals dels Estudis presentacions d'iniciatives docents que han incidit favorablement en la planificació i l'execució de la docència. D'altra banda, cal destacar que, pel que fa a l'avaluació de les competències transversals, un dels projectes cabdals dels Estudis, s'ha habilitat un espai virtual (Comunitat de Google) on s'han compartit les activitats que es consideren representatives per a treballar cadascuna de les competències a les aules.

Aquesta voluntat de compartir bones pràctiques també és aplicable al professorat col·laborador i s'han organitzat diverses jornades obertes per a intercanviar idees i experiències sobre la docència virtual en les disciplines d'Economia i Empresa. En aquest sentit, destaquem els tallers organitzats en el marc de les jornades institucionals de docents col·laboradors, i també els [Workshops in Business, Economics and e-Learning](#).

Grau d'assoliment de l'estàndard: en progrés vers l'excel·lència

El CAI valora que la Universitat tingui un SGIQ formalment establert i implantat que assegura de manera eficient la qualitat i la millora contínua de la titulació. Aquest sistema es complementa amb un sistema propi dels Estudis que s'alimenta amb la visió qualitativa del professorat sobre el funcionament de les titulacions i contribueix a monitorar-les i millorar-les contínuament.

Estàndard 4: Adequació del professorat al programa formatiu

En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
	X		

4.1. El professorat reuneix els requisits del nivell de qualificació acadèmica exigits per les titulacions del centre i té una suficient i valorada experiència docent, investigadora i, si s'escau, professional

La Universitat aposta per una docència innovadora i de qualitat, una recerca de prestigi, una resposta ràpida a les demandes socials de formació al llarg de la vida i l'eficàcia a l'hora de transferir i difondre coneixement a la societat, tot assegurant el vincle amb la realitat social, cultural i econòmica del país. Formen part de l'equip acadèmic de la UOC **el professorat propi i el personal docent col·laborador**.

(<http://www.uoc.edu/portal/ca/qualitat/personal-academic/index.html>)

El professorat propi, en el seu àmbit de coneixement, dissenya l'assignatura segons les directrius que descriu la memòria del programa. La direcció del programa avalua la proposta feta pel professorat i la seva coherència amb la resta de les assignatures. Conjuntament, defineixen el [perfil del professorat col·laborador](#), per al qual principalment es té en consideració la titulació en l'àrea de coneixement específica i l'experiència docent universitària i/o professional, a més de l'experiència en la coordinació i l'organització de grups virtuals.

En l'annex taula3 es concreta el perfil, l'experiència docent i l'experiència en recerca (reconeixements externs) del professorat que intervé en cada titulació. Els Estudis d'Economia i Empresa tenen un total de 40 professors, el 85% dels quals ha assolit el grau de doctor. Del total del professorat doctor, el 52,5% està acreditat per una agència d'avaluació externa. En les titulacions objecte d'avaluació intervenen un total de 377 professors col·laboradors responsables de l'atenció docent de les assignatures, un 35,5% dels quals ha assolit el grau de doctor.

Experiència docent

L'experiència docent mitjana del professorat propi de la UOC a 30 de juny del 2016 és de 10.73 anys. El 55% del professorat té més de deu anys d'experiència docent universitària a la UOC, el 27,5% té entre cinc i deu anys d'experiència i el 17,5% té menys de cinc anys d'experiència. La qualitat de l'activitat docent com a professors es pot mesurar en el nombre de trams docents que té el professorat. En conjunt, el 80% del professorat té un o més trams de docència amb una avaluació positiva (un total de 58 trams), i 32 professors tenen tram viu.

El 25% del professorat col·laborador també és professor a altres universitats i té una experiència mitjana com a docent col·laborador de cinc cursos acadèmics. La selecció del professorat col·laborador té com a objectiu garantir que disposa de l'experiència docent i professional requerida per a atendre, fer el seguiment i avaluar el procés d'aprenentatge dels estudiants. La seva vinculació docent es limita al període semestral de docència i la seva continuïtat està condicionada a la qualitat i satisfacció envers la tasca docent que desenvolupa.

L'equilibri entre professorat col·laborador de procedència acadèmica i professional resulta cabdal per a acompanyar l'estudiant en aquestes titulacions, que tenen un caràcter eminentment professionalitzador. La selecció del professorat col·laborador que intervé en les assignatures de treball final i les pràctiques està vinculada directament a la seva experiència acadèmica i/o professional i el seu camp d'especialització.

Experiència de recerca

El professorat propi dels Estudis participa activament en la recerca i està involucrat en diferents grups de recerca, amb finançament extern i intern.

El 26% del professorat propi ha liderat un projecte de recerca competitiu i el 64% ha participat almenys en un projecte de recerca competitiu amb finançament públic d'àmbit internacional, europeu, estatal o de proximitat.

El conjunt d'aquest professorat ha publicat en els darrers cinc anys més de 175 articles en revistes indexades, que apareixen als bancs de dades de l'ISI o similars, i ha publicat 51 capítols i llibres en editorials especialitzades.

Respecte a la capacitat formativa del professorat propi es posa de manifest que en els darrers cinc anys s'han defensat 24 tesis dirigides per professors dels Estudis i que actualment hi ha 34 tesis que s'estan dirigint i estan pendents de defensa relacionades amb els àmbits de coneixement dels programes objecte d'avaluació.

L'experiència de recerca del professorat propi es pot mesurar pel nombre de trams de recerca, i també per [l'activitat de recerca](#) que es duu a terme. En conjunt, un 25% d'aquest professorat té trams de recerca amb avaluació positiva, tots trams vius. Dels Estudis, la Generalitat ha reconegut dos grups de recerca consolidats (GRC) i un d'emergent (GRE):

- Digital Business Research Group (GRC DIGIBIZ) (deu professors dels EEE)
- Investigació interdisciplinària sobre les TIC i2TIC (GRC i2TIC) (tres professors dels EEE)
- Management & eLearning. MeL (GRE, eLC) (sis professors dels Estudis EEE)

A banda, cal remarcar que hi ha professors dels Estudis que participen en altres grups de recerca o bé són investigadors individuals.

L'experiència en recerca del professorat col·laborador és un element determinant en el procés de selecció, principalment per a les assignatures de treball final. Per a la realització del treball final, a cada estudiant se li assigna un/a professor/a col·laborador/a, que dirigeix el treball i és especialista en aquest àmbit. Els treballs es presenten davant d'una comissió avaluadora formada per especialistes que el qualifiquen i emeten un informe.

Els informes de seguiment de les titulacions mostren les taxes de rendiment i èxit de les assignatures, la satisfacció global dels estudiants amb les assignatures i també la satisfacció dels estudiants amb l'acció de consultoria i el sistema d'avaluació. La mitjana de satisfacció amb l'acció docent és bona o molt bona, ja que, segons el programa, entre el 77% i el 83% dels estudiants està satisfet o molt satisfet amb la docència. Aquest bloc inclou indicadors de satisfacció amb la planificació de l'estudi, la facilitació de l'aprenentatge per part del professor col·laborador, així com la satisfacció amb el tracte personalitzat durant el procés d'aprenentatge.

4.2. El professorat del centre és suficient i disposa de la dedicació adequada per a desenvolupar les seves funcions i atendre els estudiants

La direcció dels Estudis és responsable que el conjunt d'activitat acadèmica del professorat cobreixi les necessitats docents i la resta d'objectius estratègics del professorat i dels Estudis. La dedicació acadèmica de cada membre del professorat s'estableix per a cada semestre, d'acord amb els resultats assolits en els processos anuals d'avaluació, i inclou activitats de gestió acadèmica, docència, recerca i innovació, entre altres, i segons les disponibilitats de professorat per àrea de coneixement i encàrrec docent anual dels Estudis. La necessitat de professorat col·laborador es determina segons el nombre d'estudiants que s'han matriculat (considerant un màxim de setanta estudiants per aula), però també és fruit de l'anàlisi que es fa semestralment dels indicadors de satisfacció de l'acció docent, tal com mostren els informes de seguiment. A partir de la definició dels perfils acadèmics i professionals previstos als estudis, s'inicia semestralment la convocatòria per a la selecció de personal docent col·laborador (PDC).

La tasca dels professors col·laboradors es basa en l'experiència i en la pràctica acadèmica i professional. La funció dels professors col·laboradors implica accions relacionades amb l'atenció docent individualitzada i col·lectiva dels estudiants, el seguiment del seu aprenentatge durant el semestre i les propostes de millora de l'assignatura. L'espai web [Uneix-te al nostre equip](#) recull informació sobre el procés i els criteris de selecció i les funcions i condicions de la col·laboració docent.

Durant el període de convivència dels dos plans d'estudis (LRU i EEES) la dedicació docent s'ha intensificat, especialment en l'any 2014. Amb l'extinció de les titulacions LRU s'ha reduït paulatinament la dedicació global dels Estudis a la docència, si bé una orientació estratègica al creixement i el desplegament de noves titulacions (com són el Grau en Economia, o els MU en Responsabilitat Social Corporativa o de Turisme

Sostenible i TIC) fa preveure que aquesta dedicació s'intensifiqui en els propers semestres. El pla de recerca dels Estudis preveu uns escenaris de producció científica vinculat als recursos acadèmics disponibles.

4.3. La institució ofereix suport i oportunitats per a millorar la qualitat de l'activitat docent i investigadora del professorat

L'acció de la Universitat en la política de personal acadèmic va encaminada a l'assoliment de l'excel·lència acadèmica, el reconeixement dels mèrits, el desenvolupament de competències, l'orientació a la innovació, el respecte per la diversitat de perfils i el foment del talent. El personal docent porta a terme activitats acadèmiques orientades a consolidar una universitat de qualitat, oberta i compromesa amb la societat i eficaç en la seva metodologia d'ensenyament-aprenentatge.

Professorat propi

Quan accedeix a la UOC al professorat propi seleccionat se li assigna una posició segons l'experiència acadèmica, el nivell competencial mostrat i els mèrits que hagi aportat, d'acord amb els criteris establerts. La carrera professional del professorat de la UOC s'emmarca en un sistema objectiu d'avaluació i promoció basat en el reconeixement extern i intern dels mèrits i la qualitat de l'activitat duta a terme.

Quan un professor o una professora nous accedeixen a la UOC participen en un pla d'acollida que els orienta en la metodologia docent i de recerca, les funcions del personal acadèmic, i la missió, els valors i el disseny organitzatiu de la institució. Durant el primer mes d'estada a la Universitat se'ls assigna un/a mentor/a, que s'encarrega d'orientar i guiar el nou professorat i d'oferir un assessorament constructiu.

La UOC és una universitat innovadora per condició i convicció que assumeix la innovació com a tret identitari i transversal present a totes les seves activitats i processos, motiu pel qual aquesta està present com a element clau en la progressió acadèmica del professorat. Les funcions d'innovació es relacionen amb les accions, tasques i feines que el personal acadèmic porta a terme per promoure la creació de valor a partir del coneixement en qualsevol àmbit d'activitat de la Universitat.

[L'eLearn Center de la UOC](#) té una vocació clarament orientada al servei al professorat, i li ofereix, entre altres, assessorament per a l'anàlisi i el redisseny d'assignatures o programes, organització de sessions temàtiques, exploració i selecció de recursos d'aprenentatge, un laboratori d'experimentació per a fer proves pilot en entorns reals, i dades i [recursos](#) específics per a millorar el disseny metodològic i la pràctica docent. Aquest servei s'oferix al professorat nou i al professorat amb experiència que vol reorientar i millorar les assignatures i el programa.

Liderat per l'eLearn Center, la Universitat disposa d'un programa intern perquè el professorat propi desenvolupi la innovació docent. Els projectes d'innovació poden ser de baix a dalt (*bottom-up*), nascuts principalment de convocatòries internes ([APLICA](#)), o bé de dalt a baix (*top-down*), fruit d'una proposta institucional transversal ([PETRA](#)). Aquests programes tenen com a objectiu la concessió d'ajudes per al finançament d'iniciatives i projectes pilot que tinguin com a finalitat desenvolupar projectes d'innovació en els àmbits de la pràctica docent i de la gestió universitària. Dels projectes vius en la data d'elaboració de l'informe (13 projectes), un 31% estan liderats/participats per professorat dels Estudis d'Economia i Empresa. D'altra banda, l'eLearn Center de la UOC té habilitats uns grups d'interès que aborden reptes transversals de docència. En tots aquests grups, actualment cinc, hi participa professorat dels Estudis d'Economia i Empresa, i en el cas concret del grup d'avaluació de les competències transversals, el lidera.

Alhora, el professorat està subscrit a l'espai de *Pràctica docent*, un fòrum on es pot trobar informació i recursos, l'oferta de tallers general de la UOC i l'eLearn Center, i discussions sobre aspectes concrets de la docència. Tanmateix, a l'espai de comunicació interna IntraUOC, el professorat disposa de la informació, els recursos i les guies que permeten que desenvolupi la seva qualitat docent i investigadora, i també disposa d'acompanyament en el procés d'avaluació. D'altra banda, la Subdirecció de Docència, una figura de creació recent, treballa de manera coordinada amb l'eLearn Center per dur a terme les accions necessàries per a actualitzar la pràctica docent dels professors.

Ja en el marc dels Estudis, en les reunions mensuals sempre es reserva un espai específic dedicat a l'acció docent i a la innovació, amb la presentació d'eines o metodologies. Concretament, tal com s'esmenta en l'apartat 3.3, l'explotació de la base de dades interna dels Estudis que recull la informació qualitativa de la

pràctica docent de cada curs acadèmic ha afavorit l'intercanvi organitzat de bones pràctiques per a la millora de la qualitat docent. En aquest context, el darrer curs acadèmic s'han fet jornades específiques per a compartir bones pràctiques docents en aspectes com: l'ús de materials audiovisuals, estratègies docents per a l'avaluació de competències, sistemes d'avaluació, dinamització del professorat col·laborador, entre altres.

Tanmateix dins de la [política de recerca](#) de la institució i dels estudis, el professorat té diferents instruments de suport a la recerca disponibles mitjançant la web de la universitat.

Professorat col·laborador

El col·lectiu que conforma el conjunt de professorat col·laborador és molt divers. La política de personal acadèmic de la Universitat vetlla per millorar la vinculació i el sentiment de pertinença del professorat col·laborador tenint en compte la diversitat de perfils i expectatives.

L'acolliment i la formació inicial per als nous professors col·laboradors es fa al començament del semestre, un cop han estat seleccionats. Aquesta formació, d'un mes de durada aproximadament, té els objectius següents:

- Tenir una visió àmplia del Campus com a entorn virtual en què hi ha la docència, però també tota la informació i la gestió de la institució.
- Conèixer, provar, analitzar i valorar el funcionament del Campus en general i de l'aula virtual en particular.
- Conèixer el Campus Virtual des d'una perspectiva doble: com a usuaris i com a responsables d'una aula virtual.

Aquesta formació es complementa amb la que li proporciona el PRA en relació amb el funcionament concret de l'assignatura en la qual s'integra el professorat col·laborador.

El professorat col·laborador disposa [d'espais de suport](#) destinats a proporcionar informació, eines i recursos per al desenvolupament de la seva activitat docent. Des de Suport a la Docència s'impulsen accions de formació contínua i actualitzada sobre tots els aspectes que els són necessaris i útils per a desenvolupar la docència.

Els cursos d'actualització són propostes formatives gratuïtes d'un mes de durada que es fan dos cops a l'any, i estan adreçats als professors col·laboradors i tutors de la UOC. S'ofereixen cursos en diversos àmbits: metodologia, comunicació en entorns educatius virtuals, gestió de la informació, web 2.0, temes jurídics, etc.

Biennalment la UOC organitza una Jornada Institucional de Docents, adreçada al professorat permanent i al personal docent col·laborador en actiu, en la qual participa un miler de persones. La Jornada s'estructura en tallers (inclouen temes vinculats a l'abandonament, el retorn, les competències transversals, les eines docents, l'expressió escrita o el treball final, entre altres), una sessió plenària conduïda pel rector i vicerector i sessions per estudis on s'exposa l'activitat dels estudis, i també les prioritats estratègiques actuals i futures.

D'altra banda, els Estudis d'Economia i Empresa organitzen específicament i també biennalment –l'any en què no hi ha jornada institucional– una jornada amb l'equip de tutors per a exposar els principals objectius i reptes d'aquesta figura, i també intercanviar bones pràctiques. Tanmateix, i també en l'àmbit de la tutoria, en el marc dels Workshops in Business, Economics and e-Learning esmentats en el punt 3.3, hi ha sessions de bones pràctiques docents.

Al llarg del semestre el professorat responsable de l'assignatura coordina, forma, assessora i promou la innovació i la millora docent entre els professors col·laboradors adscrits a l'assignatura de la qual és responsable. L'enquesta als docents col·laboradors del segon semestre del curs 2014-2015 indica que de mitjana valoren el suport rebut amb un 4,3 (en una escala de l'1 al 5); la informació i els recursos metodològics proporcionats per dur a terme l'activitat docent, amb un 4,2, i la informació que el professorat responsable d'assignatura ha facilitat dels criteris, eines i recursos per a poder desenvolupar l'assignatura adequadament, amb un 4.7, entre altres qüestions.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI considera que el professorat té l'experiència i la formació adequades als objectius de cadascun dels títols, i que és suficient en nombre i dedicació. El CAI vol destacar l'evolució positiva en termes de doctors i de resultats de recerca del professorat propi. A més, remarca que aquest professorat propi dona servei a un gran volum d'estudiants gràcies a l'estructura flexible de professors col·laboradors, que es considera que també disposen d'una experiència i formació adequades, de manera que contribueixen a enriquir el procés d'ensenyament i aprenentatge dels estudiants. Aquesta activitat docent està molt ben valorada pels estudiants, que majoritàriament n'estan molt satisfets. Tanmateix cal treballar per tal que el professorat pugui continuar desenvolupant una activitat investigadora de qualitat.

Estàndard 5: Eficàcia dels sistemes de suport a l'aprenentatge

En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
	X		

5.1. Els serveis d'orientació acadèmica donen un suport adequat en el procés d'aprenentatge i els d'orientació professional faciliten la incorporació al mercat laboral

El pilar de l'orientació acadèmica de l'estudiant és l'acció tutorial, que de manera individualitzada acompanya l'estudiant durant el desenvolupament del programa, i també el servei d'atenció que dona resposta a possibles consultes i queixes fora de l'àmbit d'actuació directe dels tutors. L'accés a aquests serveis té en especial consideració la diversitat funcional de les persones.

L'acció tutorial

El Pla d'acció tutorial és el conjunt d'accions sistemàtiques i coordinades que tenen per objecte guiar, supervisar i acompanyar l'estudiant al llarg dels estudis amb l'objectiu de contribuir a l'èxit acadèmic i la formació integral del futur professional. El pla identifica els moments clau del semestre i les accions que els tutors han de dur a terme en els diferents moments: preinici i inici del semestre, desenvolupament i final de semestre. Cada programa planifica les seves pròpies estratègies d'orientació i tutorització dels estudiants, tenint en compte les seves necessitats, els seus perfils i l'evolució. Aquest pla de tutoria, adaptat a cadascun dels estudis segons el perfil de l'estudiant, està sotmès a un procés constant de revisió i de millora per part dels docents. D'altra banda, els directores de programa lideren i coordinen la tasca dels tutors dels seus programes. Així, doncs, a banda de la comunicació per correu electrònic, mantenen un grup de treball amb tots els tutors de la titulació que coordina el dia a dia de la titulació, comunica els criteris acadèmics i les recomanacions de matrícula que estableix la direcció del programa i els dona suport en la seva tasca. Aquest espai acostuma a presentar un elevat nivell d'activitat. Per a facilitar i millorar aquesta tasca per a cada programa s'ha elaborat una guia de tutoria, que ha estat completada el darrer curs acadèmic amb una altra guia de caràcter més operatiu, amb recomanacions comunes per a tots els programes sobre el que ha de ser una activitat de tutoria de qualitat en el marc dels Estudis d'Economia i Empresa.

També cal tenir present que els directores de programa planifiquen reunions semestrals amb l'equip de tutors amb la finalitat de valorar el curs i de marcar els objectius del següent. A més, pel que fa als Estudis, s'organitza una jornada anual amb tots els tutors (bianualment dins de la jornada anual de personal docent col·laborador), en què es treballen els aspectes que afecten directament el rendiment dels estudiants i les estratègies de prevenció de l'abandonament.

La direcció del programa i els serveis d'assessorament fan una selecció acurada dels tutors nous i dediquen una atenció especial a la seva formació inicial per a assegurar un bon coneixement de la titulació i la prestació d'una atenció personalitzada i de qualitat als estudiants. També es duu a terme formació de reciclatge per als tutors antics, i s'actualitza la informació que s'ha de facilitar als estudiants en els diferents moments: acolliment, sol·licitud de reconeixement acadèmic o professional i seguiment acadèmic. També es fan activitats en l'entorn virtual per a posar en pràctica i millorar la interacció tutor-estudiant. Durant el curs 2014-2015 s'han format 147 tutors: 45 de nous (22 de manera presencial i 23 virtualment) i 102 tutors han participat en la formació de reciclatge.

El percentatge d'estudiants satisfets o molt satisfets amb l'acció tutorial dels programes subjectes a avaluació oscil·la entre el 65,8% i el 84%, i l'evolució és favorable respecte de cursos anteriors.

Servei d'Atenció

El [Servei d'Atenció](#) s'orienta a satisfer les necessitats dels estudiants per mitjà de la personalització i la disponibilitat del servei mitjançant diferents canals (el Servei d'atenció de consultes del Campus Virtual, Twitter d'atenció, el Servei d'atenció de queixes i el Servei d'atenció al portal de la Universitat). Es disposa d'indicadors per al seguiment i la millora del servei.

Atenció a la diversitat funcional

Per fer avançar el [compromís amb la garantia de l'accessibilitat](#), la UOC ha creat el Programa d'accessibilitat per al foment, la coordinació i la posada en marxa dels principis i els plans d'actuació acordats pel Comitè de Direcció Executiu en aquest àmbit, que es concreta actualment en el [Pla de millora de l'accessibilitat 2015-16](#).

[El catàleg de serveis](#) que ofereix la Universitat als estudiants amb discapacitat es concreta en un servei d'acolliment i seguiment dels estudiants des del moment de la matrícula, l'adaptació dels materials didàctics a les característiques personals dels estudiants, l'accessibilitat de la plataforma d'aprenentatge, l'adaptació de les proves finals d'avaluació, etc.

En el [cens de l'Unidiscat corresponent al curs 2014-2015](#) es pot veure el nombre d'estudiants amb discapacitat matriculats el curs 2014-2015. La UOC és la universitat catalana amb un nombre més elevat d'estudiants amb discapacitat (915), seguida de la Universitat de Barcelona (730) i, en tercer lloc, de la Universitat Autònoma de Barcelona (311).

Per a orientar professionalment els estudiants, l'activitat de tutoria es reforça amb un conjunt de serveis.

Orientació professional

Com s'ha esmentat, el perfil de l'estudiant de la UOC requereix un conjunt de serveis específics orientats principalment a la millora i al desenvolupament professional i a l'emprenedoria. A partir del curs 2009-2010, la UOC va analitzar les necessitats d'orientació professional dels estudiants i graduats i va iniciar el programa de [UOC Alumni](#) (comunitat de graduats de la UOC). Aquesta proposta de programa ha estat revisada durant el curs 2015-2016 amb la incorporació de nous serveis i la millora dels existents per donar resposta a les necessitats canviants de la nostra societat i amb la incorporació dels nous resultats de l'anàlisi de necessitats de la darrera [enquesta](#). Un dels nous serveis s'ofereix a través de la figura del tutor i es recolza en 3 materials bàsics, que ajuden a l'estudiant a identificar les pròpies competències, a conèixer la situació del mercat en un sector específic i a utilitzar les eines adequades per l'elaboració i promoció del CV.

Actualment la proposta de serveis d'[Alumni](#) s'estructura en: actualització, *networking*, emprenedoria i carrera professional.

- Els [serveis d'actualització](#) permeten l'accés a continguts actualitzats en diferents formats, des de l'accés als materials de les assignatures cursades totalment actualitzats a continguts sectorials especialment seleccionats. També s'han iniciat seminaris en línia (*webinars*) sobre competències professionals.
- Els [serveis de *networking* professional](#) permeten el contacte amb altres graduats i professionals per a compartir experiències; inclou taules rodones, tallers (*workshops*), etc. Actualment integren la xarxa Alumni prop de 56.000 professionals de 100 països.
- [El servei d'emprenedoria](#) inclou un conjunt de recursos d'assessorament i suport per a emprendre un nou projecte, com és el servei [HUBBIK](#), que preveu també línies de finançament.
- Finalment, els [serveis de carrera professional](#) incorporen recursos orientats a afavorir la inserció i el desenvolupament professional dels nostres graduats amb recursos professionals com l'actualització del perfil, la planificació de la cerca de feina o la identificació de les habilitats i competències pròpies que donin resposta a la demanda laboral. Aquests serveis es van actualitzar a partir de l'anàlisi dels resultats de l'enquesta. Incorpora les borses de treball, l'específica de la UOC i també l'accés a comunitats que ofereixen serveis específics: Talentians, Playforapply, Tuwing. Dintre de l'oferta de la borsa de treball s'inclouen pràctiques no curriculars amb una evolució positiva de la seva oferta. Aquests serveis bàsics es complementen amb els nous Serveis Premium adreçats als estudiants que participen activament de la xarxa UOC Alumni i que inclouen el *coaching* per a definir els reptes propis i les estratègies de posicionament i comunicació per a l'assoliment dels objectius professionals, o per a identificar competències a millorar o desenvolupar davant dels reptes que els nostres graduats es proposen.

Les activitats dutes a terme durant el curs 2015-2016 han estat 133 entre jornades, tallers o seminaris en línia. El servei d'orientació professional ha atès un total de 1.225 persones en el darrer any i mig.

En el cas dels Estudis, la ocupabilitat ha estat un eix al voltant del qual s'ha definit tant el portafoli de programes, com les característiques de les diferents titulacions. En aquest sentit s'han endegat diferents iniciatives per copsar l'evolució de les necessitats del mercat de treball, s'ha impulsat el treball per competències, s'han potenciat els treballs finals i les pràctiques com element d'impacte en l'ocupabilitat del futur graduat (veure detall a la introducció de l'apartat 4). A més s'estan desenvolupant diferents proves pilot tant al grau Turisme com al grau d'ADE per millorar l'orientació professional dels estudiants a punt de graduar-se. Per exemple, a la finalització del treball final del grau d'ADE, els estudiants fan una autoavaluació del nivell competencial assolit, tant en termes de competències específiques com genèriques. Actualment s'està fent una prova pilot per lligar aquest procés amb la millora del CV de cada estudiant i de la seva difusió (per exemple, mitjançant les xarxes socials). Els estudiants disposen d'un seguit de recursos, i també de la possibilitat de fer un seminari en línia, que els facilita la realització d'aquesta tasca de millora, posicionament i difusió del seu CV.

5.2. Els recursos materials disponibles són adequats al nombre d'estudiants i a les característiques de la titulació

L'activitat universitària de la UOC es desenvolupa en un campus virtual, que se sustenta en una infraestructura tecnològica. Aquests serveis virtuals es complementen amb d'altres de caràcter presencial, que es desenvolupen mitjançant els centres de suport. A continuació s'expliquen breument aquests serveis:

El Campus Virtual

Al Campus Virtual l'estudiant disposa de diferents serveis, espais i recursos per a dur a terme l'activitat a la Universitat en xarxa: accés a les aules, Secretaria, Servei d'atenció, Preguntes i respostes (espai autogestionat pels mateixos estudiants), Biblioteca, butlletins i notícies, servei de carnet, etc.

L'**aula virtual** és l'espai del Campus on es produeix l'intercanvi docent i comunicatiu amb els professors col·laboradors i els companys d'estudis d'una assignatura concreta i on hi ha disponibles tots els recursos d'aprenentatge per a poder superar amb èxit l'assignatura.

La UOC té una vocació ferma de promoure, implantar i mantenir l'evolució de les aules virtuals, les eines docents i, en general, els recursos per a l'aprenentatge. L'objectiu és facilitar el procés d'ensenyament-aprenentatge dels estudiants mitjançant:

- l'ús d'una metodologia centrada en els usuaris, els estudiants;
- la tria de la millor eina docent disponible, prioritzant sempre el programari lliure i les eines web 2.0 disponibles a la xarxa;
- el compliment dels estàndards de l'aprenentatge virtual (*e-learning*);
- la integració d'eines al Campus de la UOC que siguin interoperables amb altres entorns virtuals d'aprenentatge.

Al web <http://aula.blogs.uoc.edu/> es pot consultar el recull d'eines i serveis per a la configuració de les aules virtuals disponibles al Campus Virtual de la UOC.

Infraestructura tecnològica

Abans que un servei estigui disponible per als usuaris, segueix un procés de control amb l'objectiu de garantir que funcioni adequadament. És a dir, que sigui estable i que tingui un bon rendiment. La [informació](#) sobre la tecnologia de la UOC és pública.

La UOC monitora la disponibilitat del Campus Virtual i tots els seus sistemes i garanteix un percentatge mitjà de servei superior al 99%. En els darrers anys, el resultat del servei ha estat el següent:

2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
99,3%	99,5%	99,6%	99,9%	99,7%	99,9%	99,9%

El nivell de satisfacció dels estudiants amb les infraestructures tecnològiques es recull anualment. El resultat de satisfacció és bo i es manté al llarg dels anys.

2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
3,9	3,9	3,9	4	4,1	4	4

Centres de suport

La UOC disposa d'una [xarxa territorial](#) constituïda per 12 seus i 50 punts UOC. Les seus territorials també organitzen [activitats adreçades als estudiants](#). Anualment es fa una memòria d'activitats de la xarxa territorial que és accessible des del portal de la Universitat.

Un dels eixos fonamentals del model educatiu són els recursos d'aprenentatge específics que es posen a disposició dels estudiants en el context de cada assignatura, i també l'accés a la Biblioteca Virtual de la UOC.

Recursos d'aprenentatge

El model virtual de la UOC permet crear biblioteques específiques per a cadascuna de les assignatures que s'ofereixen. El treball conjunt dels professors i els bibliotecaris permet que cada assignatura ofereixi als estudiants el recull de recursos d'aprenentatge que necessiten per a garantir un seguiment correcte de les activitats d'aprenentatge que s'han dissenyat i l'assoliment de les competències definides per a cadascuna. Aquest model és exclusiu dels entorns virtuals i és pioner des que el va posar en marxa la UOC. Els recursos d'aprenentatge són molt diversos: manuals de continguts de l'assignatura que la UOC elabora amb experts en la matèria de prestigi professional i acadèmic reconegut, llibres d'editorials alienes a la UOC, articles de revista i capítols de llibres, programari, reculls de pràctiques i proves d'avaluació de semestres anteriors, accés a fonts d'informació de subscripció de la Biblioteca, etc.

Dels manuals de continguts que la mateixa UOC elabora per mitjà d'encàrrecs d'autoria que els professors fan a experts en el món acadèmic en les diferents matèries, el 21% és escrit per autors aliens a la UOC, i el 79%, pel professorat.

Aquests manuals s'editen en un format múltiple (PDF, Epub, Mobipocket i format accessible Daisy) per a què siguin els usuaris els qui triïn, segons el moment i l'espai, el format que s'adequa més a les seves necessitats, i tots passen processos de tractament didàctic, correcció o traducció i maquetació. D'altra banda, tenint en compte l'obsolescència del contingut, passen per processos de revisió o actualització periòdics.

Paral·lelament, als Estudis d'Economia i Empresa, i com a fruit del treball conjunt entre el professorat dels diferents programes, la Biblioteca de la UOC i l'editorial de la Universitat (Oberta Publishing), els darrers anys s'han anat introduint progressivament en algunes assignatures dels diferents programes recursos d'aprenentatge innovadors en format audiovisual. En són exemples destacats els audiovisuals «Comportament ètic i responsable: responsabilitat legal i responsabilitat social» (assignatura Introducció a l'empresa), «Comportament ètic i responsable: conciliació de la vida personal i laboral» (assignatura Persones i organitzacions), «Comportament ètic i responsable: turisme responsable» (assignatura Desenvolupament sostenible), «Iniciativa emprenedora: el convidat UOC» (assignatura Iniciativa emprenedora), la col·lecció de vídeos «Estadística: prendre decisions a partir de dades» (assignatura Fonaments d'estadística), o bé l'audiovisual «Com presentar un treball final de grau», que és present en totes les assignatures de treball final de grau dels Estudis.

A més d'aquests recursos d'aprenentatge amb els continguts bàsics de l'assignatura, totes les assignatures dels graus, postgraus i màsters dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC posen a disposició dels estudiants, des de les aules, una selecció de recursos d'aprenentatge complementaris, com, per exemple, enllaços a capítols i parts de llibres (d'accés obert o de pagament, amb la llicència CEDRO de la Universitat); accés a bases de dades especialitzades, com ara SABI, Statista, MarketLine, ABI/Inform o Business Source Complete; enllaços a lleis, normatives i estàndards; accés a programari específic utilitzat en determinades assignatures (R, Minitab o Gnuplot); guies d'estudi elaborades pel mateix professorat; enllaços web a organismes i institucions, premsa especialitzada o fonts RSS.

Entre aquests recursos d'aprenentatge complementaris que es posen a disposició dels estudiants des de les aules, cal destacar un accés directe a una selecció de revistes electròniques especialitzades, les més rellevants acadèmicament i que tenen un factor d'impacte més alt, com ara: *Journal of Economic Literature*, *Quarterly Journal of Economics*, *Journal of Financial Economics*, *Journal of Management* o *Harvard Business Review*.

També trobem a totes les aules de les assignatures dels graus, postgraus i màsters dels Estudis d'Economia i Empresa tot un seguit de recursos d'aprenentatge de suport per als estudiants, com ara un accés al Wikirepertori, que és un wiki que recull una extensa relació de conceptes, termes i sigles utilitzats en les assignatures dels Estudis d'Economia i Empresa, elaborat i mantingut pels mateixos Estudis; un enllaç al web del Servei Lingüístic de la UOC, on s'exposen els criteris lingüístics sobre com s'escriuen correctament les citacions i les referències bibliogràfiques en un treball acadèmic; o també un conjunt d'enllaços a una selecció de recursos de la Biblioteca sobre l'àmbit d'economia i empresa.

Finalment, cal destacar com a recurs d'aprenentatge «propi» el laboratori d'R (eina estadística desenvolupada amb programari lliure), obert a tots els estudiants matriculats en les assignatures quantitatives dels graus, postgraus i màsters dels Estudis d'Economia i Empresa.

L'aula virtual del laboratori és oberta durant tot el semestre i té com a objectiu donar suport a les necessitats tècniques dels estudiants matriculats en les assignatures esmentades, és a dir, solucionar els dubtes sobre la configuració i el funcionament del programari d'anàlisi que han d'utilitzar per a resoldre alguns dels exercicis plantejats en els seus estudis.

Als Estudis d'Economia i Empresa s'ha fet una planificació per a revisar i actualitzar materials fins al 2016-2, alhora que s'ha millorat la gestió dels recursos a l'aula (aplicació TREX). En aquest context, s'ha promogut la incorporació de recursos innovadors a l'aula, dels quals destaquem, per la seva transversalitat, els que fan referència a la planificació i defensa dels treballs finals. En relació amb l'objectiu d'incrementar els recursos audiovisuals, s'ha dut a terme un projecte sobre Vídeos Docents. En aquest sentit, s'ha fet formació al conjunt del professorat sobre els diferents formats disponibles, i s'ha nomenat un referent en aquest àmbit (un professor especialment format i motivat en aquesta iniciativa), que ha assistit i format específicament el professorat. Com a resultat podem destacar que l'ús d'aquests recursos en les assignatures ha passat de ser un 5,49% a un 17,70%.

El percentatge d'estudiants satisfets o molt satisfets amb els recursos d'aprenentatge dels programes subjectes a avaluació oscil·la entre un 70,4% i un 82,1%, i l'evolució és favorable respecte de cursos anteriors.

La Biblioteca Virtual de la UOC

La [Biblioteca Virtual de la UOC \(BV\)](#) constitueix un centre de recursos i de serveis per a l'aprenentatge, la docència i la recerca de la mateixa Universitat. Forma part de les biblioteques del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i de la Xarxa de Biblioteques Universitàries Espanyoles (REBIUN).

El web de la BV està orientat als usuaris, amb un servei personalitzat, de proximitat i amb el compromís de qualitat i transparència. Tots els serveis i recursos que proporciona la BV a la seva comunitat d'usuaris estan disponibles en línia per mitjà del web de la Biblioteca. Les col·leccions que formen el fons documental de la BV són prioritàriament en suport electrònic, i són en paper les que el mercat editorial només ens ofereix com a única opció possible.

Com a centre de recursos d'informació dels àmbits temàtics de la Universitat, amb una incidència especial en els temes de l'aprenentatge virtual i de la societat de la informació i el coneixement, la Biblioteca té com a missió incrementar el nivell de qualitat i d'excel·lència dels processos d'aprenentatge, docència, recerca i formació contínua. L'accés als recursos es pot fer mitjançant un cercador únic per temes, per tipologia de recursos i de manera personalitzada. La personalització és un tret molt important de la Biblioteca Virtual, i es poden consultar les informacions per perfils sobre l'accés als recursos i les informacions sobre la prestació dels serveis.

Els elements comuns que es tenen en compte a l'hora de seleccionar els recursos que integren la col·lecció són: l'abast temàtic, la pertinença i el tipus de contingut, el grau d'especialització, el valor, la qualitat i la rellevància respecte a les activitats de docència i de recerca de la UOC; i, d'altra banda, les sol·licituds de desiderates que rebem dels usuaris. Pel que fa als continguts, es prioritzen els recursos digitals que donen accés al text complet de revistes i llibres per sobre de les bases de dades i els catàlegs bibliogràfics o referencials.

Per a què puguin treure tant de profit com sigui possible dels recursos i els serveis disponibles i puguin ser autònoms, els estudiants disposen de materials audiovisuals que ajuden a buscar informació de manera fàcil i ràpida. S'utilitza un vídeo per a informar els usuaris del funcionament de diferents aspectes del servei, com, per exemple, com es troba un article, o [com es troba un llibre i es demana en préstec](#). A més, hi ha el servei de *La Biblioteca respon*, atès per bibliotecaris experts, que ofereix resposta a qualsevol consulta d'una manera totalment personalitzada.

A més dels serveis generals (préstec; servei d'obtenció de documents, SOD; *La Biblioteca respon*, etc.), la Biblioteca de la UOC disposa d'un catàleg específic de serveis de suport a la docència que té com a missió clau l'acompanyament de l'equip docent en la cerca i la tria dels millors recursos d'aprenentatge de suport a l'activitat d'aprenentatge que els estudiants porten a terme a les aules de les assignatures de les quals s'han matriculat. Igualment, també disposa d'un catàleg de serveis de suport a la recerca, orientat a donar suport als professors i als investigadors en cada una de les fases del procés d'una recerca, des que han de cercar informació sobre el tema de recerca fins a l'avaluació dels resultats de la recerca.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI considera que la Universitat posa a disposició dels estudiants un seguit de serveis poc freqüents en els entorns universitaris per la seva extensió i abast (sobretot el servei de tutoria i els recursos d'aprenentatge), que estan sent valorats de manera satisfactòria. El Pla d'acció tutorial i d'orientació acadèmica dona resposta a les necessitats dels estudiants, com posa de manifest, per exemple, l'elevada taxa d'eficiència de les titulacions. Destaca molt positivament el fet que els estudiants puguin consultar de manera permanent, fins i tot quan ja són graduats, l'actualització dels materials de totes les assignatures de les quals han estat matriculats. Finalment fer èmfasi en l'esforç realitzat per tal d'adequar les titulacions a les demandes actuals del mercat de treball tant pel que fa a continguts com a competències.

Tot i el perfil de l'estudiant, els serveis d'orientació professional han anat evolucionant i completant-se al llarg del temps i s'estan consolidant algunes millores molt substancials.

4. Valoració de l'assoliment dels estàndards d'acreditació per titulació

Els programes que se sotmeten a avaluació han seguit el procés de verificació següent:

	Verificació	Aprovació CM	Codi RUCT	Recomanacions	Modificacions
Grau d'Administració i direcció d'empreses	13/05/2009	17/06/2011	2500595	Sí	
Grau de Màrqueting i investigació de mercats	15/07/2009	17/06/2011	2501284	Sí	
Grau de Turisme	01/04/2009	17/06/2011	2500601	Sí	
Grau de Relacions laborals i ocupació	29/07/2009	21/09/2012	2501285	Sí	
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement	26/07/2011	23/11/2012	4313184		
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic	26/07/2011	20/09/2013	4313183	Sí	

La implantació de les recomanacions s'ha anat comunicant en els informes de seguiment de les titulacions.

Estàndard 1. Qualitat dels programes formatius

	En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
Grau d'Administració i direcció d'empreses	X			
Grau de Màrqueting i investigació de mercats	X			
Grau de Turisme	X			
Grau de Relacions laborals i ocupació	X			
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement		X		
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic		X		

Estàndard 6. Qualitat del resultat dels programes formatius

	En progrés vers l'excel·lència	S'assoleix	S'assoleix amb condicions	No s'assoleix
Grau d'Administració i direcció d'Empreses		X		
Grau de Màrqueting i investigació de mercats		X		
Grau de Turisme		X		
Grau de Relacions laborals i ocupació		X		
Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement		X		
Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic		X		

Els Estudis d'Economia i Empresa disposen d'un portafoli extens que inclou un ampli espectre del coneixement en l'àmbit de l'economia i l'empresa, amb titulacions pròpies i homologades altament professionalitzadores, tant de nivell de grau com de màster. De nivell de màster disposem d'un programa

homologat per a cadascuna de les grans àrees de coneixement –empresa i economia–, que contribueix a la formació econòmica i empresarial dels estudiants.

Tal com s'espera en un context d'extinció i transició cap a les titulacions adaptades a l'EEES, el conjunt de matriculats en les titulacions dels Estudis segueix la tendència creixent de cursos acadèmics anteriors, i en el curs 2014-2015 el creixement ha estat d'un 3,5%. En aquesta ocasió, pel que fa a estudiants nous es trenca la tendència negativa del curs anterior, i la primera matrícula s'incrementa un 2% (el curs 2013-2014 la davallada va ser del 16%). Cal destacar, però, que la tendència de graus i màsters universitaris ha estat diferent, si bé segueix la dinàmica del sistema universitari. En els graus la matrícula s'ha mantingut, mentre que la matrícula en els màsters s'ha incrementat gairebé un 22%.

Tanmateix, considerant l'evolució de la matrícula universitària en general i les particularitats del perfil d'estudiants dels Estudis d'Economia i Empresa –majoritàriament ocupats a jornada completa i amb formació prèvia de nivell universitari, molts d'ells amb un títol universitari–, les titulacions segueixen disposant d'un volum d'estudiants matriculats molt elevat. En el cas concret de les titulacions de grau, i considerant el conjunt del sistema universitari català, els graus dels Estudis d'Economia i Empresa representen una quota de mercat destacable en el conjunt del sistema i ocupen, en el cas de Catalunya, les primeres posicions en cadascuna de les titulacions.

L'ocupabilitat de l'estudiant com a eix central de l'estratègia docent

Com ja s'ha destacat en la presentació del centre, l'orientació envers l'ocupabilitat vertebrava, de manera transversal, l'estratègia docent del portafoli dels Estudis d'Economia i Empresa. A continuació destaquem les accions que, de manera transversal, s'han dut a terme per a incidir positivament en el potencial d'ocupabilitat dels nostres titulats.

- ***El treball de les competències***

El curs 2012-2013 els Estudis d'Economia i Empresa van endegar un procés a llarg termini per a millorar la implantació de la docència centrada en competències en un conjunt de titulacions encapçalades per un grau de gran dimensió, el d'ADE, que, a més, presenta una elevada transversalitat amb la resta de graus. Aquest projecte, dissenyat en coherència amb el nivell formatiu corresponent (MECES), ha suposat l'impuls i la coordinació d'un procés de renovació metodològica integral, i també la formació del professorat per a impartir docència basada en competències.

El resultat d'aquest procés ha estat la definició d'un marc homogeni per a la conceptualització i l'avaluació de les competències transversals dels Estudis d'Economia i Empresa la revisió dels mapes de competències, la incorporació de l'avaluació de les competències en les diferents assignatures, la modificació dels sistemes d'avaluació, la millora de la informació als estudiants en els diferents documents docents, i la generació d'uns circuits i espais d'intercanvi de bones pràctiques que fomenten l'esperit de millora contínua. Així, el curs 2015-2016 s'ha habilitat un espai virtual compartit per tot el professorat on es posen en comú les proves d'avaluació contínua que il·lustren millor les estratègies docents per al desenvolupament de les competències transversals.

- ***Treball final i pràctiques empresarials***

En el marc del projecte anterior, i entenent que les pràctiques i els treballs finals són un dels elements dels itineraris formatius que més incidència poden tenir sobre el perfil competencial dels titulats i, per tant, sobre la seva ocupabilitat, s'han fet esforços continuats per a millorar-ne l'execució.

Pel que fa al **treball final**, són diverses les accions que s'han dut a terme per a millorar el seu funcionament, des del moment de la matrícula fins a la defensa final. En relació amb la matrícula, destaquem la millora de la informació publicada al portal. Pel que fa al període docent, s'han perfeccionat les guies docents dels treballs finals, alhora que s'ha elaborat un material audiovisual transversal sobre com s'ha d'afrontar la defensa del treball final. També s'ha millorat el sistema d'avaluació amb la incorporació de rúbriques d'avaluació específiques que promouen la capacitat formativa del *feedback* de la persona que dirigeix el treball en cada lliurament parcial.

Finalment, i després de l'acte de defensa, s'han introduït diferents mecanismes per a incrementar-ne la visibilitat. D'una banda, es consolida [l'acte de reconeixement dels millors treballs finals](#), on es premia el millor treball final lliurat durant el semestre. En la mateixa jornada, es fa un taller sobre com s'ha d'afrontar el

treball final, destinat als estudiants que l'hagin de fer. D'altra banda, en el marc de la revista *Oikonomics*, es publica un resum executiu del millor treball final. Finalment, es disposa d'un espai virtual d'exposició de treballs finals dels estudiants que permet que agents interns i externs a la Universitat els puguin visualitzar. Una darrera acció, que pretén fer evident l'impacte de la titulació en el currículum competencial dels graduats, és l'addició d'una darrera activitat en el desenvolupament del treball final, en què l'estudiant ha de reformular el currículum vitae incorporant-hi les competències desenvolupades durant la titulació (aquesta acció està en fase de prova pilot al grau d'ADE).

Pel que fa a les **pràctiques**, si bé és una opció minoritària en les nostres titulacions de grau, és una assignatura obligatòria en els programes de màster. Tenint en compte el perfil dels estudiants de la UOC (la majoria ja inserits en el mercat laboral), no es detecta un increment de la demanda dels estudiants per cursar-ne. Tanmateix, en un context en què els ocupadors consideren l'experiència prèvia com una evidència principal per a avaluar l'assoliment de competències clau, entenem que la pràctica professional esdevé un element clau per a la millora o reorientació professional. Per aquest motiu, hem impulsat diferents projectes per a promocionar-les. D'una banda, la col·laboració amb la Fundació Universidad-Empresa per al desenvolupament de pràctiques virtuals i, de l'altra, la participació activa en un projecte institucional que permetrà, el curs 2016-2017, disposar d'un portal de pràctiques que afavoreixi l'encaix entre l'oferta i la demanda.

En relació amb les pràctiques no curriculars, si una empresa vol oferir pràctiques externes (no curriculars), l'equip de la borsa de treball de la Universitat disposa d'un recull de necessitats i s'encarrega de gestionar directament el conveni amb l'empresa.

Altrament, amb el reconeixement acadèmic de l'experiència professional (RAEP) a partir d'un seguit d'evidències, els estudiants amb un bagatge professional relacionat amb la seva titulació i que l'acreditin documentalment poden convalidar fins a un màxim de 12 crèdits, en funció de l'experiència acreditada.

- **Anàlisi del mercat de treball**

Per a adequar millor la nostra formació a les necessitats del mercat de treball, s'han fet diversos estudis, amb diferent metodologia i abast, amb el propòsit de conèixer millor el mercat de treball on s'han de desenvolupar professionalment els nostres titulats:

El curs 2013-2014 es va fer un estudi per a analitzar l'impacte de la metodologia formativa, en línia, sobre el potencial d'ocupabilitat dels graduats en Administració i Direcció d'Empreses. L'anàlisi, [qualitativa](#) i [quantitativa](#), es va realitzar des de la perspectiva dels mateixos estudiants i graduats en línia, i també dels ocupadors, mitjançant la valoració del nivell d'adquisició de competències transversals incloses en les titulacions i demandades pel mercat laboral.

El curs 2014-2015, aprofitant les possibilitats que proporcionen les microdades de l'Enquesta d'Inserció Laboral del 2014 elaborada per l'AQU, es van desenvolupar dues grans accions per a analitzar el fenomen de la inserció laboral. La primera va ser la realització d'una anàlisi descriptiva de la situació laboral dels titulats a la UOC que complementa la realitzada per la mateixa AQU en el seu informe. Aquest estudi, públic per mitjà del web de la Universitat, ens ha permès caracteritzar els nostres estudiants i les seves condicions personals, acadèmiques i professionals, i també detectar els punts que s'han de reforçar per a afavorir la projecció laboral dels nostres titulats. La segona acció ha estat l'elaboració d'una anàlisi per a determinar quins són els factors que afavoreixen l'accés dels titulats recents a una ocupació de qualitat, posant especial èmfasi a concretar l'efecte de les característiques acadèmiques dels individus: àmbit de la titulació, qualificació i, sobretot, nivell i tipologies de les competències específiques i transversals. Per a desenvolupar-la s'han emprat les dades de la població titulada a les universitats catalanes durant el curs 2009-2010, que destaquen per la seva riquesa i l'elevat nivell de representativitat. Per limitacions temporals, aquesta base de dades encara conté poca informació sobre titulacions amb l'estructura adaptada a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). Malgrat tot, els resultats es poden extrapolar i són especialment valuosos per al disseny de l'oferta formativa i de la docència impartida, i també de mesures que afavoreixin l'èxit laboral dels futurs titulats.

El curs 2015-2016 es va fer una enquesta sobre necessitats formatives per a identificar quines són les necessitats de formació específiques dels graduats i estudiants que cursen els darrers semestres dels diferents programes oficials dels Estudis d'Economia i Empresa amb l'objectiu d'oferir el producte formatiu més adient a cada estudiant i graduat/ada en funció dels seus estudis previs o actuals i de la seva situació laboral.

El curs 2015-2016 s'ha obtingut finançament de l'AQU-Catalunya per a fer un projecte sobre la captació i la retenció del talent per part de les empreses. L'objectiu de l'estudi és analitzar quins són els determinants, amb especial atenció a les competències, que expliquen que una persona amb un títol universitari accedeixi a un lloc de treball que es correspongui al seu nivell educatiu i que ho faci amb condicions d'estabilitat laboral. Per a valorar si la situació de sobreeducació i/o d'inestabilitat d'aquest col·lectiu és conseqüència d'un problema d'oferta (perfil productiu de l'individu) o de demanda (perfil de les empreses), s'estudia aquesta qüestió sota dos escenaris: (1) mantenint l'actual sistema productiu i (2) en un entorn amb predomini d'empreses innovadores i competitives. El resultat final ens ha de permetre, com a aportació més rellevant, adequar l'oferta formativa a les universitats a fi de preparar els recursos humans que han d'afavorir i, fins i tot, liderar el canvi desitjat de model productiu millorant la correspondència entre l'educació terciària i el món empresarial més competitiu.

Aquestes accions pretenen aportar coherència als programes avaluats. Aquesta coherència ha estat confirmada pel professorat col·laborador, tal com mostren els resultats de l'enquesta a aquest col·lectiu per al semestre 2014-2. Un 92,4% està d'acord o totalment d'acord que la informació del pla docent és adequada i suficient per als estudiants; un 91,2%, que els continguts de l'assignatura són adequats per a assolir els objectius d'aprenentatge; un 93,7%, que les activitats proposades a l'assignatura són adequades per a assolir els objectius d'aprenentatge, i un 76,1%, que la majoria dels estudiants de l'assignatura han assolit els objectius d'aprenentatge fixats. En general, i com una mostra de la seva satisfacció amb els resultats obtinguts, a la pregunta si recomanarien a un amic o familiar estudiar a la UOC, un 93,1% hi està d'acord o totalment d'acord.

Mecanismes de coordinació entre les diferents figures docents

La coordinació entre les diferents figures docents del programa es basa en la responsabilitat compartida. La direcció dels Estudis i la subdirecció de Docència mantenen una reunió quinzenal amb el Consell de Direcció (els directors de programa i els mànagers de programa) per a debatre de manera transversal l'execució de l'estratègia docent prevista, i també consensuar solucions a les diferents problemàtiques i situacions plantejades. Fruit d'aquestes reunions s'elaboren unes actes que resumeixen els diferents punts d'acord pel que fa al tractament acadèmic dels temes tractats. És també en el marc d'aquestes reunions on es treballen els aspectes de transversalitat entre les diferents titulacions i es generen situacions de sinergies altament eficients.

Els directors de programa, assumint-ne la direcció i coordinació, reuneixen la Comissió de titulació. Aquesta comissió, formada per la direcció del programa, la direcció dels Estudis, tres professors dels Estudis, la mànager de programa i la tècnica de gestió acadèmica, és la que vetlla per la qualitat de l'oferta formativa, garanteix la qualitat global del programa, i valora i estableix les accions de millora que escaiguin. S'ha establert una periodicitat d'una reunió ordinària per curs acadèmic, que juga un paper fonamental en l'elaboració dels informes de seguiment anuals.

Els directors de programa, que n'assumeixen la direcció i coordinació, mantenen una comunicació constant amb els professors responsables de les assignatures que formen part de la titulació i els tutors. Aquesta comunicació es porta a terme de manera virtual, mitjançant espais de comunicació en línia (correus electrònics, grups o sales de treball al Campus Virtual de la UOC), i també presencial, per mitjà de reunions mensuals, convocades per la Direcció dels Estudis, que tenen lloc a la Universitat. En aquestes reunions es debaten i comparteixen temes relacionats amb l'activitat docent i amb els processos de gestió docent de la titulació, en els quals està implicat el professorat. D'altra banda, els directors de programa s'encarreguen de facilitar i coordinar l'acció de tutoria dels programes amb tot el que té relació amb l'orientació acadèmica dels estudiants.

Per la seva banda, el professorat responsable d'assignatura, encarregat de vetllar per assegurar la qualitat i el rigor de l'activitat docent, coordina el conjunt de professors col·laboradors que imparteixen docència en les assignatures de la titulació. Aquesta coordinació es fa principalment mitjançant espais de comunicació virtual (grups o sales de treball) del Campus Virtual de la UOC, en els quals els professors responsables d'assignatura distribueixen i coordinen les diferents tasques assignades als professors col·laboradors cada semestre. A més d'aquesta comunicació constant per mitjà d'espais de comunicació virtuals, els professors responsables d'assignatura també poden portar a terme durant el curs acadèmic una o diverses reunions presencials amb els professors.

Per a garantir la qualitat docent i el bon funcionament del sistema d'avaluació, es promou la política de tolerància zero amb la còpia i el plagi. En aquest sentit s'han desplegat noves accions de prevenció i

detecció del plagi acadèmic, com és fer extensiu l'ús de l'eina Pacplagi a totes aules. Tanmateix els plans docents de les assignatures proporcionen informació i recursos adhoc sobre com es pot evitar el plagi citant adequadament. Des de l'acció tutorial també s'han difós recursos amb aquesta finalitat.

Valoració dels indicadors de satisfacció

En conjunt, els indicadors de satisfacció de les titulacions dels Estudis d'Economia i Empresa són favorables. Com a dada sintètica, destaquem que la satisfacció global amb el curs ha estat d'entre un 77,3% i un 80,8% en el cas dels graus subjectes a avaluació i d'entre un 84,10% i un 85,30% en el cas dels màsters. D'altra banda, el percentatge d'estudiants que recomanarien la Universitat ha estat d'entre un 79,4% i un 86,7% en el cas dels graus subjectes a avaluació i d'entre un 78,9% i un 87,50% en el cas dels màsters. En tots els casos aquestes dades de satisfacció han estat superiors a les dades mitjanes de la Universitat.

Grau d'Administració i Direcció d'Empreses

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes.

El grau d'ADE de la UOC es caracteritza per ser una titulació molt nombrosa (5.152 estudiants el curs 2014-2015). L'evolució de la matrícula ha passat per diverses etapes des que es va oferir per primera vegada, el curs 2009-2010.

Fase 1 (2009-2010 i 2011-2012), matrícula creixent. Aquest augment podria haver estat afavorit per (a) l'inici d'una crisi econòmica en què moltes persones van voler aprofitar una situació laboral desfavorable per formar-se i (b) l'interès dels estudiants matriculats a programes LRU (incentivat també per la Universitat) per traslladar-se a un programa adaptat a l'EEES.

Fase 2 (2012-2013 i 2013-2014), matrícula decreixent motivada per (a) un context de crisi econòmica que persistia; (b) la disminució de la bossa d'estudiants provinents de l'LRU UOC (bàsicament, la Diplomatura de Ciències Empresarials) a mesura que s'apropava el termini per a la seva extinció, i (c) l'augment de la competència d'oferta alternativa en línia.

Finalment, la **fase 3** ha començat el curs 2013-2014 amb un nou canvi de tendència, amb la recuperació de matrícula, cosa que respon a un context econòmic més favorable (l'augment d'un 5,7% respecte al curs anterior).

Tot i que és una titulació molt nombrosa (39% del sistema català, segons winddat.aqu.cat), en cap moment s'han excedit les places màximes que es poden oferir cada curs d'acord amb la memòria.

El perfil dels nous estudiants és coherent amb el previst en la memòria i ha estat molt similar al llarg dels semestres. Fonamentalment, hi accedeixen estudiants amb estudis universitaris inacabats (34,4% el curs 2014-2015), titulats (19,8%), estudiants de CFGS/FP (17,2%) i provinents d'LRU de la UOC (14%). La resta de vies d'accés no arriben a aglutinar el 15% dels estudiants nous de la titulació. A diferència de les universitats presencials, en el grau d'ADE de la UOC només el 6,9% dels estudiants prové de les PAU, i en aquest sentit, la composició del perfil de procedència és coherent amb la missió de la UOC.

En els darrers cursos acadèmics s'ha intentat donar resposta a nous perfils professionals en els quals la capacitació en direcció d'empreses constitueix un complement molt valorat pel mercat laboral (per exemple, la formació en Enginyeria i ADE). En aquest sentit, s'han posat en marxa acords de doble titulació amb la UPC (Enginyeria-ADE) i també al si de la Universitat (Enginyeria Informàtica-ADE i Turisme-ADE). Des que es van posar en marxa han tingut molt bona acollida per part dels estudiants (59 estudiants UPC-UOC i 159 estudiants UOC-UOC, en el curs 2014-2015), fet que confirma que hi ha demanda per a aquest tipus de programes.

Atès el perfil dels estudiants, la mitjana de crèdits matriculats se situa al voltant dels 32 crèdits per curs, la qual cosa està en línia amb la recomanació de matrícula responsable que fan els tutors perquè els estudiants puguin compaginar la formació amb altres responsabilitats professionals, personals i familiars.

Així, doncs, es pot concloure que els estudiants matriculats presenten un perfil d'accés que es correspon amb el que s'ha establert en la titulació, i el nombre és coherent amb les places màximes que es poden oferir.

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes de coordinació docents utilitzats per a garantir la coordinació de tots els responsables i col·laboradors de la titulació coincideixen amb els que s'han exposat amb caràcter general en la introducció d'aquest apartat, a la qual ens remetem, i considerem que són els adequats per al funcionament de la titulació tal com posa de manifest, per exemple, la satisfacció dels graduats amb la coordinació entre les assignatures de la titulació.

Grau d'assoliment de l'estàndard: en progrés vers l'excel·lència

El CAI valora molt positivament aquest estàndard per la qualitat de la formació facilitada a un elevadíssim nombre d'estudiants matriculats i pel perfil d'ingrés que s'adiu al que estableix la memòria i se situa en línia amb la funció social de la UOC. D'altra banda, també destaca que les competències de la titulació són coherents amb les sortides professionals i amb el nivell corresponent del MECES. Finalment, es considera que els mecanismes de coordinació són els adequats per al bon funcionament de la titulació.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

Per a poder facilitar la descripció i exemplificar el grau de consecució, la Comissió de Titulació del grau ha seleccionat les assignatures següents: Iniciativa emprenedora (bàsica); Anàlisi dels estats financers, Valoració de les operacions financeres i Habilitats directives (obligatòries) i el Treball final de grau. Aquestes assignatures van ser seleccionades per la Comissió de Titulació per les raons següents:

- (1) Iniciativa emprenedora és una assignatura bàsica que es va incorporar al grau, aprofitant l'adaptació a l'EEES, per a donar competències als estudiants que els permetin posar en marxa el seu propi negoci i que fomentin la seva capacitat d'intraprenedoria. Aquesta competència es treballa al llarg de la titulació i assoleix el seu nivell màxim de desenvolupament en el Treball final de grau, dins de l'àmbit de pla d'empresa, que és el que escull la majoria dels estudiants de la titulació. És per això que aquest àmbit serà objecte d'una anàlisi més aprofundida en aquest autoinforme.
- (2) Anàlisi dels estats financers és una assignatura que evidencia competències avançades en un dels perfils professionals més demanats de la titulació, el de comptabilitat i finances.
- (3) Valoració de les operacions financeres és una assignatura quantitativa de l'àmbit de les finances, i la seva elecció es deu en bona mesura al fet que és una assignatura aplicada de l'àmbit quantitatiu en la qual s'han introduït diverses innovacions metodològiques.
- (4) Finalment, es selecciona l'assignatura d'Habilitats directives perquè és representativa de les competències que es pretén donar al conjunt dels perfils professionals del grau a fi de desenvolupar adequadament tasques directives.

6.1. Els resultats de l'aprenentatge es corresponen amb els objectius formatius i amb el nivell del MECES de la titulació

Ja en l'elaboració de la memòria del grau es va tenir en compte que les competències corresponguessin al nivell adequat del MECES per a la titulació i a les sortides professionals dels titulats. En aquest sentit, i per a poder traslladar les competències a resultats i activitats d'aprenentatge concrets es va dissenyar un mapa de competències per assignatures. Aquest primer mapa tenia per objectiu assegurar que totes les competències es treballin de manera equilibrada i que en cada assignatura s'avaluïn efectivament les competències assignades. Tot i així, des del seu desplegament, la docència per competències ha estat en un constant procés de millora en el marc de la titulació.

De fet, el curs 2011-2012 es va considerar que era oportú iniciar un procés de reflexió sobre l'avaluació de competències i es va engegar un estudi a fi d'actualitzar la informació sobre quines són les competències que més valora el món professional i quines es consideren més importants de cara al futur. Després de fer-ne la diagnosi, el curs 2012-2013 es va crear un grup de treball per a promoure la implantació sistemàtica d'un model d'aprenentatge i avaluació basat en competències. En una primera fase es van treballar principalment les competències transversals. En una segona fase es van treballar els mapes de competències específiques des de cada àmbit de coneixement (organització, economia, mètodes quantitativs, màrqueting, comptabilitat i finances, dret i fiscalitat), amb l'objectiu d'augmentar la coordinació entre totes aquestes àrees. El 82,2% de graduats es manifesta d'acord o molt d'acord amb la bona coordinació entre el contingut de les assignatures per a evitar solapaments.

Així, doncs, l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos al programa es correspon amb els objectius formatius establerts i amb el nivell del MECES de la titulació. En acabar la titulació, els estudiants coneixen

com funciona l'economia i quin rol hi té l'empresa, i també arriben a disposar d'un ampli coneixement sobre les diverses àrees funcionals i de valor de l'empresa per a poder-les gestionar i administrar eficientment. A més, aprenen a valorar críticament situacions empresarials per a poder planificar, gestionar i avaluar projectes empresarials. En definitiva, estan en condicions de desenvolupar els perfils professionals descrits a la memòria, com demostra el fet que el graduats en ADE de la UOC tenen accés al Col·legi d'Economistes de Catalunya.

6.2. Les activitats de formació, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos

Les **activitats de formació** de cada assignatura estan dissenyades per a assolir uns resultats d'aprenentatge que al seu torn van lligats a un nivell d'acompliment de les competències assignades. Aquest lligam es pot copsar en un quadre sinòptic del pla docent d'Habilitats directives, en què per a cada activitat consten les competències relacionades, els objectius d'aprenentatge i la metodologia que s'emprarà.

Respecte a la **tipologia d'activitats de formació**, és molt variada i la majoria té un enfocament molt aplicat, de manera que s'orienten a la pràctica de les sortides professionals. Per exemple, a l'assignatura d'Anàlisi dels estats financers, l'aprenentatge dels estudiants es contextualitza en l'anàlisi dels comptes anuals d'una societat real (extrets de la base de dades del SABI, en què hi ha registrats la informació general i els comptes anuals de més de dos milions d'empreses espanyoles) simulant la tasca que realitzaria un analista extern per avaluar la situació econòmica i financera d'una empresa. A les assignatures d'organització d'empreses, com Iniciativa emprendedora o Habilitats directives, les activitats es basen en casos pràctics i s'enriqueixen amb la pròpia experiència personal dels estudiants, que són els subjectes actius de l'activitat formativa. L'assignatura de Valoració d'operacions financeres té un enfocament quantitatiu i, per tant, similar al d'altres assignatures de la matèria de mètodes quantitius, en què predomina la resolució de problemes. Finalment al Treball final de grau (TFG), en la modalitat de pla d'empresa, els estudiants han de pensar en una idea de negoci, validar-ne l'oportunitat i realitzar un pla d'empresa complet que detalli la seva posada en marxa. En aquest sentit, el TFG no només serveix per a saber com s'ha de planificar la posada en marxa d'una empresa, sinó també per a comprendre la relació que existeix entre totes les àrees funcionals de l'empresa.

El fet que en cada assignatura es treballin competències específiques però també transversals significa que, en general, en cada activitat de formació es treballa més d'una competència i s'emprenen metodologies específiques per a facilitar-ho. A tall d'exemple, a Habilitats directives es tracta la competència transversal de treballar en un grup organitzat (CT5) i la competència de saber negociar en un entorn professional (CT6). L'aula incorpora espais i eines per a la comunicació síncrona i asíncrona (grups de treball virtuals i Google Apps), que permeten als estudiants resoldre situacions laborals determinades d'una manera cooperativa i/o amb jocs de rol. En assignatures en què es treballa la competència transversal d'expressió escrita i oral, els estudiants fan presentacions orals mitjançant l'eina VideoPAC del Campus Virtual, que permet registrar petites gravacions per a ser avaluades pels docents. Tanmateix, al grau s'ha apostat per combinar equilibradament metodologies més innovadores amb altres de més convencionals en què els estudiants han de contestar un conjunt de preguntes, exercicis o problemes contextualitzats a les tasques i funcions que s'espera que desenvolupin els graduats en ADE i que contribueixen a l'aprenentatge significatiu. D'aquestes últimes, podríem citar com a exemples Anàlisi dels estats financers i Valoració d'operacions financeres.

Cal remarcar que cada semestre es canvia el contingut concret de les activitats formatives i això dona lloc a enunciats inèdits. Les dades de satisfacció global amb l'acció docent el curs 2014-2015 van ser d'un 79,5% per al conjunt d'assignatures.

Respecte als **recursos d'aprenentatge** en els últims cursos s'ha fet un esforç important per a actualitzar-los i diversificar-ne el format. Des del curs 2014-2015 s'ha establert un pla d'actualització per prioritzar les assignatures amb satisfaccions més baixes i la tipologia d'assignatura (bàsica o obligatòria). Per exemple, l'assignatura de Valoració de les operacions financeres es va començar a oferir exclusivament amb uns mòduls didàctics i actualment disposa, a més dels materials esmentats, de guies d'estudi en format web amb lectures complementàries i exercicis progressius amb diferents nivells d'explicació i vídeos docents que expliquen els exercicis pas a pas. L'assignatura Anàlisi dels estats financers disposa d'un material didàctic teòric i pràctic, enllaços a la normativa comptable espanyola i l'accés a la base de dades SABI. A Iniciativa emprendedora s'ha optat per actualitzar els materials didàctics originals, afegir recursos externs

addicionals, com informes, eines específiques en línia per a fer algunes activitats, i s'ha realitzat un vídeo didàctic que, de manera introductòria, aborda els continguts principals de l'assignatura.

Existeix una preocupació perquè els recursos estiguin actualitzats i adoptin el format més adequat per a l'aprenentatge i el perfil dels estudiants. Tanmateix, cal continuar esmerçant-hi esforços, ja que la satisfacció dels estudiants amb els recursos d'aprenentatge (70,4%) és susceptible de millora.

A banda de les accions formatives i els recursos, una part important del procés d'aprenentatge és el *feedback* que es dona als estudiants sobre la seva participació i els resultats de les proves d'avaluació contínua. En aquest àmbit també s'han incorporat millores i actualment en totes les assignatures es facilita una solució orientativa de la prova d'avaluació corresponent i un retorn a tot el grup classe, alhora que s'ha reforçat la personalització del *feedback*.

A diferència de les altres assignatures, la gestió del TFG comença abans del període lectiu i, per mitjà dels canals habituals de la Universitat i dels tutors, s'informa els estudiants del funcionament de l'assignatura i les diverses modalitats existents (7), que estan relacionades amb les sortides professionals i els àmbits d'especialització de la titulació. Abans de fer la matrícula, els estudiants han d'emplenar un qüestionari per a identificar el seu àmbit d'interès i fer una autovaloració de la factibilitat del projecte. Un cop el professorat responsable de l'assignatura validi el qüestionari, els estudiants es podran matricular de l'assignatura (sempre que reuneixin també el requisit d'haver superat les assignatures bàsiques i obligatòries) i se'ls assignarà un professor col·laborador especialista en la matèria que farà un seguiment personalitzat i serà la seva referència al llarg de tot el procés. Així, doncs, i com a element distintiu de les altres assignatures, els professors col·laboradors del TFG tutoritzen entre tres i cinc estudiants per semestre per a garantir el seguiment personalitzat i l'expertesa en l'àmbit de coneixement.

Com s'ha comentat en paràgrafs anteriors, com que el TFG és una de les fites més rellevants i sintetitza el treball desenvolupat a la titulació, ha estat objecte de actuacions i millores constants. A banda de crear nous recursos audiovisuals, de millorar-ne els existents i d'introduir innovacions metodològiques, cal destacar que els TFG realitzats per altres companys es poden visualitzar mitjançant l'eXPO-TFG. Des del 2011 es fa un acte presencial de reconeixement dels millors TFG del semestre, que inclou un taller presencial que orienta sobre com s'ha d'afrontar la realització d'un TFG.

Pel que fa a les pràctiques empresarials, tot i que el nombre d'estudiants de la titulació és molt elevat, els estudiants que es matriculen a les dues assignatures optatives de pràctiques és reduït (31 en total el curs 2014-2015). Aquest fet respon en part al perfil de l'estudiant de la UOC, que ja disposa d'un primer contacte amb el món laboral i, en molts casos, d'experiència professional equiparable. Una bona prova d'això és que des que s'aplica el reconeixement de l'experiència professional prèvia (RAEP), que dona opció a convalidar una o les dues assignatures, el nombre d'estudiants que s'han acollit a aquesta opció és elevat.

Sobre el **sistema d'avaluació** de les diverses assignatures que formen part de la titulació, hi ha informació pública tant a la Secretaria com als plans docents de les assignatures, als quals els estudiants tenen accés a l'hora de matricular-se.

Des de la perspectiva global del programa, el sistema d'avaluació ha evolucionat d'un sistema força homogeni a un de més heterogeni per a poder-lo adaptar millor a les característiques pròpies de cada assignatura i, sobretot, en coherència amb les competències que s'hi treballen. Tot i així, en general es fomenta el seguiment de l'avaluació contínua, que alhora permet cert marge de flexibilitat per a reduir la probabilitat que els estudiants abandonin els estudis. Per exemple, a l'assignatura de Valoració de les operacions financeres, els estudiants tenen dues opcions per a superar l'assignatura: mitjançant l'avaluació contínua i, en cas d'haver-la superat, una prova de síntesi, o bé un examen final (sistema habitual en la majoria de les assignatures del grau). En canvi, a l'assignatura d'Habilitats directives, hi ha un únic sistema d'avaluació contínua, sense opció a fer un examen final, atès que en un examen no es pot avaluar la competència del treball en equip. A Iniciativa emprenedora, per a avaluar el treball en equip s'ha introduït l'avaluació entre iguals. Al TFG hi ha un sistema de fites intermèdies que asseguren el seguiment continuat de l'estudiant i una avaluació final del treball escrit i la defensa.

D'altra banda, s'està introduint progressivament un sistema de rúbriques a les assignatures per a ajudar el professorat no només a dissenyar les activitats tenint en compte els resultats d'aprenentatge i les competències, sinó també per a homogeneïtzar l'avaluació intraassignatures i que els estudiants disposin de criteris precisos de com se'ls avalua. També cal esmentar que s'ha generalitzat l'ús de l'eina PAC Plagi,

que permet identificar els casos de còpia entre estudiants i s'està duent a terme una política de tolerància zero davant d'aquest tipus de comportaments.

Per al TFG el sistema d'avaluació és més complex, ja que en el procés d'avaluació intervenen diversos avaluadors. Concretament, hi intervenen el professor col·laborador (en la fase de seguiment i final), un avaluador extern (fase final d'avaluació del document final i defensa) i el professorat responsable de l'assignatura, que dissenya el pla d'aprenentatge i vetlla pel bon funcionament durant totes les fases, inclosa la fase final. És també el professorat responsable qui proposa els candidats a optar al millor TFG, essent un tribunal format per tres membres és el que fa la deliberació final en el mateix acte de reconeixement dels millors TFG.

En conclusió, el sistema d'avaluació de les assignatures permet certificar els resultats d'aprenentatge, està informat i és conegut anticipadament. El CAI valora especialment la idoneïtat del sistema d'avaluació contínua, i també l'avaluació de competències, si bé es percep que el grau d'exigència ha augmentat amb el temps. La satisfacció dels estudiants se situa en un 81,3% (curs 2014-2015) i s'ha mantingut al voltant d'aquest percentatge durant tots els anys. Pel que fa al cas concret del TFG, cal esmentar l'evolució positiva que ha tingut en els últims anys en tots els ítems avaluats.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació

Globalment, les dades sobre els resultats de la titulació són positives i tots els indicadors (taxa d'èxit, 92,2%; taxa de rendiment, 72,4%; taxa d'eficiència, 96,4%) se situen per sobre dels nivells establerts a la memòria (taules A2 i A12), i propers a la mitjana de les titulacions d'ADE del sistema català (taxa de rendiment, 77,4%; taxa d'eficiència, 92,5%) (winddat.aqu.cat).

Aquests resultats no obvien l'existència d'un conjunt d'assignatures que presenten taxes de rendiment inferiors a la mitjana. Aquest és el cas majoritari de les assignatures vinculades a l'àmbit quantitatiu o a la competència relacionada amb la llengua estrangera (idiomes i *International management*). Les causes d'aquesta situació estan relacionades amb el perfil de l'estudiant, en què predominen els estudiants que fa temps que no estudien o que, tot i que tinguin experiència formativa més recent, tenen un nivell de domini en l'àmbit quantitatiu limitat.

Reconeixent les dificultats que tenen els nostres estudiants envers les assignatures quantitatives, des del curs 2015-2016 s'ha introduït una assignatura optativa, Iniciació a les matemàtiques empresarials, i es recomana cursar-la a aquells estudiants que necessiten reforçar els seus coneixements matemàtics. Amb la mateixa voluntat, l'assignatura optativa Tècniques d'expressió professional oral i escrita es recomana als estudiants que tenen més dificultats en aquest àmbit. D'altra banda, també s'ha incorporat el Laboratori d'R, una aula per vehicular dubtes i problemes d'instal·lació del programari en R que s'utilitza en les assignatures d'estadística. Tot i així, en aquestes assignatures la taxa d'èxit supera el 85%, excepte a Fonaments de matemàtiques i Estadística, en què s'ha engegat un pla per a fer més comprensibles els recursos amb vídeos docents (de la mateixa manera que s'ha explicat per a l'assignatura de Valoració de les operacions financeres). No obstant això, hi ha encara recorregut de millora, especialment pel que fa a les taxes de rendiment.

En el cas del TFG, la taxa de rendiment se situa en el 96,4% i la taxa d'èxit, en el 91,6% (curs 2014-2015). Aquestes dades tan satisfactòries es deuen principalment al sistema d'avaluació i la metodologia, que es basen en un seguiment molt personalitzat dels estudiants durant l'execució del treball final.

Respecte al nombre de graduats, el 2014 es van graduar 348 estudiants, que suposa assolir un total de 847 graduats. La taxa de graduació s'ha incrementat substancialment el darrer curs, i s'ha situat per sobre de l'11% en les tres primeres cohorts del grau. Això s'explica pel ritme de progressió dels estudiants que habitualment es matriculen de 32 crèdits de mitjana per curs. Augmentar la ràtio de crèdits per semestre té el perill d'incrementar la taxa d'abandonament, que se situa al voltant del 28% (informe de seguiment 2014-2015). Per reduir aquesta taxa s'han dut a terme diverses accions, entre d'altres: (a) estudi dels motius de l'abandonament; els resultats indiquen que els motius d'abandonament estan majoritàriament relacionats amb la situació personal dels estudiants (situació econòmica, responsabilitats laborals i familiars...) i en els quals la UOC té poc marge d'actuació; (b) accions concretes per àmbits i assignatures, com algunes de les que s'han descrit en els paràgrafs anteriors; (c) recomanació d'un conjunt d'assignatures per a estudiants de primera matrícula perquè tinguin una experiència positiva i engrescadora el primer semestre.

Tot i aquestes accions, no es pot obviar que per accedir al grau d'ADE de la UOC no cal una nota de tall concreta i, per tant, el primer semestre esdevé selectiu.

Pel que fa a la satisfacció global amb la titulació, aquesta és molt positiva entre els graduats (4,4 de mitjana sobre 5 i 91% dels graduats satisfets i molt satisfets). La satisfacció dels estudiants (4,0 de mitjana sobre 5 i 78,6% d'estudiants satisfets i molt satisfets) si bé és elevada, presenta nivells inferiors i una lleugera tendència decreixent. Les causes no són clares, tot i que el CAI apunta a la percepció que el grau d'exigència ha augmentat, especialment per als que provenen de programes LRU-UOC, i a les reticències que els estudiants mostren davant determinades innovacions metodològiques com la introducció del treball en equip.

Finalment, cal comentar que el 88,9% dels graduats enquestats tornarien a triar la mateixa titulació, i un 90,3%, la UOC. El CAI conclou que els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació

El perfil dels estudiants fa que les dades d'inserció laboral no siguin comparables a les de les universitats presencials, principalment perquè treballen i, per tant, ja han accedit al món laboral. En aquest sentit, només una part reduïda dels graduats considera que el grau d'ADE constitueix una oportunitat per a accedir al món laboral (18%). L'àmplia majoria dels graduats en ADE esmenta motius de millora professional: el 30% considera que la titulació contribuirà a fer que pugui canviar de responsabilitat dins de la seva empresa; el 18%, a assolir l'estabilitat laboral, i el 17%, a canviar d'empresa.

Cal remarcar que el 91,8% està satisfet o molt satisfet amb el que el grau ha aportat en la millora de les seves competències personals, i el 93,1%, respecte a la millora de capacitats professionals. També és molt positiva la valoració que fan de la millora de la capacitat de lideratge i de treball en equip (80,8%) i de les habilitats comunicatives (83,5%), totes directament relacionades amb competències transversals de la titulació.

Pel que fa a la retribució anual, els graduats d'ADE de la UOC se situen en nivells més alts que els de la resta de graduats del sistema universitari català, fet que està en consonància amb el perfil d'estudiant de la UOC.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

A partir de la descripció d'aquest apartat i les justificacions aportades, el CAI considera que la titulació compleix amb els objectius de qualitat del programa. Presenta uns bons resultats pel que fa als indicadors acadèmics, de satisfacció i inserció laboral i permet assolir als estudiants uns resultats d'aprenentatge coherents amb el nivell del MECES de la titulació. A més, al llarg d'aquest període s'han posat en pràctica diferents mesures per a la millora contínua de la titulació. El CAI vol destacar el mèrit que suposa l'obtenció d'aquests indicadors en una titulació tan nombrosa.

Grau de Màrqueting i Investigació de Mercats

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes

El nombre d'estudiants matriculats al grau de Màrqueting i Investigació de Mercats ha mantingut un creixement positiu des del primer curs de desplegament, 2009-2010, fins al curs 2014-2015. Aquest programa té una importància considerable en el sistema universitari si considerem la quota d'estudiants que representa respecte al conjunt d'estudiants de la titulació, en l'àmbit català i espanyol: el curs 2014-2015 va assolir una quota de mercat del 59,6%. En l'àmbit estatal, la quota era de l'11,2%.

La matrícula de nou accés al programa es va reduir a partir del curs 2012-2013, un descens que s'ha mantingut fins al curs 2014-2015. Les circumstàncies econòmiques de l'entorn poden arribar a explicar part de l'evolució negativa en la matrícula nova d'aquests tres cursos acadèmics (unes circumstàncies que no afecten únicament aquesta titulació, sinó l'evolució de la matrícula universitària en general). Malgrat tot, la titulació disposava el curs 2014-2015 d'un volum de matriculats important, amb un total de 1.153 estudiants, dels quals 331 són estudiants nous.

La diversitat de perfils dels nous estudiants que accedeixen al programa es correspon amb el previst a la memòria. Des del seu desplegament, el perfil s'ha correspost majoritàriament amb estudiants amb estudis universitaris previs inacabats o bé provinents de cicles formatius de grau superior i formació professional (CFGS/FP) que volen assolir coneixements i competències de l'àmbit del màrqueting i la investigació de mercats per mitjà d'una titulació universitària oficial. Tanmateix, el perfil dels estudiants de nova incorporació que han accedit al grau el curs 2014-2015 difereix en alguns aspectes del de cursos anteriors. Per primer cop des del desplegament de la titulació, els CFGS/FP constitueixen la principal via d'accés d'estudiants nous al programa (amb un 31,4% d'estudiants), seguida molt de prop dels estudis universitaris inacabats (un 29,9% d'estudiants). Per tant, és el primer cop en sis cursos acadèmics que els estudiants nous provinents de CFGS/FP superen els que s'incorporen a la titulació amb estudis universitaris inacabats. Aquestes dades constaten que el grau de Màrqueting i Investigació de Mercats esdevé un títol oficial atractiu per a aquest col·lectiu d'estudiants amb una trajectòria acadèmica professionalitzadora, a més de proporcionar-los una oportunitat d'accés a la Universitat. D'altra banda, el curs 2014-2015 s'observa un increment important d'estudiants provinents de les proves d'accés a la universitat (PAU) respecte a cursos anteriors, que arriba fins al 14,5% dels estudiants nous (el curs 2013-2014 aquest percentatge no arribava al 7%). Els estudiants provinents d'LRU de la UOC segueixen constituint un percentatge molt baix d'entrada de nous estudiants al grau (el curs 2014-2015, un 3,3%).

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes de coordinació docents utilitzats per a garantir que la direcció de la titulació és l'adequada coincideixen amb els especificats per al centre en la introducció a l'apartat 4. Pel que fa al grau de Màrqueting i Investigació de Mercats en particular, es disposa d'una Comissió de Titulació integrada per representants de les principals àrees de coneixement presents al programa (empresa, estadística, màrqueting i investigació de mercats), i coordinada per la direcció de programa. Aquesta comissió es reuneix anualment amb l'objectiu de seguir estretament l'evolució de la titulació i elaborar l'informe de seguiment.

La direcció de programa lidera els mecanismes de millora contínua de la titulació mitjançant la coordinació del conjunt del professorat de l'àmbit de coneixement de comercialització i investigació de mercats. Les reunions amb aquest professorat es fan dues o tres vegades l'any i s'hi aborda una diversitat de temes rellevants per al programa, millores que cal implantar en les assignatures, prioritització de materials didàctics que cal actualitzar, accions per a incrementar la visibilitat de la titulació, etc.

Grau d'assoliment de l'estàndard: en progrés vers l'excel·lència

El CAI valora molt positivament aquest estàndard. D'una banda, confirma la coherència entre les competències desenvolupades en la titulació i les sortides professionals de l'àmbit del màrqueting i de la investigació de mercats que se'n deriven i amb el nivell requerit del MECES. D'altra banda, sosté que el pla d'estudis s'adequa als objectius del programa i s'adapta a les necessitats formatives actuals dels estudiants. Destaca la bona posició de la titulació dins del sistema universitari català i estatal pel que fa al volum de matriculats. A més, s'avalua molt positivament la diversitat de perfils d'accés dels estudiants, que és coherent amb l'establert a la memòria. A l'últim, el CAI destaca positivament les dinàmiques de coordinació docents presents a la titulació.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

El procés d'ensenyament-aprenentatge que es desenvolupa al llarg de la titulació té com a objectiu que els estudiants assoleixin els resultats d'aprenentatge plantejats al programa. Les proves que es presenten en aquest autoinforme han de certificar la qualitat del programa formatiu, pel que fa a resultats d'aprenentatge, de satisfacció i d'inserció laboral.

Les assignatures del pla d'estudis seleccionades per la Comissió de Titulació, a més del Treball final de grau, són les següents: Fonaments d'estadística, Direcció de màrqueting, Investigació de mercats, i Màrqueting digital. Els criteris utilitzats per a la selecció han estat els següents: 1) el caràcter bàsic o obligatori de les assignatures dins del pla d'estudis i 2) la inclusió d'assignatures representatives, d'una banda, de les principals àrees del currículum del programa (empresa, estadística, màrqueting i investigació de mercats), i de l'altra, de les competències i els objectius d'aprenentatge de la titulació. Així mateix, il·lustren la diversitat de recursos d'aprenentatge, metodologies i activitats d'avaluació utilitzats en el programa.

Com és habitual a la titulació, el pla docent de les assignatures seleccionades, i també el contingut i el sistema d'avaluació, estan a l'abast dels estudiants des del Campus Virtual de la Universitat i són accessibles en tot moment.

6.1. Els resultats de l'aprenentatge es corresponen amb els objectius formatius establerts i amb el nivell del MECES de la titulació

Des del desplegament de la titulació s'ha treballat per a garantir l'adequació de les competències plantejades en la memòria. El mapa de competències del grau reflecteix, doncs, l'assignació de competències transversals i específiques distribuïdes entre les diferents assignatures per mitjà de les matèries en què estan incloses. Per tant, les competències transversals i específiques es consideren apropiades a l'àrea de coneixement i adequades per a un nivell de grau. A més, la **formació en competències** ha implicat un canvi metodològic substancial per al professorat dels Estudis d'Economia i Empresa, que s'ha plasmat en el document *Les competències transversals als graus d'Economia i Empresa de la UOC. Guia d'aplicació (2013)*. En el marc del grau, els cursos acadèmics 2012-2013 i 2013-2014 es va treballar intensament per a millorar la docència per competències, especialment el que fa referència a les competències transversals. Les competències específiques, al seu torn, es treballen juntament amb els objectius d'aprenentatge de les assignatures.

La informació inclosa en els apartats 6.2, 6.3 i 6.4 permet explicar la consecució dels resultats d'aprenentatge del programa, però és mitjançant les diferents justificacions presentades com a execucions dels estudiants que podem constatar que aquests resultats d'aprenentatge es corresponen als objectius formatius i satisfan els requisits del nivell especificat al MECES per al grau. Les justificacions presentades pretenen demostrar que els graduats en Màrqueting i Investigació de Mercats de la UOC han assolit un ampli coneixement de les diferents àrees de valor de l'empresa (financera, recursos humans, producció) i han aprofundit en l'àrea de valor del màrqueting, amb especial atenció a les eines del màrqueting digital i a les funcions específiques de la investigació de mercats. Aquests coneixements i competències assolits els permetran desenvolupar els perfils professionals especificats a la memòria.

6.2. Les activitats formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos

Les assignatures de la titulació despleguen activitats formatives i metodologies docents diverses, que, en combinació amb els recursos d'aprenentatge, proporcionen als estudiants l'oportunitat de crear coneixement i assolir els resultats d'aprenentatge previstos. Podem veure exemples d'aquestes activitats, metodologies i recursos d'aprenentatge a les assignatures seleccionades.

A Fonaments d'estadística, per exemple, s'utilitzen i s'apliquen les tecnologies de la informació i la comunicació (competència transversal 8), mitjançant l'ús del paquet estadístic R. Els objectius de l'assignatura s'assoleixen principalment per mitjà de la resolució de preguntes curtes i de problemes que simulen situacions reals en les quals s'ha de prendre alguna decisió a partir dels resultats estadístics obtinguts amb els càlculs realitzats amb el programari estadístic. Les competències transversals i específiques obtingudes a Fonaments d'estadística proporcionen habilitats de càlcul i interpretació matemàtica que són essencials per a la titulació i que posteriorment es reforcen en altres assignatures de tipus quantitatiu, com Estadística aplicada, Anàlisi multivariant, Màrqueting quantitatiu, i en el Treball final de grau (especialment en l'especialitat d'Investigació de mercats).

Els estudis de cas constitueixen una altra activitat formativa molt present a les assignatures que formen part de la titulació, i en són un exemple les assignatures Investigació de mercats, Màrqueting digital i Direcció de màrqueting. La resolució de casos pràctics, majoritàriament sobre organitzacions empresarials i/o marques reals, constitueixen una activitat formativa de gran utilitat, ja que afavoreixen l'aprenentatge dels estudiants i els permeten adoptar el rol del professional del màrqueting que ha de prendre una decisió davant d'una situació empresarial problemàtica de l'àrea de màrqueting. A cadascuna de les activitats d'avaluació de l'assignatura Investigació de mercats, per exemple, els estudiants assumeixen el paper d'investigadors de mercat i han de simular la presentació d'una proposta d'investigació davant d'un client. Aquesta presentació l'han de gravar amb l'eina VideoPAC i enviar-la al professor per la seva avaluació. L'estudi de cas està molt vinculat a la competència transversal 2, que es treballa a les assignatures seleccionades Direcció de màrqueting i Investigació de mercats, ja que per a la resolució d'aquests casos cal desenvolupar competències en la cerca, la identificació, l'organització i l'ús adequat de la informació. Una altra de les competències clau de la titulació, que consisteix a entendre i fer entendre la importància, en una organització, d'adoptar una orientació vers el mercat i la relació amb els clients (competència específica 4), es treballa amb activitats formatives basades en estudis de cas, la lectura de textos i articles específics de la matèria, cerca d'informació, entre altres, en què es potencia l'anàlisi crítica a partir de preguntes que permeten que els estudiants reflexionin sobre aquests temes. El debat és un altre tipus d'activitat d'aprenentatge que s'utilitza en aquestes assignatures. A més de fomentar l'aprenentatge col·laboratiu, ajuda els estudiants a millorar la seva capacitat crítica i les seves habilitats per a construir i analitzar arguments i per a compartir les seves idees. A Direcció de màrqueting, per exemple, la participació en debats virtuals es porta a terme mitjançant una activitat d'avaluació anomenada PAC Debat, en què els estudiants defensen les seves posicions sobre una determinada temàtica de l'assignatura.

Tot i que només sis estudiants graduats de la titulació van respondre l'enquesta a graduats que la Universitat va fer el curs 2014-2015 (d'un total de 38 titulats), les seves respostes ajuden a dibuixar els resultats de la titulació. Els graduats participants estaven 100% d'acord amb el fet que la titulació els ha proporcionat una millora de les capacitats professionals i en un 83,3% dels casos es mostraven satisfets o molt satisfets amb el fet que la titulació els ha suposat una millora de les seves competències personals.

Els **recursos d'aprenentatge** utilitzats durant la titulació es consideren adequats a les necessitats de cada assignatura i responen a diferents tipologies amb la finalitat, d'una banda, de facilitar l'adquisició de resultats d'aprenentatge i de competències definides a cada assignatura i, de l'altra, de mantenir actualitzats uns continguts vinculats a un àmbit de coneixement en constant transformació, com el del màrqueting – especialment el màrqueting digital. Això implica un esforç important i continuat per a incorporar materials i eines docents diversos i actualitzats. Això ho exemplifiquen les assignatures seleccionades, que tenen com a recursos d'aprenentatge una mostra il·lustrativa de la tipologia de recursos de tot el grau, i de la voluntat contínua de millora i actualització. Un exemple d'aquesta voluntat és la inclusió del vídeo com a recurs complementari, que ha esdevingut una demanda continuada per part dels estudiants especialment en algunes matèries de la titulació: assignatures de tipus quantitatiu.

Al llarg de la implantació del grau, la taxa de satisfacció dels estudiants amb els recursos d'aprenentatge s'ha situat en valors d'entre el 66% i el 73%. Durant el curs 2014-2015 ha estat del 72,8%, un valor superior a la mitjana de tots els graus de la UOC (69,8%). En qualsevol cas, tal com esmentàvem anteriorment,

l'àmbit de coneixement del grau, vinculat al màrqueting, fa necessària la contínua adaptació i actualització dels continguts de les assignatures. Atesa la transcendència dels recursos d'aprenentatge dins del model educatiu de la titulació, cal continuar millorant-los. El pla d'actualització d'aquests recursos intenta prioritzar els continguts que cal renovar.

Un dels objectius de la titulació és millorar el suport, l'acompanyament i l'orientació que els estudiants reben del professorat per avançar en el seu procés d'aprenentatge i assolir les competències de la titulació. El **retorn** o *feedback* que el professorat proporciona a l'estudiant és una peça clau per a assolir aquest objectiu, per la qual cosa ha esdevingut una eina més d'aprenentatge. S'utilitza tant per a afavorir la capacitat d'autoavaluació dels estudiants com per a guiar-los en el procés d'aprenentatge i en la planificació del seu treball personal. Els estudiants obtenen aquest retorn del seu treball de diferents maneres: primer, mitjançant la qualificació de l'activitat d'avaluació que realitzen; segon, mitjançant les guies de solució que tenen a l'abast un cop acabat el termini de lliurament; i tercer, amb el document publicat a l'aula sobre els principals errors comesos pels estudiants, la valoració que ha fet el professorat sobre l'avaluació i els principals punts que cal millorar. Addicionalment, els estudiants reben un retorn personalitzat de les seves proves d'avaluació. El *feedback* personalitzat ha de ser empàtic i motivador i ha d'indicar a l'estudiant quins objectius d'aprenentatge no ha assolit i alhora orientar-lo sobre què és el què ha de millorar per assolir-los. Aquesta darrera modalitat de retorn s'ha anat implantant en les assignatures de la titulació a partir del curs 2013-2014. Majoritàriament, l'estratègia de personalització del retorn a la titulació l'ha portat a la pràctica el professorat, i la satisfacció que s'ha assolit amb l'acció docent en el conjunt del grau el curs 2014-2015 ha estat del 79,7%, superior a la del curs anterior (76,9%).

El **Treball final de grau** (TFG) constitueix un projecte individual de síntesi dels coneixements i competències adquirits al llarg de la titulació i representa la culminació de la trajectòria d'aprenentatge de l'estudiant. Aquesta assignatura requereix que els estudiants siguin proactius, que actuïn de manera autònoma i que portin la iniciativa. A més, permet dur a terme un treball pràctic i professionalitzador, en el marc d'una de les tres línies temàtiques de la titulació, que constitueixen les principals àrees per a l'exercici professional: pla de màrqueting, pla de comunicació i investigació de mercat. Els estudiants disposen de la informació de l'assignatura per mitjà de diverses vies: el portal, l'espai sobre el TFG de Secretaria, i les seves aules de tutoria, on els tutors del grau creen un espai de comunicació específic dins de l'aula en el qual publiquen informació d'interès. La informació sobre el TFG d'aquests espais s'ha anat actualitzant i millorant cada semestre amb el recull d'inquietuds i dubtes que els estudiants han anat manifestant, principalment mitjançant el professorat col·laborador. Els tutors del grau han traslladat de manera continuada a la direcció de programa els dubtes amb què els estudiants de la titulació es trobaven a mesura que s'aproximaven a la matriculació del TFG. Aquests dubtes (què és el que s'ha de fer, com s'ha de fer, quines són les línies de treball del TFG, etc.) comencen a sorgir abans de fer la matrícula de l'assignatura (habitualment durant el semestre anterior). La recollida i el seguiment d'aquests dubtes han portat a la publicació de documents –tant a la Secretaria del Campus Virtual com a les aules de tutoria– que aclareixen conceptes clau de l'assignatura (Què és un treball final de grau? Grau de Màrqueting i Investigació de Mercats de la UOC, que detalla què és el TFG, en què consisteix, quines són les etapes, com s'avalua, consells pràctics i recomanacions...), o que ajuden a preparar la proposta de TFG (PAC0) que s'ha de lliurar durant les primeres setmanes del semestre, que mostra als estudiants exemples pràctics de com han de plantejar el treball). A més, en aquest espai els estudiants també poden accedir als TFG d'altres companys de la titulació que han estat qualificats amb un excel·lent en cursos anteriors, per mitjà de la plataforma eXPO-TFG. Abans de cursar l'assignatura, doncs, els estudiants disposen de tota aquesta informació i, a més, poden rebre el suport i l'orientació necessaris per part dels tutors. Cal fer notar aquí que l'equip de tutoria té un perfil acadèmic i/o professional vinculat al món del màrqueting i de la investigació de mercats.

La metodologia docent de l'assignatura comença a desplegar-se amb l'assignació d'un/a professor/a col·laborador/a expert/a en la línia del TFG que cada estudiant ha triat, que serà la persona que els guiarà i supervisarà al llarg de l'avaluació contínua, fins al lliurament de la memòria final. Pel que fa als recursos d'aprenentatge, a més dels especificats a la fitxa, destaquem les guies d'elaboració dels treballs finals de grau, una per a cada línia de TFG del programa: *Guia d'elaboració del pla de màrqueting*, *Guia d'elaboració del pla de comunicació* i *Guia d'elaboració de la investigació de mercat*. A l'últim, en el marc de la Jornada de Reconeixement dels Treballs Finals que organitzen semestralment els Estudis d'Economia i Empresa, s'han defensat diversos TFG del grau de Màrqueting i Investigació de Mercats. El TFG presentat el semestre 2015-2016/1 va obtenir el premi al millor TFG d'Economia i Empresa.

Els bons resultats d'aprenentatge assolits al TFG –amb taxes de rendiment, el curs 2014-2015, d'entre el 87,5% i el 100%, i d'èxit, d'entre el 92% i el 100%, segons el tipus de TFG - posen en relleu que la valoració general de la metodologia emprada en l'assignatura i l'avaluació que se'n deriva són molt positives. Creiem

que els nous recursos proporcionats als estudiants el 2015-2016 i el redisseny de les activitats d'avaluació que s'ha dut a terme el curs 2015-2016 han de permetre millorar els índexs de satisfacció amb l'assignatura, que durant el curs 2014-2015 ha estat del 62,5% (hauríem de tenir en compte l'elevat error mostral d'aquests resultats, que és d'un 18,8%, atesa la baixa taxa de resposta assolida), tot i que el 75% dels estudiants que l'han cursat manifesten haver consolidat coneixements i habilitats.

En el marc de la titulació es considera adequat el **sistema d'avaluació** de les assignatures mitjançant l'avaluació contínua (AC), un sistema que fomentem entre els estudiants com a principal mecanisme d'assoliment de les competències i dels resultats d'aprenentatge de les assignatures del programa. Altres aspectes que confirmen l'adequació del sistema d'avaluació són l'existència de flexibilitat en el lliurament de les activitats d'AC (majoritàriament consistent a tenir la possibilitat de no lliurar una de les proves proposades, habitualment cinc) i de criteris d'avaluació de cada activitat d'avaluació prou clars, que es posen a l'abast dels estudiants en els enunciats dels exercicis. En la titulació s'està introduint progressivament un sistema de rúbriques per a l'avaluació de les assignatures, i se n'incentiva l'ús tant des de la direcció dels Estudis com des del programa. Aquest sistema ajuda el professorat no només a dissenyar les activitats tenint en compte els resultats d'aprenentatge i les competències, sinó també a homogeneïtzar els criteris d'avaluació, especialment quan hi ha diverses aules a l'assignatura.

El sistema d'avaluació de les assignatures es detalla en el pla docent, que els estudiants poden consultar des de l'inici de semestre. La majoria d'assignatures de la titulació tenen un sistema d'avaluació força homogeni, que consisteix a fer un determinat nombre de proves d'avaluació contínua (PAC) i una prova final presencial, que pot ser una prova de síntesi (si l'estudiant supera l'AC) o un examen final (si no la supera). Cada semestre es proporcionen enunciats de proves originals, diferents dels de semestres anteriors. En el marc d'algunes assignatures s'han portat a terme diverses modificacions en el sistema d'avaluació amb objectius diversos: 1) millorar l'acompanyament als estudiants a l'inici del semestre, especialment per engrescar-los a seguir l'AC i així disminuir el risc d'abandonament (és el cas de la PAC0 de Fonaments d'estadística, assignatura amb un alt percentatge d'abandonament; i 2) adaptar-se a les característiques pròpies de cada assignatura, especialment per les competències que s'hi treballen. Aquest seria el cas de l'assignatura optativa Habilitats directives, amb un sistema d'AC sense opció a fer un examen final –atès que en un examen no es pot avaluar la competència de treball en equip–, o de l'assignatura bàsica Iniciativa emprenedora, en què s'avalua el treball en equip mitjançant l'avaluació entre iguals.

Les proves finals prioritzen l'aplicació pràctica dels coneixements i les competències treballats a les diferents assignatures per sobre de l'avaluació memorística. Majoritàriament, les assignatures del programa obren al final del semestre un període d'informació amb indicacions sobre les proves finals a les aules. Els estudiants hi poden trobar, a més d'aquestes orientacions, documents de síntesi de l'assignatura elaborats pel professorat col·laborador amb un resum de tots els continguts treballats al llarg del semestre. Aquest document de síntesi ajuda els estudiants a preparar les proves finals.

Paral·lelament, s'han desplegat accions de prevenció i detecció del plagi acadèmic, tant en el marc dels Estudis d'Economia i Empresa com en la mateixa titulació, per a garantir la qualitat docent i el bon funcionament del sistema d'avaluació. A les aules els plans docents de les assignatures proporcionen informació sobre com es pot evitar el plagi, i des de l'acció tutorial també s'han difós recursos amb aquesta finalitat.

Els estudiants del grau d'MIM constaten l'adequació del sistema d'avaluació i s'hi manifesten força satisfets (un 82,9% en la titulació, el curs 2014-2015). A més, segons l'enquesta 2014-1 i 2014-2 d'indicadors de satisfacció de programa, un 92,3% i un 88,5% d'estudiants, respectivament, afirma que està d'acord o molt d'acord amb el fet que l'AC l'ha ajudat a superar l'assignatura; un 84,6% i un 85% està d'acord amb la prova final del sistema d'avaluació i la considera coherent amb els objectius i els continguts de l'assignatura; i un 85,4% i un 85,3% pensa que el sistema d'avaluació és l'adequat tenint en compte els objectius i els continguts que s'han d'assolir.

El sistema d'avaluació del TFG es basa en l'AC i permet valorar de manera progressiva l'adquisició de les competències associades. Els criteris d'avaluació de les diferents activitats són públics i estan a disposició dels estudiants des del primer dia al pla docent de l'assignatura. L'avaluació final del TFG és responsabilitat de la Comissió d'Avaluació, que consta de dos membres: un professor expert en l'àmbit del TFG en qüestió i el/la professor/a col·laborador/a del TFG que ha tutoritzat el treball de l'estudiant. El PRA coordina l'organització de la presentació del treball. La comissió valora la qualitat de la memòria i la defensa i el debat que se'n deriven. La presentació oral final del TFG és síncrona i virtual, i es fa mitjançant l'eina de videoconferències WebEx. L'estudiant disposa de deu minuts per a fer la defensa del seu treball i

seguidament els membres de la Comissió d'Avaluació formulen preguntes o demanen aclariments a l'estudiant. Per a valorar el treball escrit, els avaluadors disposen dels criteris generals per a l'avaluació del TFG de la titulació, i per a la presentació oral, d'un informe d'avaluació que ha de redactar cadascun dels avaluadors. A partir de la informació recollida en aquests informes, el professorat responsable de l'assignatura elabora i envia a l'estudiant un retorn sobre el seu treball i de la defensa oral el mateix dia en què es publiquen les notes finals. Actualment el professorat responsable de les diverses línies del TFG està treballant en l'elaboració d'una rúbrica per a l'avaluació de continguts i competències que els estudiants han d'assolir en el TFG, que estarà disponible a partir del curs 2016-2017.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació

Tant les taxes globals de rendiment com d'èxit de la titulació mostren una evolució positiva. Tot i que el primer any de desplegament de la titulació no es va assolir globalment la taxa esperada de rendiment del 65% (va ser del 61,3%), a partir del curs 2010-2011 aquesta taxa ha estat superior a la prevista a la memòria. La taxa d'èxit, al seu torn, sempre ha estat superior a l'esperada (90%). El curs 2014-2015 la titulació ha assolit una taxa de rendiment global del 71,1%, una taxa d'èxit del 91,3%, i una taxa d'eficiència del 96%, totes amb valors similars als dels cursos anteriors.

El curs 2014-2015 la satisfacció global amb les assignatures de la titulació presenta un valor mitjà del 80,8%, que és superior a la mitjana de la Universitat (77,5%). També es troben per sobre de la mitjana de la Universitat els valors de satisfacció amb l'acció docent (79,7%), amb els recursos d'aprenentatge (72,8%) i amb l'avaluació (82,9%). L'índex de satisfacció global dels estudiants amb la titulació durant el curs 2014-2015 ha estat força elevat (82,8%). A més, una proporció força elevada de titulats (un 86,7%) recomanaria estudiar el grau a la nostra universitat a una persona coneguda o a un familiar.

Aquests resultats es consideren molt positius tenint en compte el nivell d'exigència d'uns estudis universitaris com aquests i el fet que els estudiants majoritàriament treballen i han de compaginar la feina amb els estudis. A més, evidencien la idoneïtat del sistema de seguiment i les iniciatives per a la millora contínua de les assignatures de la titulació, un sistema reflectit en els diversos IST, que recullen les propostes i les mesures de millora de les assignatures, sobretot d'aquelles que han presentat taxes de rendiment, èxit i satisfacció més baixes el curs en qüestió.

Tot i els bons resultats assolits en els indicadors acadèmics, hi ha una sèrie d'assignatures que acostumen a presentar taxes de rendiment i d'èxit per sota del valor esperat. Aquestes assignatures es corresponen amb matèries bàsiques introductòries que es cursen el primer o segon semestre de matriculació o bé són assignatures de tipus quantitatiu i exigeixen tenir competències bàsiques de càlcul i interpretació matemàtica.

Voldríem destacar especialment el seguiment que es fa de l'assignatura Fonaments d'estadística, una assignatura bàsica de la titulació que obté habitualment la taxa de rendiment més baixa (40,9% el curs 2014-2015, atès que aquest darrer curs un 40,9% dels estudiants tampoc no s'ha presentat a l'avaluació de l'assignatura). Aquesta taxa, però, s'acostuma a contraposar amb un resultat acceptable de la taxa d'èxit (69,2%), si és té en compte la tipologia d'assignatura i el fet que és la primera assignatura quantitativa que els estudiants cursen a la titulació. Les diverses accions que han dut a terme el professorat de l'assignatura i la direcció de programa per a millorar aquests indicadors han quedat reflectides als IST i s'expliquen amb profunditat a la fitxa de l'assignatura. Els primers indicis de millora a l'assignatura arran de les accions que s'han dut a terme els darrers cursos es tradueixen en uns millors resultats de la taxa de rendiment i d'èxit el curs 2014-2015 respecte al 2013-2014: 40,9% vs. 33,7% (taxa de rendiment); 69,2% vs. 66,4% (taxa d'èxit). També han millorat respecte al curs anterior les taxes de satisfacció global (65,9% vs. 42,2%) i de satisfacció amb els professors col·laboradors (73,2% vs. 58,7%) i amb els recursos (47,5% vs. 34,8%). Les millores que s'estan portant a terme per a disminuir la taxa d'abandonament de l'assignatura i augmentar el seguiment de l'AC han de permetre millorar aquests indicadors en els propers semestres. De fet, en el moment de elaboració d'aquest autoinforme es disposa de les dades de rendiment i d'èxit de l'assignatura Fonaments d'estadística per al curs 2015-16 (46,2% o 80,5%, respectivament). Unes taxes amb valors superiors a les de cursos anteriors i que semblen confirmar que les millores docents introduïdes van en la bona direcció.

El seguiment adequat de les matèries introductòries cursades durant els primers semestres (Introducció al dret, Mercats i conducta, Introducció a l'empresa i Introducció a la informació financera) ve dificultat pel fet que els estudiants encara s'estan ubicant en l'ensenyament universitari. Habitualment, i de forma similar a com succeeix a altres titulacions, aquestes assignatures presenten taxes de rendiment inferiors al 70%, tot

i que el 2014-2015 han millorat respecte a cursos anteriors. No obstant això, les taxes d'èxit d'aquestes assignatures són elevades (properes o superiors al 90%), i també són elevats els nivells de satisfacció amb aquestes assignatures, amb valors que oscil·len entre el 80% i el 90%. Els IST dels darrers cursos acadèmics plasmen el seguiment que es fa d'aquestes assignatures introductòries i les accions que s'han portat a terme per a millorar els seus indicadors acadèmics.

La taxa d'abandonament del curs 2014-2015 s'ha mantingut en valors propers al 30%. Així, del total d'estudiants que van accedir a la titulació el curs 2012-2013, el 32,6% han abandonat els estudis de grau el 2014-2015, xifra lleugerament superior a la de cursos anteriors (29,7% el curs 2011-2012 i 28,5% el 2010-2011). Precisament amb l'objectiu de minimitzar l'abandonament per motius acadèmics vinculats a la no superació d'assignatures, des de la direcció de programa s'insisteix per la via tutorial que en el primer semestre els estudiants es matriculin d'assignatures introductòries no quantitatives i que cursin prèviament assignatures anivelladores. Tanmateix el professorat reforça l'acompanyament als estudiants, recordant al professorat col·laborador la importància del retorn personalitzat i del seguiment de cada estudiant al llarg del procés d'aprenentatge en les assignatures que formen part de la titulació, especialment les assignatures cursades els primers semestres.

Un estudi realitzat per la Universitat l'abril del 2016 ha posat de manifest que els principals motius que fan que els estudiants no es tornin a matricular són no acadèmics (principalment, preu elevat, manca de temps, conciliació entre la vida personal i laboral i la formació). Malgrat això, la Universitat està treballant transversalment en l'anàlisi de l'abandonament per reduir-lo, i durant els propers cursos s'ha de reforçar aquesta anàlisi per a determinar-ne les causes i poder actuar en aquells elements en què la Universitat pot incidir. Pel que fa al grau, hi ha previst fer una anàlisi del perfil dels estudiants que abandonen (no es presenten a l'avaluació) per a un conjunt d'assignatures seleccionades de la titulació, per a identificar si determinades característiques d'aquest perfil –com pot ser el seu origen, universitari o no universitari (CFGs), o el nombre d'assignatures matriculades aquell semestre– tenen alguna incidència en aquest aspecte. Per aquest motiu, el semestre 20152 s'ha fet una sol·licitud a l'eLearn Center, i l'anàlisi dels resultats haurà de proporcionar informació per a dur a terme accions de millora encaminades a reduir l'abandonament.

D'acord amb la taula, el volum de graduació del curs 2014-2015 (38 estudiants) s'ha incrementat considerablement respecte al curs anterior, en què només es van graduar nou estudiants. Aquest valor encara és reduït, atès que és el cinquè any d'implantació del títol, que la majoria d'estudiants que accedeixen a la titulació pràcticament no aporten assignatures susceptibles de convalidació d'estudis previs, i també pel ritme de progressió de l'estudiant, que es matricula de 34,2 crèdits de mitjana per curs i, per tant, majoritàriament es pot graduar a partir del vuitè any.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació

No es disposa de dades de l'Estudi de l'AQU sobre la inserció laboral dels graduats en Màrqueting i Investigació de Mercats de la UOC, ja que encara no ha passat prou temps des de la graduació per a valorar aquest indicador.

Tenint en compte l'acumulatiu de respostes a l'enquesta als graduats de la UOC des del primer curs en què va haver-hi graduats de la titulació (2012-2013, 2013-2014 i 2014-2015), obtindríem un total de 10 respostes d'un total de 48 graduats. Amb les precaucions necessàries (l'error mostral seria del $\pm 27,9\%$), podem dir que les dades de satisfacció mostren que els titulats estan força satisfets amb el programa, especialment pel que fa a la millora de les seves capacitats professionals (88,9%) i de les seves competències personals (77,8%).

De les enquestes que els estudiants responen en el moment de fer la primera matrícula al grau podem obtenir dades més significatives que, a més, permeten determinar característiques del seu perfil. Respecte als motius pels quals els nostres titulats van començar a estudiar el grau, un 60% dels que van contestar l'enquesta ho feia per motius professionals (per ampliar coneixements en l'ocupació actual, canviar de professió o sector laboral o bé promocionar-se), mentre que el 40% ho feia per enriquiment personal. El maig del 2015 la UOC va realitzar un estudi de caire qualitatiu a una mostra d'estudiants matriculats en el Grau de Màrqueting i investigació de mercats per conèixer la seva percepció sobre la titulació. Els estudiants el perceben com una titulació que respon a una realitat moderna i actual. Associen el màrqueting

a una àrea polivalent plena d'oportunitats laborals de futur, i es veuen a ells mateixos com a persones emprenedores, en recerca constant d'innovació i creativitat.

Creiem, per tant, que aquestes percepcions i els motius de matriculació al grau manifestats pels estudiants encaixen considerablement amb el disseny de la titulació i dels seus perfils professionals, que estableix un programa formatiu amb una orientació generalista i multidisciplinària i amb una vocació eminentment professionalitzadora. Des del seu origen, el pla d'estudis del grau inclou assignatures que recullen la voluntat de proporcionar als estudiants els coneixements i les habilitats necessaris per a inserir-se en el món laboral vinculat a les professions del màrqueting i de la investigació de mercats. Això implica el desenvolupament de funcions tècniques, de gestió o direcció comercial, de màrqueting i investigació de mercats al si d'empreses o altres organitzacions, o l'inici d'iniciatives comercials i línies de negoci per compte propi. Aquesta voluntat professionalitzadora ha promogut canvis en el pla d'estudis de la titulació, com la inclusió de noves assignatures que responen a noves competències que actualment exigeix el mercat laboral, com *Introducció al Business Intelligence* i *Pensament creatiu*. I culmina amb l'elaboració per part dels estudiants de treballs finals de grau que responen a un enfocament pràctic i aplicat i que s'han de desenvolupar a partir d'una idea o oportunitat de negoci.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI considera, a partir de les proves documentades dels assoliments dels estudiants, que aquestes posen de manifest un nivell adequat de formació dels estudiants del programa i satisfan els requisits del nivell del MECES per a la titulació. El grau presenta, doncs, uns bons resultats acadèmics i de satisfacció, i la metodologia, les activitats docents orientades a l'aplicació pràctica dels coneixements, i els sistemes i criteris d'avaluació són els pertinents perquè els estudiants assoleixin els resultats d'aprenentatge. El CAI destaca especialment les dinàmiques de millora contínua introduïdes en la titulació.

Grau de Turisme

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

Amb data de 17 de novembre del 2011, la Comissió específica d'avaluació en l'àmbit de Ciències Socials de l'AQU va emetre un informe d'avaluació del seguiment de la titulació, el contingut del qual s'ha tingut en compte en els anys posteriors a la seva emissió. En l'actualitat aquest grau està en procés de modificació de la memòria originalment verificada.

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes

Des de la seva implantació el curs 2009-2010, el nombre d'estudiants de la titulació ha crescut de manera progressiva fins a assolir els 603 estudiants el curs 2014-2015. Aquesta xifra situa la UOC com la tercera universitat per volum d'estudiants del grau de Turisme del sistema universitari català. Així mateix, del total de 44 universitats que imparteixen el grau de Turisme en el sistema universitari espanyol i de les quals s'han pogut obtenir dades, la UOC es troba entre les 12 que superen els 600 estudiants.

La valoració d'aquest indicador és positiva, considerant aspectes com la perllongada crisi econòmica i el fet que la titulació de Turisme passés d'una diplomatura de 180 crèdits a un grau de 240. La combinació d'aquestes dues circumstàncies, tenint en compte el perfil dels estudiants de la UOC (persones amb una edat mitjana d'uns 30 anys, majoritàriament inserides en el mercat laboral i en un percentatge significatiu amb obligacions familiars), podria desincentivar la matrícula davant la perspectiva d'haver d'augmentar els anys requerits per a obtenir la titulació amb els corresponents esforços personals i econòmics que això comporta.

L'evolució de la matrícula dels estudiants nous també reflecteix aquestes circumstàncies, que es tradueixen en una entrada regular d'aproximadament 200 estudiants per curs des que es va implantar la titulació, amb un lleuger retrocés durant el curs 2014-2015 fins a arribar als 182 estudiants. Comparant aquestes dades amb les de la diplomatura durant els cursos previs a la implantació del grau, s'observa un contrast significatiu atribuïble a les circumstàncies descrites al paràgraf anterior pel que fa a la matrícula total i a un factor afegit: l'increment de nova matrícula derivat d'estudiants provinents de titulacions inacabades de Turisme (diplomatura i TEAT) davant la pressió de l'extinció de la diplomatura. El curs 2015-2016, l'entrada de nous estudiants ha experimentat un creixement molt significatiu i s'han superat els 300 estudiants, amb un notable increment d'estudiants procedents de fora de Catalunya.

Aquestes dades permeten valorar positivament el nombre d'estudiants, i també l'adequació del seu perfil a la titulació, en què s'identifica un element característic: de manera regular des de la implantació del grau, aproximadament el 60% dels estudiants té experiència universitària prèvia, ja sigui com a titulats, amb estudis previs inacabats o provinents d'LRU de la UOC. D'aquests àmbits, predomina el d'estudis inacabats. El darrer curs analitzat (2014-2015), s'observa un descens d'aquest indicador (fins al 31,9% del total) en benefici dels estudiants procedents de CFGS, que es consoliden com a segona via d'accés, amb un 28,8%. En aquest apartat, considerem rellevant i, per tant, un objectiu a curt termini analitzar en detall si hi ha diferències de comportament i de resultats (acadèmics i de satisfacció) en funció del perfil d'accés.

En qualsevol cas, les dades actuals permeten constatar que el perfil dels estudiants del grau i el seu nombre són coherents amb el nombre de places ofertes i l'orientació de la titulació.

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes de coordinació docents utilitzats per a garantir l'adequada coordinació dins de la titulació coincideixen amb els especificats en la introducció de l'apartat 4. En aquest apartat es detallen quines indicacions i procediments regeixen la coordinació entre les diferents figures docents (direcció de programa, professorat responsable de les assignatures i professorat col·laborador).

Grau d'assoliment de l'estàndard: en progrés vers l'excel·lència

Les valoracions del CAI han destacat l'adequació del nombre d'estudiants de la titulació, i també el seu perfil, atesa la funció social que realitza la UOC. El CAI considera també adient el disseny de les competències desenvolupades en el pla d'estudis i la seva relació amb els perfils professionals al nivell requerit del MECES. A més, valora positivament l'assoliment d'una acreditació internacional de qualitat, la TedQual, atorgada per primer cop per l'Organització Mundial del Turisme a una universitat en línia. Destaca també la coherència dels mecanismes de coordinació dins del pla d'estudis, i també amb el màster universitari de continuïtat dins dels Estudis sobre Turisme, Sostenibilitat i TIC.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

Des de la seva implantació, el desplegament grau ha anat consolidant els objectius plantejats en la memòria amb l'acompliment dels resultats d'aprenentatge, de satisfacció i inserció laboral, com pot acreditar la certificació externa de qualitat TedQual de l'Organització Mundial del Turisme (agència especialitzada de les Nacions Unides) obtinguda el febrer del 2015, amb una valoració de 89 sobre 100. La UOC ha estat la primera universitat virtual del món que ha obtingut aquesta certificació internacional.

Les assignatures obligatòries seleccionades en aquest apartat (Iniciació a les competències TIC, Estructura dels mercats turístics, Destinacions turístiques i Innovació en Turisme) són representatives dels àmbits de coneixement de la titulació i mostren una diversitat de competències, activitats i objectius d'aprenentatge, metodologies, recursos i materials. La Comissió de Titulació ha valorat positivament la conveniència d'incloure també l'assignatura obligatòria del Pràcticum, a més del Treball final de grau (TFG), en tots dos casos com a matèries en les quals els estudiants exposen de manera pràctica el grau d'assoliment i consolidació de competències i coneixements en la titulació.

6.1. Els resultats d'aprenentatge assolits es corresponen amb els objectius formatius establerts i amb el nivell del MECES de la titulació

La formació en competències ha exigint una reorientació metodològica significativa en la implantació del grau que té com a prioritat assolir la coherència del programa i els resultats d'aprenentatge proposats. La guia *Les competències transversals als graus d'Economia i Empresa de la UOC. Guia d'aplicació* proporciona les eines necessàries per a afrontar aquest repte garantint l'homogeneïtat entre les diferents titulacions dels Estudis.

Com s'exposa en el punt 6.2, la metodologia docent i les activitats formatives estan dissenyades amb l'objectiu de garantir que els estudiants assoleixen els resultats d'aprenentatge propis de la titulació i especificats en el MECES. En el pla docent de cada assignatura es defineix el sistema d'avaluació que permet acreditar el grau d'assoliment dels coneixements, habilitats i competències per part dels estudiants a partir de la realització de les diferents activitats i per mitjà de la nota final que hagin obtingut.

Com es descriu en els apartats 6.3 (relatiu als valors dels indicadors acadèmics) i 6.4 (sobre els valors de la inserció laboral), els graduats en Turisme de la UOC assoleixen els resultats d'aprenentatge requerits pel MECES, essent a més coherents amb els diferents perfils professionals definits en la memòria verificada. Al final de la seva titulació, els estudiants assoleixen una formació general en l'àmbit del turisme, que es pot especialitzar amb una formació addicional de màster.

6.2. Les activitats formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats de l'aprenentatge previstos

En la guia de competències transversals a la qual fa referència l'apartat anterior es defineixen les competències, els criteris d'acompliment, la tipologia de les activitats i les rúbriques d'avaluació. La prioritització de l'avaluació per competències es plasma en els plans docents de les assignatures i en els enunciats de les PAC que l'estudiant realitza durant el semestre. Mitjançant el pla docent, els estudiants coneixen des del primer dia del semestre el sistema d'avaluació de cadascuna de les assignatures que han de cursar. Hi ha una diversitat de sistemes d'avaluació que es correspon amb els objectius d'aprenentatge que cal assolir en cada cas. El sistema dominant és el de l'avaluació contínua (AC), que exigeix

majoritàriament la superació d'una prova presencial final, en aquest cas una prova de síntesi (PS). En aquestes assignatures hi ha també l'opció de l'examen final (EX). En algun cas, com, per exemple, el Pràcticum, els estudiants no han de fer prova final presencial en el marc de l'AC. Pel seu perfil d'assignatura professionalitzadora que es cursa cap al final de la titulació, pretén assolir uns resultats d'aprenentatge molt aplicats i a un nivell elevat que només es pot aconseguir amb un treball constant i continuat en un projecte que culmina, després de diverses PAC, en la presentació d'una proposta en format web.

Les activitats formatives representatives que es descriuen en aquest apartat mostren com el sistema d'avaluació utilitzat es vincula a la metodologia docent i aquesta, alhora, a les competències que es volen assolir. En les activitats d'avaluació contínua es fugiu de models de tipus memorístic en favor dels d'aplicació pràctica que requereix de casos d'estudis actualitzats. Les PAC es renoven cada semestre i presenten un model de solució que facilita als estudiants l'autoavaluació que complementa el *feedback* personal que facilita el professorat. En el marc dels Estudis, aquest retorn es considera un valor afegit imprescindible en el procés d'aprenentatge de l'estudiant. Per aquesta raó, com es detalla en la part de l'autoinforme corresponent al centre, el curs 2015-2016 els professors dels Estudis van consensuar un document amb els criteris bàsics de les *Estratègies de retorn personalitzat*.

Ateses les seves característiques específiques i seguint el mapa de competències de la titulació i els criteris de la guia de competències transversals del Estudis d'Economia i Empresa, el grau de Turisme prioritza el desenvolupament de determinades competències. Pel que fa a les **competències genèriques instrumentals**, destaquen les orientades al pensament analític, sistèmic, crític, creatiu, pràctic, de resolució de problemes, de presa de decisions i d'ús de les TIC, a més de les relacionades amb la gestió del temps i la planificació que els estudiants de la UOC, pel seu perfil, desenvolupen especialment. Són competències que faciliten l'aprenentatge en un entorn virtual en el qual, a més, els exercicis memorístics perden protagonisme. Com a **competències genèriques sistèmiques** es treballen especialment les relatives a la innovació, la qualitat i l'emprenedoria, mentre que entre les **genèriques interpersonals** es potencien les competències d'adaptació a l'entorn i el desenvolupament sostenible.

Tot i que les competències transversals i específiques es distribueixen entre les assignatures en què s'han desglossat les matèries recollides a la memòria, hi ha assignatures en les quals es posa l'accent en les competències relacionades en el paràgraf anterior. És el cas d'Iniciació a les competències TIC, Iniciativa emprenedora, Innovació en turisme, Qualitat en turisme, Desenvolupament sostenible, Pràcticum o TFG, sobre les quals s'aporten les proves corresponents. Concretament, a l'assignatura bàsica Iniciació a les competències TIC es treballen fonamentalment competències transversals (CT1, CT2, CT3, CT4, CT5, CT8) que seran d'utilitat en la progressió dels estudiants i també una de les competències específiques (CE4) orientada en la mateixa línia. Les activitats formatives de l'assignatura inclouen debats, elaboració d'esquemes, recensions, cerques d'informació, expressió oral, composició escrita i un treball final, que es combinen amb metodologies que inclouen l'aprenentatge de continguts basats en lectures, l'anàlisi i la reflexió de textos i articles tècnics sobre la matèria; exposició teòrica virtual, aprenentatge cooperatiu, instrucció programada per mitjà de la lectura de documentació especialitzada i planificació per a l'elaboració i presentació de treballs i informes. Són activitats formatives i metodologies que s'introdueixen en aquesta assignatura i que es desenvolupen progressivament en el pla d'estudis fins que es consoliden en el Pràcticum i el TFG. En l'assignatura d'Innovació en turisme, les competències transversals (CT4 i CT9) i específiques (CE5, CE6 i CE7) es treballen amb activitats formatives vinculades a la resolució de problemes i qüestions, estudis de cas, cerca d'informació i debats.

Les assignatures comentades en l'apartat anterior són representatives del tipus de competències i activitats de formació que se sintetitzen al màxim nivell d'execució en el Pràcticum, en què per mitjà de la metodologia eminentment pràctica del *learning by doing* se sintetitzen de forma aplicada un ampli conjunt de competències bàsiques (CB1, CB2, CB4), transversals (CT1, CT2, CT4, CT8 i CT9) i específiques (CE1, CE2, CE3, CE6 i CE7) amb la ideació, planificació i execució d'un projecte de simulació empresarial real. Per a assolir els objectius plantejats en aquest Pràcticum és rellevant també el paper de matèries que prèviament han aproximat els estudiants al coneixement de la realitat del turisme amb el treball d'assignatures especialitzades, com és el cas de Destinacions turístiques (CE2, CE3, CE4 i CE7) o Estructura dels mercats turístics (CE1 i CE2) en les matèries representatives d'espais i destinacions turístiques i d'anàlisi econòmica, entorn i marc jurídic, respectivament.

Convé indicar que les dades disponibles sobre la satisfacció dels graduats destaquen amb la puntuació més alta els factors de millora de les capacitats professionals (valoració de 81,2 pel període ,90,9% el darrer curs acadèmic) i millora de les competències personals (valoració de 75,0 pel període, 81,8% el darrer curs acadèmic). Com a referència, també podem indicar que els diplomats en Turisme de la UOC en el curs

2011-2012, en una escala de l'1 al 5, valoraven amb una puntuació per sobre del 4 la formació rebuda en relació amb el desenvolupament de les competències següents: gestió del temps i de la feina, ús i aplicació de les TIC, capacitat per a adquirir nous aprenentatges, utilització d'eines d'ofimàtica, formació teòrica, pensament crític, presa de decisions i creativitat.

Així mateix, les dades indiquen que els estudiants estan satisfets amb el sistema d'avaluació. En l'informe de satisfacció amb l'acció formativa corresponent al semestre 2014-2, un 86% dels estudiants està d'acord o molt d'acord amb el fet que les activitats d'avaluació contínua els han ajudat a superar l'assignatura i un 83% està d'acord o molt d'acord que el sistema d'avaluació és adequat, tenint en compte els objectius de l'assignatura i els continguts que cal assolir. En el cas de seguiment de l'avaluació contínua, un 85% dels estudiants està d'acord o molt d'acord que la prova final ha estat coherent, i també un 85% dels estudiants que no han seguit l'avaluació contínua està d'acord que la prova final (EX) ha estat coherent amb els objectius i continguts de l'assignatura. El curs 2014-2015, la satisfacció que els estudiants van mostrar amb el sistema d'avaluació es va situar en un 78%, mentre que en el mateix curs, els graduats van situar la valoració dels sistemes d'avaluació en un 91%.

Els recursos d'acompanyament que s'inclouen en les diferents assignatures de la titulació presenten una diversitat de propostes que s'adeqüen a les necessitats de cada cas i incorporen progressivament les innovacions tecnològiques pertinents. Per a facilitar l'assoliment de les competències assignades a cada matèria, en general, les assignatures (com exemplifiquen les seleccionades), a més dels materials base, incorporen recursos complementaris en diversos formats que faciliten l'actualització permanent dels continguts.

Diverses de les innovacions aplicades en els recursos d'acompanyament que es faciliten als estudiants en el procés d'aprenentatge han rebut el reconeixement institucional. Un dels casos més representatius és el de l'assignatura de Pràcticum, que l'any 2010 va obtenir finançament de la institució com a projecte d'innovació docent ([Aplica de la UOC](#)). Un dels objectius bàsics d'aquesta iniciativa era facilitar eines professionals als estudiants per a crear un projecte que permetés consolidar bona part de les competències específiques de la titulació. L'origen d'aquesta iniciativa se situa en un projecte per a l'organització de les pràctiques professionals en turisme en ensenyament virtual que va merèixer una distinció de l'AGAUR MQD (millora de la qualitat docent) de l'any 2007 amb la seva proposta de crear tres itineraris formatius professionals (gestió d'agències de viatges, d'allotjament, o d'una oficina de turisme) basats en rols de treball simulats adaptats a un entorn d'aprenentatge virtual. Per la seva banda, el projecte [Paquetització del debat expert amb eina wiki](#) va rebre l'any 2009 el Premi d'Innovació Docent de la UOC per l'elaboració d'un wiki sobre temes i conceptes de turisme de natura a partir d'un debat amb l'objectiu de desenvolupar les competències de treball en equip a l'assignatura de Turisme en espais naturals. L'any 2011 es va rebre també un Aplica per [un projecte d'aplicació d'eines de realitat augmentada a la interpretació turística i recreativa del paisatge](#) en l'assignatura de Patrimoni cultural. En els darrers cursos, es potencia la utilització del vídeo en diferents assignatures per a la presentació de continguts docents i com a element de dinamització. És el cas de Desenvolupament sostenible, Comportament dels agregats econòmics, Intermediació turística, Gestió d'oficines de turisme o el TFG.

Pel que fa al **TFG**, mitjançant els canals d'informació habituals de la Universitat (portal UOC i Secretaria del Campus UOC), s'informa els estudiants que aquesta és una assignatura especial, tant pel que fa al procés de matrícula com a la metodologia i el seu caràcter de consolidació de coneixements de la titulació, com també ho és el Pràcticum. En aquesta fase informativa prèvia, la tasca realment rellevant per a assolir una taxa d'èxit alta és la d'assessorament de la tutoria, que no només ha de garantir que els estudiants compleixin els requisits acadèmics per a poder cursar l'assignatura, sinó també que són conscients de les seves peculiaritats per afrontar-la amb èxit i reduir així el risc d'abandonament. En aquest procés és fonamental que els estudiants avancin en la definició de la seva proposta de TFG, de manera que aquesta estigui aprovada i ja tingui un director o directora assignats el primer dia de semestre. Mitjançant la guia metodològica del TFG els estudiants coneixen amb detall els criteris d'avaluació i les corresponents rúbriques. Això implica una gestió diferenciada respecte a la resta d'assignatures (amb un avançament del calendari de matrícula) i un assessorament acurat de la tutoria en l'elecció del tema. Considerant que el nombre de TFG encara no és elevat, s'intenta donar als estudiants la màxima flexibilitat per a l'elecció del tema en funció dels seus interessos i inquietuds, a partir de dues modalitats: pla d'empresa i treball teòric de recerca, que pot adoptar el format d'article científic. La modalitat de pla d'empresa s'orienta a un dels eixos clau de la titulació, com són les competències relacionades amb l'emprenedoria. En la modalitat de recerca, després d'uns semestres de consolidació, a partir del curs 2016-2017 es donarà prioritat a dues de les línies estratègiques docents i de recerca de l'àmbit de turisme de la UOC, tant a nivell de grau com de màster: la sostenibilitat i la incidència de les TIC. Un cop presentada la proposta, els professors de l'àrea

la valoren i l'accepten (amb modificacions, si escau) o la rebutgen proposant alternatives ajustades als criteris del TFG.

Durant el semestre, l'acompanyament del TFG és individual, encara que diversos estudiants de cada modalitat poden compartir aula. El director o directora del treball orienta i guia l'estudiant, que ha de fer una sèrie de PACs que faciliten un seguiment personalitzat i sistemàtic de l'evolució dels estudiants. L'avaluació final del TFG es fa per mitjà d'una defensa pública sincrònica virtual per videoconferència (mitjançant Skype o Hangout, actualment) en la qual l'estudiant, a més de presentar el seu treball, ha de respondre a les preguntes que directament formulen els membres d'un tribunal format pel director o directora del TFG i dos professors més. Molts estudiants opten per gravar un vídeo de la seva presentació que els membres del tribunal poden visualitzar prèviament per a centrar-se en les preguntes en l'acte de defensa sincrònic. Cada semestre es fa la Jornada de Defensa dels TFG, en el marc dels Estudis d'Economia i Empresa, amb la presentació presencial dels millors treballs.

La satisfacció global dels estudiants amb aquesta assignatura de TFG és molt alta i se situa en el 93% (curs 2014-2015), i aconsegueix un 93,8% en la consolidació de coneixements i habilitats que els proporciona. La gestió del delicat procés d'assignació aconsegueix un 81,3%, mentre que la satisfacció amb la direcció i el sistema d'avaluació supera en tots dos casos el 87%.

El curs 2015-2016 s'han introduït canvis per a millorar i fer més flexible per als estudiants el servei de **pràctiques empresarials** de la titulació amb l'objectiu d'incrementar el nombre d'estudiants que cursen aquesta assignatura optativa. Amb aquest nou procediment, el procés comença en el moment en què els estudiants demanen fer pràctiques en una convocatòria. Fins que no es determinen les dates de les pràctiques curriculars (i especialment la seva finalització) no es vinculen a un determinat semestre. La idea és facilitar la possibilitat de fer pràctiques en els períodes intersemestrals (per exemple, a l'estiu) i fins i tot facilitar la possibilitat de fer pràctiques internacionals, que requereixen més temps de preparació. En aquest procés, la UOC facilita una llista d'empreses als estudiants, que també tenen l'opció de proposar una organització. Els tutors juguen un rol fonamental en l'assessorament als estudiants seguint els criteris que marca la *Guia de l'estudiant de pràctiques del grau de Turisme de la UOC*.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per les característiques de la titulació

En conjunt, des de la implantació del grau, les taxes de rendiment, d'èxit i de satisfacció de la titulació han superat els valors previstos en la memòria, de 65%, 90% i 75%, respectivament. Concretament, el curs 2014-2015, la taxa de rendiment es va situar en el 73,6%; la d'èxit, en el 93,2%, i la de satisfacció, en el 77,3%. Pel que fa a la satisfacció, el curs 2013-2014 el grau de Turisme va ser el tercer més ben valorat de la UOC, tot i que el curs 2014-2015 aquest indicador va experimentar un descens, especialment en l'apartat de l'orientació del pla d'estudis, del qual cal fer un seguiment. Tot i així, la satisfacció general és elevada, ja que des del seu desplegament aquesta taxa s'ha mantingut per sobre del 4 (en una escala de l'1 al 5). En relació amb l'enquesta de graduats, el curs 2014-2015 el grau de satisfacció amb el professorat de la titulació va ser del 90,9%. A banda de l'alta valoració de la millora de les capacitats professionals, la millora de les competències personals i del sistema d'avaluació, ja expressada en apartats anteriors, els graduats puntuen la seva satisfacció amb el professorat amb un 90,9%; la metodologia, amb un 81,8%, i la tutorització, amb un 81,8% (81,2%, 87,5%, 75,0%, respectivament pel conjunt del període. Les enquestes reflecteixen que aquests graduats, en percentatges superiors als de la mitjana de la UOC, tornarien a triar la mateixa titulació i també la mateixa universitat.

Aquest alt nivell de satisfacció dels graduats es confirma amb els resultats d'un altre informe realitzat pel Departament d'Anàlisi i Investigació de Mercats de la UOC (març del 2016), en la seva enquesta sobre les necessitats formatives dels graduats de la UOC, que es va fer a graduats i estudiants del darrer semestre dels Estudis. Pel que fa al grau de Turisme, el 92% dels enquestats es manifesta satisfet o molt satisfet amb la titulació. Són resultats positius, especialment si es considera el perfil dels estudiants, majoritàriament amb experiència universitària prèvia i inserits en el mercat laboral i, per tant, amb un nivell d'exigència alt. La taxa d'eficiència de la titulació entre els cursos 2012-2013 i 2014-2015 es mou entre el 95% i el 99%.

Com es pot veure en els diferents informes de seguiment de la qualitat de la titulació (ISQT), en l'anàlisi sistemàtica dels indicadors de les assignatures s'identifiquen resultats que es troben per sota de la mitjana. A tall d'exemple, el curs 2014-2015, un total d'11 assignatures mostraven indicadors que estaven per sota de les taxes de rendiment i d'èxit esperades. Aquestes assignatures es classifiquen en tres blocs. En un primer bloc, figuren les bàsiques, com Comportament dels agregats econòmics, Introducció a la informació

financera, Mercats i conducta, Introducció a l'empresa i Introducció al dret. Es tracta d'assignatures especialment sensibles perquè es cursen durant els tres primers semestres, quan el risc d'abandonament és més alt. Per a millorar els indicadors en les tres primeres –a més de Fonaments d'estadística–, amb formulacions quantitatives, a partir del semestre 2016-1 s'introdueix al pla d'estudis una assignatura optativa d'Introducció a les matemàtiques que des de tutoria es recomanarà cursar als estudiants que necessiten una formació bàsica prèvia en aquesta matèria.

En aquest sentit, pot ser una referència l'assignatura de Fonaments d'estadística. Com es mostra en els diferents IST, ha estat una de les assignatures amb taxes de rendiment i d'èxit més baixes i a partir de diverses accions de millora ha assolit uns resultats satisfactoris. Ubicar els estudiants de Turisme en una mateixa aula amb materials i casos d'estudi adaptats al seu àmbit ha estat un factor clau d'aquest canvi de tendència positiu. També és un punt de referència per a altres assignatures bàsiques que estan introduint canvis en aquesta línia.

En un segon bloc es troben les assignatures de llengües que, com reflecteix l'IST 2014-2015, presenten unes taxes de rendiment i d'èxit bones en el nivell d'Idioma modern II (tant d'Anglès com de Francès), però s'observen taxes més baixes en els nivells d'Idioma modern I (especialment de Francès i Alemany), bàsicament per estudiants que no tenen els nivells mínims d'accés requerits en aquesta assignatura i cal assessorar-los i seguir insistint perquè facin cursos d'iniciació previs que la mateixa UOC ofereix.

En un tercer bloc figuren les assignatures amb taxes de rendiment també baixes, però per problemàtiques identificades que són específiques i puntuals per raons diverses.

Pel que fa a la taxa d'abandonament de la titulació, cal considerar que l'essència del perfil d'estudiants de la UOC, que els diferencia dels de la universitat presencial, fa incrementar el risc d'abandonament. Des de la institució s'han dut i s'estan duent a terme diverses iniciatives (amb la participació de representants de la titulació) per a reduir al màxim aquest risc. En aquest marc, com descriuen els diversos IST, s'ha treballat per a identificar les múltiples variables que condicionen aquest factor a fi de prevenir-lo amb accions de tutorització personalitzada, com, per exemple, recomanacions sobre l'ordre de matriculació d'assignatures en funció del perfil (acadèmic i professional) de cada estudiant en els primers semestres. En el darrer estudi realitzat sobre els estudiants no matriculats (Enquesta no re-matriculats UOC, abril del 2016) no s'identifiquen elements d'insatisfacció amb aspectes acadèmics de la titulació que justifiquin l'abandonament i s'assenyalen com a arguments que més han influït en aquesta decisió el preu excessiu, les dificultats per seguir l'avaluació contínua i la complexa conciliació entre els estudis i la vida professional i personal.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació

Tot i no poder disposar de dades específiques sobre la inserció laboral dels graduats, considerant que encara no ha passat prou temps per a valorar aquest indicador amb la perspectiva requerida, sí que es poden identificar tendències a partir de diverses fonts. En aquest apartat es posen novament de manifest les diferències entre els estudiants d'aquesta titulació de la UOC i els de la resta del sistema universitari (presencial).

Una primera dada rellevant és la que indica que més del 90% dels graduats de la UOC ja estaven inserits en el mercat laboral mentre estudiaven. Aquesta dada està en línia amb la mitjana de la UOC i confirma també les informacions facilitades per l'Informe d'inserció laboral de l'Agència de Qualitat Universitària (AQU) de l'any 2014 (i, per tant, relatiu a diplomats i no a graduats).

Amb les precaucions necessàries, podem analitzar algunes d'aquestes dades a fi de contrastar-les amb les dades més actuals disponibles. Així, observem que l'informe de l'AQU confirma també que el 95% dels diplomats en Turisme de la UOC està treballant i que un 80% ho fa a temps complet i un 70% amb un contracte fix. Pràcticament un 40% dels estudiants manifestava que va fer la carrera treballant en un àmbit relacionat amb els seus estudis. Entre les dades més significatives destaca la que indica que el 41,7% dels graduats desenvolupa funcions de direcció en les seves feines, i un 15,4%, altres funcions qualificades. Així mateix, els diplomats en Turisme de la UOC consideren que la titulació els ha permès millorar professionalment, i qualifiquen aquest indicador amb un 4,81 (quan la mitjana de la Universitat és del 4,58). L'informe de l'AQU del 2014 mostra també algunes diferències significatives entre els estudiants de Turisme de la UOC i els de la resta del sistema, que estan condicionades pel perfil dels estudiants, en el cas de la

UOC, amb més experiència professional. Una d'aquestes diferències és el percentatge de contractes fixos (de pràcticament el 70% en el cas de la UOC i del 56% en la resta) i una altra, el nivell salarial, clarament superior també en el cas de la UOC.

Aquestes dades es confirmen en el ja esmentat *Informe sobre les necessitats formatives dels graduats de la UOC* (març del 2016), que indica que pràcticament el 95% d'aquests estudiants està inserit en el mercat laboral, el 80% dels quals té un contracte de jornada completa. Entre les àrees funcionals en les quals treballen, destaquen el 7,7% que ocupa llocs de direcció (directors generals o d'àrea); el 19,2%, responsables d'àrea; el 19,2%, amb funcions qualificades (administratives), i el 15,4%, amb funcions tècniques (tècnics de màrqueting, de recerca, etc.). Aquest informe també destaca que un 51% dels estudiants del grau busquen l'enriquiment personal amb la titulació, i un 24%, la progressió professional.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI constata que les justificacions aportades acrediten que els resultats de l'aprenentatge de la titulació es corresponen amb els objectius definits en la memòria de la titulació i responen adequadament als criteris requerits pel nivell del MECES. Fa una menció especial a les diferents innovacions docents que s'han introduït des de la implantació del grau i a l'assignatura de Pràcticum pel seu caràcter aplicat. A més, considera que els resultats d'aprenentatge obtinguts validen la metodologia i el sistema d'avaluació establerts, a partir de l'anàlisi dels indicadors acadèmics, de satisfacció i d'inserció laboral.

Grau de Relacions Laborals i Ocupació

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes

El curs acadèmic 2014-2015, el nombre d'estudiants matriculats era de 939, prop d'una quarta part dels estudiants matriculats al sistema universitari català (Winddat) i més del doble dels existents el curs 2010-2011, any d'implantació del grau.

L'interès social per les relacions laborals, i també l'atractiu propi de la titulació, queden reflectits en l'elevat volum d'una nova matrícula, que, amb una mitjana de 336 incorporacions a l'any, és la més elevada de les universitats catalanes, sense superar, en cap cas, les places pactades amb la Direcció General d'Universitats (DGU) i indicades a la memòria verificada. L'evolució de la nova matrícula no ha estat homogènia i s'han registrat increments més pronunciats en la primera etapa del desplegament per la novetat de l'oferta formativa. Actualment, el nou ingrés se situa al voltant dels 250 individus. Tenint en compte aquestes dades, podem considerar que les xifres de matrícula són satisfactòries, sobretot si les contextualitzem en una greu situació de recessió econòmica i amb el perfil sociodemogràfic dels nostres estudiants (El 90% supera els 25 anys i més del 60%, la trentena (19% i 8,5% a la resta d'universitats catalanes), edats associades amb més responsabilitats laborals i personals. Per exemple, si acceptem que els estudiants del segon cicle de Ciències del Treball no són significativament diferents dels del grau d'RLO, la pràctica totalitat compagina els estudis amb una feina a temps complet durant, com a mínim, els darrers dos anys de la titulació, 40 punts percentuals més que a les universitats presencials del sistema català (font: Enquesta d'Inserció Laboral, AQU 2014).

En relació amb el perfil d'ingrés, podem destacar tres elements distintius: (1) l'entrada via PAU és minoritària i només representa un 7% del total; (2) l'elevat nombre d'estudiants provinents dels CFGS/FP, que l'últim curs ha esdevingut la primera via d'accés, amb un 31%, i (3) la constatació que gairebé la meitat de la nova matrícula ha tingut alguna experiència amb l'educació terciària, ja sigui perquè tenen una titulació universitària prèvia o perquè van abandonar-la abans de titular-se. La pluralitat del perfil d'ingrés estava prevista a la memòria. De l'anàlisi de les dades es desprèn que el grau (i) és una porta d'entrada a la Universitat per als individus amb un currículum acadèmic professionalitzador; (ii) es percep com una oportunitat per a continuar estudis universitaris inacabats; (iii) és atractiu per a la formació al llarg de la vida d'un col·lectiu creixent amb un elevat capital humà, i, sobretot, (iv) apropa l'educació terciària en l'àmbit laboral a persones que, per limitacions de disponibilitat de temps i/o accessibilitat, tenen dificultats per a formar-se en una universitat presencial.

En conclusió, tant el nombre d'estudiants matriculats com el perfil d'accés són coherents amb la memòria verificada en termes de places i orientació de la titulació.

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes adoptats per a facilitar la **coordinació docent**, detallats a la memòria, són compartits amb la resta de programes dels EEE i, per tant, s'analitzen a la introducció de l'apartat 4.

L'elevada multidisciplinarietat del contingut del grau, que adapta i aglutina en una única titulació el vessant laboral de diferents disciplines –economia, estudis empresarials, dret i psicologia–, justifica que s'hagin establert uns **mecanismes addicionals** amb l'objectiu de garantir la coherència de les assignatures, independentment del seu àmbit, amb les directrius generals de la titulació. Per exemple, anualment tots els PRA omplen unes fitxes que registren sistemàticament tots els elements de l'assignatura. Aquests registres permeten fer un seguiment exhaustiu de l'assignatura, tant als PRA com a la direcció del programa que, a més, disposa d'una visió panoràmica de la docència de la titulació i facilita la coordinació entre àmbits de coneixements.

Tots aquests mecanismes –des de la gestió i coordinació de l'equip de tutoria fins al registre anual de la informació bàsica per assignatura– es coordinen de manera centralitzada des dels Estudis d'Economia i Empresa amb l'objectiu d'assegurar el bon funcionament del programa formatiu.

En aquest sentit, possiblement la iniciativa més destacada és la composició de la Comissió de Titulació, integrada per representants dels diferents àmbits de coneixement presents al grau, que traslladen la informació i els acords adoptats als respectius estudis.

A conseqüència de la transversalitat del programa, el correu electrònic és la via de comunicació més emprada per a la coordinació docent, encara que des del curs passat es fan reunions anuals amb tot el personal implicat en la titulació (personal docent i de gestió acadèmica).

Tot i que la valoració general dels mecanismes de coordinació és positiva, podríem detectar alguns punts, encara que secundaris, susceptibles de millora, pel que fa tant a l'equip docent –augmentar l'homogeneïtzació dels formats dels documents publicats a l'aula– com a l'equip de tutoria –potenciar la coordinació incrementant les reunions presencials.

Grau d'assoliment de l'estàndard: en progrés vers l'excel·lència

El CAI valora molt positivament l'adequació a les exigències del MECES del perfil de competències desenvolupades al grau, i també la coherència del pla d'estudi amb les sortides professionals descrites a la memòria i als objectius propis de la titulació. Aquesta valoració favorable s'estén a la conveniència dels estudiants de nou ingrés, destacant la coherència del perfil d'ingrés i l'elevat volum de matrícula. Cal destacar que l'aspecte més valorat pel CAI han estat els sistemes de coordinació docent, especialment per la introducció de mecanismes addicionals que permeten un elevat grau de coordinació en una titulació amb unes dificultats afegides pel seu caràcter multidisciplinari.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

La millora contínua ha regit el grau d'RLO des de la seva implantació. Aquesta estratègia respon al propòsit d'assegurar que els graduats assoleixen els resultats acadèmics i d'aprenentatge determinats pel nivell del MECES. Així, les proves documentals aportades acrediten la qualitat del programa formatiu destacant-ne els punts forts i assenyalant els aspectes en els quals encara podem avançar.

La Comissió de Titulació del grau ha seleccionat, a banda del Treball final de grau (TFG), quatre assignatures obligatòries sota el criteri de representativitat dels àmbits de coneixement involucrats en el programa i perquè reflecteixen no només la seva multidisciplinarietat, sinó també la coordinació i la coherència del programa formatiu. A més, aquestes assignatures il·lustren la qualitat i diversitat d'orientacions metodològiques, d'activitats formatives i dels recursos d'aprenentatges de la titulació. Així, doncs, s'ha triat una assignatura de psicologia, Negociació i gestió dels conflictes en les organitzacions; una de dret, Dret de l'empresa; i dues de l'àmbit de l'economia i empresa, una a cavall de l'àrea de l'economia aplicada i fonaments de l'anàlisi econòmica, Economia del treball I, i una altra de l'àrea de l'organització d'empreses, més concretament de recursos humans, Política i direcció de persones.

S'ha procurat que les assignatures responguin a diferents nivells de complexitat, triant assignatures introductòries a una àrea de coneixement –Economia del treball I o Dret de l'empresa– i assignatures més avançades que requereixen uns coneixements inicials previs –Negociació i gestió de conflictes a les organitzacions o Política i direcció de persones.

6.1. Els resultats d'aprenentatge assolits es corresponen amb els objectius formatius i amb el nivell del MECES de la titulació

Des que es va dissenyar, la coherència del grau ha estat una prioritat. De fet, a la memòria inicial del 2009 ja es va establir un mapa de **competències** que assigna a cadascuna de les assignatures del pla d'estudis aquelles competències apropiades a la seva àrea de coneixement i adequades al nivell de grau segons els criteris del MECES. D'aquesta manera, tots els plans docents recullen quines competències es treballaran a l'assignatura i els objectius que les concreten.

Com detalla l'apartat 6.2, la metodologia docent i les activitats formatives estan dissenyades per a garantir que els futurs titulats en RLO a la UOC assoleixen els resultats d'aprenentatge propis de la titulació i especificats al MECES. El sistema d'avaluació és el mecanisme que certifica aquest procés i discrimina el grau d'assoliment de les competències incloses al pla docent. Però possiblement són els documents que recullen l'execució de les diferents proves per part dels estudiants els que millor il·lustren aquest punt. Així, la prova documental aportada demostra que la superació d'una assignatura representa l'acreditació dels coneixements, habilitats i competències mínims exigibles segons un nivell 2 del MECES, i la nota permet identificar el nivell concret assolit.

De l'anàlisi de la documentació aportada es desprèn que tots els graduats en RLO assoleixen, quan finalitzen la titulació, una formació general en l'àmbit laboral –en les disciplines de dret, psicosocial i econòmic i empresarial– que els permet exercir els diferents perfils professionals especificats a la memòria verificada. Com a exemple que certifica aquesta preparació, cal indicar que qualsevol persona titulada, amb independència del seu itinerari d'optativitat, té accés al Col·legi de Graduats Socials corresponent.

Finalment, cal indicar que el nivell de satisfacció dels estudiants –analitzat a l'apartat 6.3–, les seves condicions laborals, a més del nivell i l'adequació al lloc de treball de les competències adquirides al final del procés d'aprenentatge –aspectes descrits a l'apartat 6.4–, avalen l'assoliment d'uns resultats d'aprenentatge que demostren l'adquisició d'un nivell de competències conforme a les directrius del MECES.

6.2. Les activitats formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos

El curs 2013-2014 es va elaborar la guia *Les competències transversals als graus d'Economia i Empresa*, que defineix les competències, els criteris d'acompliment, la tipologia de les activitats i les rúbriques d'avaluació. Per a il·lustrar l'aplicació d'aquesta guia, el curs 2015-2016 s'ha iniciat una recopilació de bones pràctiques (PAC) mitjançant una comunitat virtual de professorat (veure Estandard 3, apartat 3.3). La finalitat d'aquesta iniciativa és doble: (1) presentar els conceptes i les eines útils per a desenvolupar i avaluar les competències transversals, i (2) facilitar una certa homogeneïtat en la manera d'entendre-les i de treballar-les en els diferents graus.

Actualment, les competències específiques, per la seva naturalesa, es treballen de manera individual en cadascuna de les assignatures. No obstant això, les fitxes anuals que lliura el professorat permeten fer un seguiment de la seva implantació. Les justificacions aportades de les assignatures d'Economia del treball I (13.521) i Política i direcció de persones (13.517) són un bon exemple en aquest sentit.

L'encert de les experiències educatives (metodologia, activitats d'aprenentatge, etc.) possibilita el desenvolupament de les competències incloses en la memòria. Des d'aquesta perspectiva, les **metodologies** emprades en la titulació són diverses per la complexitat i la multidisciplinarietat de les assignatures. En conseqüència, les **activitats formatives** presenten encara una tipologia variada. A continuació, comentarem a grans trets les orientacions metodològiques més importants i les activitats formatives que s'hi vinculen.

Probablement, la més rellevant se centra a prioritzar els coneixements aplicats per sobre de l'aprenentatge memorístic i la mera reproducció de continguts. En la docència per mitjà de l'aprenentatge virtual, els estudiants disposen, per a resoldre les PAC, de tot un ventall de recursos per consultar (materials, proves de semestres anteriors, fonts d'informació, etc.). Això obliga a elaborar PAC totalment originals cada curs, molt aplicades i centrades en els coneixements pràctics. En definitiva, es prioritza l'aplicació dels coneixements en detriment de preguntes memorístiques o de reproducció dels materials docents.

Altres orientacions metodològiques i activitats formatives destacables es basen a:

- Contextualitzar els nous coneixements i continguts a la realitat econòmica, empresarial, jurídica o psicosocial, segons l'àmbit de l'assignatura. Per exemple, a Economia del treball I s'analitzen els indicadors del mercat de treball que descriuen la situació actual a partir dels models teòrics estudiats, i a Direcció i gestió de recursos humans, Dret de l'empresa i Negociació i gestió de conflictes en les organitzacions es realitzen estudis de casos. Un altre exemple significatiu d'aquesta mena d'activitats és la celebració de les diferents edicions de les Jornades de Dret del Treball i de la Seguretat Social, en què

especialistes de reconegut prestigi de la magistratura, l'acadèmia i el món professional tracten els aspectes més actuals i rellevants d'aquest àmbit del dret.

- Afavorir el coneixement global a partir d'activitats d'aprenentatge variades. L'anàlisi; la resolució de problemes; les preguntes que contraposen dos conceptes, models o teories diferents, o la identificació d'una frase amb un corrent teòric són pràctiques molt esteses, com es constata en les diferents proves de les assignatures seleccionades. De fet, en la pràctica, solen concretar-se en preguntes breus i de resposta múltiple amb elecció motivada.
- Impulsar l'autonomia dels estudiants. És especialment rellevant al TFG, en què els estudiants tenen la responsabilitat de portar la iniciativa, però també s'inclou en diverses assignatures. Per exemple, a Dret de l'empresa es treballa la cerca de jurisprudència; a Política i direcció de persones s'ha incorporat el treball basat en projectes, i a Negociació i gestió de conflictes en les organitzacions s'efectua un joc de rol de simulació. Aquesta dinàmica de rol està també molt vinculada amb el següent punt.
- Fomentar el treball col·laboratiu. Habitualment es concreta per mitjà dels debats, en què els estudiants plantegen dubtes, aporten informació, argumenten idees, etc., de manera que l'aprenentatge autònom es complementa amb un aprenentatge col·laboratiu. Els debats s'adeqüen als objectius d'aprenentatge i la complexitat de l'assignatura, i van precedits d'una guia per a ordenar la participació i contextualitzar el tema, i també aportar fonts d'informació.
- Promoure l'anàlisi de la informació com a estratègia d'aprenentatge. El tractament de la informació és una de les competències transversals del grau i es treballa en bona part de les assignatures. La justificació aportada mostra com les PAC inclouen l'anàlisi crítica d'articles a partir de preguntes que guien la reflexió i centren el discurs de l'estudiant. En les assignatures jurídiques és habitual la recerca i anàlisi de jurisprudència. I, per exemple, a Economia del treball I es construeixen i s'analitzen els indicadors laborals emprant dades oficials.
- Potenciar l'aprendre a aprendre. Incentivar el coneixement que tenen els estudiants sobre el seu propi aprenentatge afavoreix la planificació del treball personal, la determinació dels seus propis objectius, la identificació de solucions creatives i la capacitat d'autoavaluar-se. En aquest punt és important destacar el retorn que rep l'estudiant del seu procés formatiu. De fet, no només és una eina per a transmetre el model d'avaluació, sinó que configura una activitat formativa eficaç. Al final de cadascuna de les PAC, i en la totalitat de les assignatures, l'equip docent posa a disposició de l'aula un document amb les solucions orientatives per a facilitar que els estudiants valorin els seus resultats i el seu procés d'aprenentatge. Una de les millores previstes per als propers semestres és la homogeneïtzació d'aquests documents en totes les assignatures del grau. Addicionalment, en un elevat percentatge d'assignatures, l'estudiant rep un retorn personalitzat, generalment centrat en el desenvolupament de competències.

El TFG consisteix en un treball individual i guiat, i superar-lo és imprescindible per graduar-se. Els estudiants han de demostrar que han adquirit dels coneixements, habilitats i competències previstos al pla d'estudis de la titulació. És per això que el TFG representa l'activitat més completa i complexa que afrontaran els estudiants abans de graduar-se i mereix una menció especial. El TFG respon a la multidisciplinarietat del programa, amb tres línies en funció de l'àmbit de coneixement: jurídica, psicosocial, i econòmica i empresarial. I, encara que funcionen de manera coordinada, cada línia se centralitza en una aula sota la responsabilitat d'un docent especialista en la matèria en què, a part de l'assessorament, l'estudiant disposa de tot un seguit de recursos d'aprenentatge, alguns d'específics per al TFG (guies metodològiques, manual d'acompanyament, etc.).

El TFG s'estructura en diferents fases a partir d'una sèrie d'activitats avaluables. En cada fase pot predominar una orientació metodològica, amb unes activitats formatives que treballen, en funció del cas concret, amb més profunditat algunes de les competències. Destaca la darrera fase d'exposició oral i escrita.

Les activitats que treballen les competències de comunicació oral i escrita tenen una presència constant en el pla d'estudis, sobretot l'escrita, encara que innovacions docents com Present@ (Eina que permet a estudiants i professorat gravar vídeos i comentaris textuais) han impulsat considerablement el treball de l'expressió oral. Però és en la fase de tancament del TFG –lliurament i presentació i defensa pública– quan millor s'il·lustra el nivell que ha assolit l'estudiant. Per a desenvolupar aquesta activitat formativa, el curs 2015-2016 s'han introduït diferents vídeos explicatius.

A més, aquest any s'ha implantat un nou model de gestió per a fer més eficient el procés de matriculació del TFG. Tot i que els indicadors acadèmics són satisfactoris (apartat 6.3), encara no podem valorar l'impacte de les millores introduïdes.

El sistema d'avaluació del grau és públic i es detalla en el pla docent de cada assignatura, que especifica també el model d'avaluació, ja que té una certa flexibilitat per a adaptar-se a les particularitats de les assignatures. A més, les qüestions més destacades es reiteren mitjançant el tauler de l'aula a l'inici del curs acadèmic, durant el curs i també al final, amb l'objectiu d'afavorir tant el seguiment com la preparació de les proves.

Els criteris d'avaluació els estableix l'equip docent de l'assignatura. És important destacar que, a fi de garantir l'objectivitat, aquests criteris són comuns dins d'una mateixa assignatura, independentment del docent assignat a l'aula. Aquests criteris estan a disposició dels estudiants –al pla docent i a l'enunciat de les PAC. A més, la publicació dels documents amb les solucions orientatives de cadascuna de les PAC, els comentaris a l'aula dels elements més significatius de la correcció i el retorn individual permeten tenir ple coneixement dels criteris emprats en l'avaluació de cada prova. I, en cas de dubte o que es necessiti qualsevol aclariment, hi ha establert un protocol de consulta i revisió tant per a les PAC com per a les proves finals. A més, seguint les directrius de la Direcció dels Estudis, estem introduint progressivament el sistema de rúbriques a les PAC per a ajudar el professorat a dissenyar les activitats tenint en compte els objectius i les competències implicats. Aquest sistema és el que impera en l'avaluació del TFG.

El TFG se supera a partir de l'AC. El sistema d'avaluació es compon de set activitats avaluable, en què el lliurament de la memòria del TFG i la defensa davant del tribunal tenen una ponderació del 35% i el 15%, respectivament. Totes les activitats són obligatòries, però no representen cap esforç addicional atès que responen a les diferents fases que es requereixen per a fer el treball (elecció del tema, desenvolupament, etc.). La condició d'obligatorietat i d'avaluable fomenta l'elaboració pautada del treball i el seu seguiment. Durant tot aquest procés l'estudiant rep un acompanyament individualitzat per part de la direcció del TFG, que no només l'orienta i guia a l'hora d'abordar les diferents activitats (PAC), sinó que s'encarrega de donar-li el retorn oportú d'aquestes fases intermèdies que, necessàriament, ha de servir per a augmentar la qualitat del resultat final (memòria final del TFG de l'estudiant).

Els criteris d'avaluació són coneguts pels estudiants des de l'inici quan, a la primera PAC, se'ls presenta la plantilla de la memòria final del TFG, que en descriu el contingut, el format i els criteris d'avaluació. Aquests criteris, comuns a totes les línies del TFG, són valorats per diferents agents a fi d'incrementar l'objectivitat del procés d'avaluació. Així, les cinc activitats que componen el procés d'elaboració del TFG són avaluable pel docent que dirigeix el TFG i la darrera fase –memòria final i defensa– és avaluada per la Comissió d'Avaluació. Aquest tribunal consta de tres membres de l'àrea de coneixement en què s'emmarca el treball: el professor responsable de l'assignatura de TFG, el director del TFG i un altre docent de l'àmbit, de la Universitat o extern.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació

Els valors dels indicadors acadèmics globals de la titulació certifiquen la seva evolució satisfactòria. Així, la mitjana de la satisfacció general amb el programa és elevada i s'ha mantingut constant en un 4 sobre 5, i ha estat valorada amb les màximes puntuacions (4 i 5) pel 80% dels estudiants. L'acció tutorial ha estat valorada amb una puntuació elevada pel 66% dels estudiants –valoració de 4 i 5 en una escala de l'1 al 5–, encara que s'observa en el darrer període una certa evolució decreixent per l'efecte de l'orientació sobre el pla d'estudis i l'assessorament en la matrícula. Dins del procés de qualitat i millora contínua, es preveu incrementar les reunions presencials amb l'equip de tutors per a potenciar la coordinació i dissenyar accions que permetin augmentar la ràtio d'estudiants amb elevada satisfacció amb l'acció tutorial. Vegeu les propostes de millora futures.

Malgrat el perfil del nostre col·lectiu d'estudiants –amb una escassíssima presència d'estudiants a temps complet–, la mitjana de la taxa de rendiment, d'èxit i d'eficiència del darrer curs ha estat del 76,7%, el 91,30% i el 94%, respectivament. La ràtio d'abandonament és del 27,5%, molt per sota del previst a la memòria (50%) i, fins i tot, lleugerament inferior de la taxa presentada en altres universitats catalanes que imparteixen la mateixa titulació (la mitjana de les universitats catalanes el 2010-2011 va ser del 30,5%, vegeu: [L'abandonament dels estudiants a les universitats catalanes. AQU Catalunya](#)). No obstant això, encara que la comparativa ens sigui favorable, no podem treure rellevància a una de les problemàtiques més apressants del grau. A la part comuna es tracta aquesta qüestió per la coincidència dels factors

desencadenants i de la necessitat de prendre mesures coordinades que impliquin no només els responsables del grau i dels EEE, sinó tota la Universitat.

Pel que fa al rendiment, la pràctica totalitat de les assignatures supera el 65% (és més, el 80% sobrepassa el 70%, i el 40% està per sobre del 85%). Únicament Fonaments d'estadística presenta una taxa inferior al 60%, encara que millora en el darrer semestre. L'anàlisi individual d'aquesta assignatura ha permès emprendre tot un seguit de mesures encaminades a revertir la situació i se'n preveu d'altres (quadre d'accions de millora). A més, s'han identificat puntualment assignatures amb taxes de rendiment que, si bé no podem catalogar com a baixes, estan lleugerament per sota de la taxa prevista en la memòria (65%). En tots aquests casos, la valoració qualitativa anual presentada pels PRA a través de la base de dades de seguiment qualitatiu de la docència dels Estudis i el seguiment posterior han permès establir un mecanisme per a analitzar i tractar cada cas de manera individualitzada. En tot cas, haurem d'esperar als propers semestres per avaluar el resultat de les millores introduïdes, que estan recollides en les esmentades fitxes d'assignatura. Les justificacions aportades de les assignatures seleccionades il·lustren la situació general del programa.

Pel que fa a la taxa d'èxit, des del primer any de desplegament de la titulació ha estat molt satisfactòria. La taula mostra que el 70% de les assignatures supera el 90% i només nou estan per sota del 85%. L'anàlisi de les tres úniques assignatures que presenten una taxa inferior al 80% –Fonaments d'estadística, Dret de treball individual I i Dret processal laboral– conclou que aquest resultat està molt condicionat pel seu nivell de complexitat i/o d'exigència. Actualment, s'està treballant en la inclusió de vídeos docents per a facilitar l'aprenentatge d'aquestes assignatures i millorar els futurs indicadors acadèmics.

Pel que fa a la satisfacció amb els aspectes generals, podem concloure que la satisfacció general és elevada. De mitjana, des del seu desplegament, prop del 80% d'aquest col·lectiu està satisfet o molt satisfet amb el programa (satisfacció global) i la taxa de satisfacció s'ha mantingut estable al voltant del 4 (en una escala de l'1 al 5).

La baixa quantitat de respostes a les enquestes, malgrat les accions per a incentivar la participació, no permet fer una anàlisi completa de les taxes de satisfacció per assignatures. El curs 2014-2015, i relaxant molt els criteris (nivell de confiança del 75% i error del 10%), només és representativa la mostra de la meitat. D'aquestes, la gran majoria presenta una satisfacció elevada (més del 80% està satisfet o molt satisfet amb els aspectes globals de l'assignatura, amb els recursos d'aprenentatge i amb els docents col·laboradors). I només dues assignatures presenten taxes de satisfacció baixa: Dret processal laboral i Fonaments d'estadística, on caldrà estar atents els propers semestres per evitar que aquest aspecte es consolidi i millorar els índexs de satisfacció sense reduir el nivell d'exigència, complexitat i qualitat docent requerits.

La taxa de graduació, d'un 2,3% el darrer curs acadèmic, se situa en valors inferiors als previstos en la memòria (10%). Els primers estudiants que es van graduar ho van fer el curs 2013-2014 i fins ara només s'han graduat un total de dotze individus. Això es deu al fet que els nostres estudiants no es graduen, de mitjana, fins al vuitè o novè curs i no abans, ja que la mitjana de crèdits matriculats (27 crèdits l'any) és la meitat que en altres universitats del sistema (vegeu web d'indicadors docents per al desenvolupament i anàlisi de les titulacions [winddat](#)). Per tant, fins aleshores no podem valorar els percentatges de graduació.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació

Des del curs 2014-2015 s'ha implantat una enquesta per a obtenir informació, entre altres qüestions, de l'impacte de la titulació en la millora de les capacitats professionals dels graduats. Però, en el moment de redactar aquest informe, no disposem de dades fiables per poder extreure'n conclusions. L'encara baixa taxa de graduació i la mida de la mostra –tres respostes d'una població de nou individus– impedeixen fer qualsevol consideració al respecte. En el futur esperem disposar d'informació vàlida que possibiliti fer aquesta anàlisi.

Intentant superar les limitacions de la informació disponible, s'han explorat altres alternatives per a estudiar en quines condicions els graduats accedeixen al mercat de treball. En aquest sentit, les més adequades són possiblement les opcions basades en l'Enquesta d'Inserció Laboral (EIL) elaborada per l'AQU. L'anàlisi que presentem (dades de l'any 2014 de titulats tres anys abans) es basa en la premissa que la població llicenciada en Ciències del Treball no difereix significativament en les seves característiques personals i laborals de la població graduada en RLO, sobretot a la UOC (Per qüestions temporals, l'EIL no recull

informació de graus laborals però, sense aquest supòsit, no disposaríem de cap alternativa per a fer una aproximació a la situació laboral dels nostres titulats). Una altra font d'informació que s'ha considerat és l'Enquesta de Població Activa (EPA), elaborada per l'INE.

Els titulats de la UOC presenten una taxa d'atur del 3,3%, 9 punts percentuals inferior a la mitjana de les altres universitats catalanes, 11 punts inferior a la de la població amb educació superior reportada per l'EPA (La comparació amb l'EPA presenta debilitats importants perquè es tracta d'individus amb educació superior, no únicament amb estudis universitaris, i per la diferència en la definició d'aturat) i, fins i tot, 2 punts inferior a la resta de titulacions dels EEES. Aquest patró es reproduceix en tots els trams d'edat.

No es detecten diferències significatives en el desajust educatiu entre universitats. El 56% dels graduats té una feina que requereix una titulació universitària per accedir-hi i en la qual es desenvolupen funcions pròpies d'aquest nivell d'estudis.

Pel que fa a la qualitat de la inserció laboral, i en comparació de la resta d'universitats catalanes, els nostres titulats presenten una taxa de salarització més elevada (91,5%, 13 punts superior), pateixen més temporalitat (8,8%, davant d'un 2,2%) i una menor incidència de la parcialitat (1,2% dels assalariats, davant d'un 10,5%). Les principals divergències s'observen en les retribucions, ja que el 70% dels nostres graduats supera els dos mil euros bruts mensuals, davant del 42,5% de les universitats catalanes presencials. No obstant això, no podem deixar d'observar que aquesta bretxa pot respondre al perfil laboral i personal dels individus. Finalment, simplement cal destacar que la satisfacció amb la feina és lleugerament superior per als titulats de la UOC, sobretot en el contingut de la feina, la retribució i els aspectes generals del lloc de treball (valors d'entre el 5 i el 5,6 en una escala de l'1 al 7).

La inserció laboral està condicionada per les competències adquirides i per la seva adequació al lloc de treball. El nivell adquirit mitjançant les competències transversals previstes per l'EIL és d'un 4,9 sobre 7, i les més elevades són les vinculades amb les TIC i amb els coneixements teòrics (prop d'un 6) i les més baixes, les relacionades amb la comunicació oral (4,2) i els idiomes (2,4). Quan analitzem la diferència entre el nivell adquirit i el nivell sol·licitat al lloc de treball, trobem que en la pràctica totalitat de les competències la diferència és positiva, especialment en coneixements teòrics i pràctics i en la capacitat de tractar la informació i la documentació. Només hi ha tres competències en què aquesta diferència és negativa: lideratge, comunicació oral i idiomes. Les dades mostren l'efecte positiu de l'aprenentatge virtual en una competència laboralment tan rellevant com és l'ús de les TIC i avalen la inclusió com a assignatura bàsica i obligatòria dels idiomes moderns i el foment de l'expressió oral (Present@, exposició pública dels TFG, etc.).

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI conclou que els resultats d'aprenentatge assolits pels estudiants es corresponen amb els objectius del grau descrits a la memòria i compleixen satisfactòriament les exigències del nivell del MECES per a la titulació. Aquesta adequació dels coneixements, habilitats i competències adquirits pels estudiants deriva de la coherència de la metodologia docent i de les activitats formatives implantades, a més de la capacitat certificadora del sistema d'avaluació. Els diferents indicadors acadèmics i d'inserció laboral avalen aquest nivell de formació que, per altra banda, queda reflectit en la complexitat i les temàtiques dels TFG.

Màster universitari de Direcció de les organitzacions en l'economia del coneixement

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

En l'actualitat aquest màster està en procés de modificació de la memòria originalment verificada.

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes

L'evolució de la matrícula ha estat positiva des que es va posar en marxa, i s'ha passat de matricular 62 estudiants nous el curs 2011-2012 a 185 el curs 2014-2015. Aquestes dades de matrícula sempre s'han situat per sota del nivell màxim previst a la memòria.

En aquest darrer curs hi ha un total de 335 estudiants matriculats. Aquesta elevada xifra es deriva del fet que la majoria dels nostres estudiants cursen el màster a temps parcial, de manera que allarguen la seva presència al programa. El nombre de graduats s'eleva a 129 en acabar el curs 2014-2015.

El perfil dels matriculats és heterogeni tal i com és habitual en els màsters de direcció empresarial. Aproximadament el 23% dels estudiants són de l'àmbit de titulacions d'economia i empresa, però el volum més majoritari d'estudiants procedeix de disciplines com a l'enginyeria i l'arquitectura (40%). No obstant això, cal remarcar que si bé aquests estudiants no provenen d'un grau en administració d'empreses, la majoria d'ells disposen d'experiència professional en la direcció i gestió empresarial.

Aquesta diversitat de perfils ha condicionat l'orientació i el contingut d'algunes de les assignatures obligatòries i introductòries. Així, per exemple, a *L'organització en l'economia del coneixement* s'han incorporat continguts propis de Direcció estratègica per a complementar millor la formació d'estudiants aliens a les disciplines d'economia i empresa. D'aquesta manera, l'heterogeneïtat de perfils no ha afectat ni el seguiment, ni l'aprofitament de les assignatures (la taxa de rendiment és del 84,9%), ni tampoc la satisfacció dels estudiants envers la titulació (en global, el 84% es manifesta satisfet amb la titulació i el 87,1% amb el pla d'estudis). Igualment, el 88% dels graduats es mostra satisfet amb la titulació i ressenya de manera aclaparadora que la formació rebuda l'ha permès millorar les capacitats per a l'activitat professional (96%) i les competències personals (84%). Finalment, cal destacar que el 87,5% dels estudiants enquestats es mostra d'acord o molt d'acord a recomanar la UOC a una persona coneguda o familiar.

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes de coordinació establerts a la titulació, tant pel que fa a la relació entre la direcció de programa i l'activitat de tutoria, com amb els professors responsables de les assignatures i alhora els professors col·laboradors, segueixen les pautes habituals establertes als Estudis (vegeu la Introducció d'aquest apartat 4).

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI considera que el perfil formatiu dels estudiants de la titulació és heterogeni, si be els estudiants procedents de graus aliens a l'administració d'empreses disposen d'un bagatge professional en l'àmbit de la direcció i gestió empresarial. Els mecanismes de coordinació són adequats, com posa de manifest el fet que el 88% dels graduats estigui satisfet o molt satisfet amb la coordinació existent entre els continguts de les assignatures del màster.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

El màster ofereix un conjunt d'assignatures obligatòries que incideixen en aspectes de sostenibilitat interna i externa de l'organització inserida en una economia basada en el coneixement, i un conjunt d'assignatures optatives relacionades amb les principals direccions de les àrees funcionals de l'organització, i amb altres de caràcter transversal, com la internacionalització, la competitivitat empresarial i les habilitats directives.

Per a elaborar aquest apartat ens hem focalitzat sobretot en les assignatures obligatòries seleccionades per la Comissió de Titulació: Excel·lència en la gestió i Direcció de persones en la societat del coneixement.

Excel·lència en la gestió és una assignatura que aborda les competències relatives a la direcció estratègica i sostenible de les organitzacions, mentre que Direcció de persones en la societat del coneixement fa referència a la direcció d'un àmbit funcional, però manté alhora un cert abast transversal en la mesura que qualsevol càrrec directiu ha de saber dirigir persones. Totes dues assignatures mostren el treball d'assoliment per part dels estudiants d'una diversitat de competències mitjançant diferents metodologies, recursos i activitats d'aprenentatge i avaluació.

D'acord amb el procediment establert per l'agència avaluadora, a aquestes dues assignatures s'hi afegeixen el Projecte d'aplicació professional (assignatura de pràctiques de caràcter obligatori) i el Treball final de màster.

6.1. Els resultats de l'aprenentatge es corresponen amb els objectius formatius i amb el nivell del MECES de la titulació

La metodologia del màster està fonamentada en l'aprenentatge mitjançant la realització d'activitats d'avaluació continuada (PAC) per part dels estudiants. Aquestes activitats estan dissenyades de manera que la seva execució posi en evidència uns resultats d'aprenentatge que demostrin que els estudiants han assolit les competències atribuïdes a l'assignatura. Així, la superació de les diferents assignatures de la titulació garanteix l'assoliment de les competències del màster recollides en la memòria, que es corresponen amb el nivell 3 del MECES.

D'acord amb l'estratègia dels Estudis, durant els darrers cursos s'ha continuat avançant en el treball per **competències** (bàsiques, específiques i transversals) i la seva concreció en resultats d'aprenentatge al si de les diferents activitats formatives plantejades als estudiants. En aquest sentit, s'ha revisat el mapa de competències per a analitzar el nivell de correspondència entre la docència efectiva a les aules i el que estableix la memòria. En general, no s'han observat desajustos significatius, tot i que l'experiència ha evidenciat que resulta complex treballar moltes competències transversals alhora en una mateixa assignatura. Aquest fet ha fet que es prioritzés com a mínim una competència transversal en cadascuna de les assignatures. D'altra banda, s'ha de tenir en compte que la modificació de la memòria verificada (pendent d'aprovació), arran dels canvis normatius, ha implicat la incorporació de les competències bàsiques, que no existien explícitament en el moment inicial de verificació del títol. Finalment, cal remarcar que aquests darrers anys també s'ha treballat per a millorar la visualització de l'enfocament basat en competències a les assignatures del màster, augmentant la coordinació i l'homogeneïtzació en la incorporació d'aquestes i els objectius d'aprenentatge al pla docent i als enunciats de les PAC en què es treballen específicament.

Tenint en compte que el següent apartat (6.2) detalla la relació entre la metodologia, les activitats i l'avaluació, els documents que recullen la realització de les diferents proves d'avaluació contínua per part dels estudiants en les assignatures seleccionades és la millor manera d'il·lustrar aquest punt. Així, la prova documental aportada mostra que la superació d'una assignatura representa l'acreditació d'haver assolit uns resultats d'aprenentatge mínims exigibles d'acord amb el paper que aquesta juga dins del mapa de competències de la titulació i el nivell de màster del MECES, i la nota permet identificar el nivell concret assolit. Aquestes proves es reforcen amb l'elevat nivell de satisfacció amb la titulació i el nivell competencial assolit pels estudiants i graduats.

6.2. Les activitats de formació, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos

La metodologia docent predominant en la titulació és la centrada en l'aprenentatge basat en la pràctica (*learning by doing*), mitjançant la realització d'una mitjana de quatre activitats d'avaluació contínua en cadascuna de les assignatures del màster per a assolir els resultats d'aprenentatge associats a l'assignatura. Les activitats tenen un enfocament eminentment pràctic. A banda que d'aquesta manera es contribueix a un aprenentatge progressiu, més significatiu i sòlid, també s'afavoreix l'elaboració d'activitats originals cada semestre –els estudiants han d'aplicar els coneixements a la situació real d'una diversitat d'organitzacions– i, a més, s'apropa l'aprenentatge dels estudiants a la realitat professional que han d'afrontar.

La tipologia d'activitats és diversa i s'adequa als resultats d'aprenentatge que cal assolir, aprofitant alhora les possibilitats que ofereixen les TIC. En aquest sentit, per exemple, per a garantir que els estudiants comprenen els continguts fonamentals d'una assignatura (CB6), se'ls demana que facin un mapa conceptual fent servir eines com Lucidchart o Free Mind, o la creació d'un wiki de manera col·laborativa sobre els reptes de la direcció de persones, incorporant exemples de pràctiques organitzatives. En la majoria d'assignatures es treballa a partir de casos d'empreses reals, per a comprovar que els estudiants són capaços d'aplicar aquests coneixements a entorns nous o contextos més amplis (CB7 i CB8). Per mitjà de totes aquestes activitats s'evidencia la capacitat de treball autònom o autodirigit (CB10), que també es reforça a l'assignatura optativa d'*Habilitats directives*.

A més, la necessitat de presentar conclusions en la realització de les PAC, i també d'expressar els raonaments i fonamentacions per mitjà de debats i en la defensa del treball final de màster (TFM) permet contrastar la capacitat de comunicació dels estudiants a públics especialitzats i no especialitzats (CB9). Cal destacar que, tal com es pot comprovar a l'assignatura d'*Excel·lència en la gestió*, la realització de debats entre estudiants que majoritàriament tenen experiència professional qualificada enriqueix l'aprenentatge i la creació de coneixement compartit.

Tenint en compte la metodologia docent, totes les assignatures del màster se superen mitjançant l'avaluació contínua. Considerem que aquest sistema és adequat atès els objectius establerts i el perfil dels estudiants de màster, que ja tenen una determinada maduresa professional i acadèmica. Des del primer dia del semestre, mitjançant el pla docent els estudiants saben quines són les regles concretes de funcionament del sistema d'avaluació de cadascuna de les assignatures (nombre d'activitats, pes de cadascuna dins de l'avaluació, terminis de lliurament, etc.). Arran del fet que alguns estudiants van manifestar que aquest sistema era massa rígid, ja que s'havien de lliurar obligatòriament totes les proves d'avaluació contínua, es va introduir la possibilitat de fer una prova d'avaluació addicional si un estudiant no havia pogut lliurar una de les activitats dins dels terminis inicialment establerts i la mitjana de la qualificació de la resta de l'AC era, com a mínim, d'una C-. Tot i que les activitats d'avaluació són diferents cada semestre, a la titulació es fa molt d'èmfasi en accions per a prevenir, detectar i penalitzar (si s'escau) la còpia i el plagi acadèmic, d'acord amb la política general de la UOC i dels Estudis d'Economia i Empresa. El volum d'estudiants satisfets o molt satisfets amb el sistema d'avaluació s'ha incrementant aquest darrer curs acadèmic i s'ha situat en un nivell molt elevat (91,3%) i, a més, el 88% dels graduats es mostra d'acord o molt d'acord amb el fet que els sistemes d'avaluació del màster permeten reflectir adequadament els aprenentatges assolits (mitjana de 4,2, en una escala de l'1 al 5).

Un element relatiu a la metodologia docent que cal destacar i en el qual s'ha produït un avenç significatiu de generalització a totes les assignatures del màster des del semestre 2014-1 és l'estratègia de personalització del retorn que es proporciona als estudiants. D'acord amb la política dels Estudis d'Economia i Empresa, al màster es proporcionen quatre tipus de *feedback*: un primer de tipus preventiu i grupal, que es fa via tauler i que intenta preveure quines poden ser les principals dificultats amb què es trobin els estudiants a l'hora de fer les PAC; un segon, posterior i grupal, que consisteix a publicar les solucions l'endemà mateix de la data límit de lliurament dels exercicis, per mitjà del mateix espai de l'aula en el qual es publica l'enunciat de la PAC; el tercer tipus és individualitzat i es fa via RAC, i s'ha de fer almenys a tots els estudiants amb C- i C+ (i esporàdicament a alguns amb B i alguns amb A), especificant principalment els errors, però també destacant allò que s'ha fet especialment bé; finalment, un darrer tipus de retorn, també posterior i grupal, que es fa via tauler de l'aula i en el qual es recullen els errors principals i més comuns que s'hagin identificat en corregir els exercicis. Pel que fa a aquesta activitat de retorn, i també a la dinamització i motivació dels estudiants, és fonamental la tasca dels professors col·laboradors, que, en general, és una font de satisfacció per als estudiants (82,1%, la mitjana d'estudiants satisfets el darrer curs), tot i que en algunes assignatures aquesta satisfacció no és tan elevada. En conseqüència, en

cada cas es prenen les decisions oportunes, com, per exemple, la formació addicional dels col·laboradors, si són novells, o arribat el cas, la no renovació de la relació contractual.

Per al desenvolupament de les diferents activitats d'avaluació contínua, d'acord amb el que és habitual als Estudis, els estudiants de la titulació tenen a la seva disposició força diversitat de tipologies i formats de recursos d'aprenentatge. A més del material didàctic bàsic de l'assignatura, els estudiants poden disposar de guies d'estudi, lectures, informes i articles d'actualitat, accessos a portals web, consulta de bases de dades, normatives i llibres electrònics. La satisfacció amb els recursos d'ensenyament-aprenentatge ha estat del 82,1%, un valor per sobre de la mitjana dels màsters universitaris de la UOC.

Finalment, per la seva rellevància en el marc de la titulació, entrem a comentar amb una mica més de detall el funcionament de les pràctiques i el TFM, dues assignatures en què els estudiants porten a la pràctica d'una manera integrada el conjunt de competències de la titulació.

Pel que fa a les pràctiques externes, el *Projecte d'aplicació professional*, fins al curs 2013-2014 els estudiants podien fer les pràctiques empresarials de manera virtual o presencial, i aquestes últimes eren les més demanades. Les pràctiques es proposen (1) per part de l'estudiant i posteriorment el professorat de l'assignatura valida tant el projecte d'aprenentatge que es vol desenvolupar com la durada o (2) mitjançant la borsa de treball de la Universitat. En tots dos casos, les pràctiques –que, per exemple, poden consistir a dissenyar el pla d'internacionalització d'una empresa–, estan supervisades per un tutor de l'empresa i un col·laborador docent, que fan el seguiment dels estudiants. Al final del projecte, els estudiants han de lliurar al professorat un informe amb una descripció detallada de les activitats realitzades i els aprenentatges que han assolit.

Cal comentar que durant el curs 2014-2015 es va fer una prova pilot per a fer les pràctiques de manera únicament virtual amb un proveïdor extern, la Fundació Universidad-Empresa (FUE). Els resultats obtinguts han estat per sota del que s'esperava pel que fa al funcionament de la plataforma virtual, el compromís dels tutors de les empreses i la satisfacció dels estudiants. Això ha fet que s'hagi decidit no consolidar la prova pilot i retornar al sistema anterior de gestió interna de les pràctiques. De cara al curs 2016-2017 està previst posar en funcionament el projecte institucional de desenvolupament d'un portal avançat de pràctiques que pretén millorar substancialment el funcionament actual.

Finalment, s'ha de tenir en compte el perfil dels estudiants del màster, molts dels quals disposen d'experiència professional relacionada amb els continguts i les competències de la titulació, de manera que els és possible reconèixer aquesta assignatura via RAEP (reconeixement acadèmic de l'experiència professional).

Una de les fites més importants de la titulació és el Treball final de màster. Per a assolir l'objectiu d'assignar els professors col·laboradors més adients a cadascuna de les propostes de TFM i que els estudiants comencin a pensar amb antelació quin serà el seu TFM, la seva gestió comença durant el període lectiu previ a realitzar-lo. Per mitjà dels tutors s'informa els estudiants del funcionament de l'assignatura i la necessitat d'emplenar un qüestionari sobre el tema que volen desenvolupar i la modalitat triada: (1) treball de recerca, (2) reflexió crítica o (3) treball d'aplicació pràctica. També es demana que facin una autovaloració de la factibilitat del treball amb l'objectiu de poder començar el curs amb una proposta ferma, que es pugui desenvolupar en un semestre. El professorat responsable de l'assignatura és qui valida la proposta i assigna un professor col·laborador especialista en la matèria, que al seu torn farà un seguiment personalitzat de l'estudiant al llarg del curs. Aquest col·laborador és un professor doctor amb un alt nivell de coneixement i expertesa sobre la matèria objecte del treball.

Al llarg del semestre els estudiants han d'acomplir diferents fites de lliuraments parcials dels treballs, el contingut de les quals ja està explicat a la guia de TFM, un document més extens i detallat que el pla docent. Hi ha tres fases (elecció del tema, desenvolupament i tancament) i cadascuna implica una fita, llevat de la segona, en què hi ha tres fites (objectius, recollida d'informació i treball empíric, i conclusions). Els estudiants han de superar totes les fases per a poder defensar el treball davant del tribunal, que està compost per dos professors. La defensa és síncrona, de manera que es fa servir la plataforma WebEx o l'Skype. Durant tot el semestre el professorat col·laborador acompanya i orienta els estudiants i els dona un retorn personalitzat sobre el que han de fer per millorar el treball en cadascuna de les fites que han d'anar assolint.

Des que es va posar en marxa la titulació, el TFM ha estat objecte de diverses millores, principalment metodològiques, com, per exemple, la introducció de rúbriques per a homogeneïtzar les avaluacions dels professors col·laboradors i facilitar la personalització del *feedback*. A més, s'han ampliat els recursos d'aprenentatge tenint en compte que tenen com a objectiu complementar de manera transversal els recursos existents i els utilitzats en les matèries cursades anteriorment. També s'han incorporat noves eines de comunicació al núvol per a facilitar la gestió coordinada del conjunt de professors col·laboradors del TFM, i també les defenses, que són virtuals i síncrones.

La taxa de rendiment del TFM se situa en un nivell del 77,1% i amb una taxa d'èxit del 96,1% el curs 2014-2015. Tenint en compte la idiosincràsia de l'assignatura, aquest resultat es considera satisfactori, i es valora positivament el fet que aquests indicadors han millorat sensiblement des dels inicis de la titulació.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per les característiques de la titulació.

Els resultats globals del màster són bons, tal com s'indica a continuació, ja que els indicadors de funcionament assolixen nivells més alts dels que preveia la memòria. Malgrat tot, des de la posada en funcionament de la titulació s'ha aplicat una política de millora contínua en tots els àmbits i s'ha posat èmfasi en la introducció de canvis i millores en aquells aspectes que presentaven un pitjor comportament relatiu.

La taula mostra que la **taxa de rendiment** se situa per sobre del valor esperat del 70% tots els anys (el 85% correspon al darrer curs acadèmic). A més, cal destacar que totes les assignatures se situen per sobre d'aquest llindar de referència del 70%.

La **taxa d'èxit** s'ha situat tots els anys per sobre del nivell previst a la memòria verificada (95%), tal com es pot observar a la taula. El curs acadèmic 2014-2015 ha estat del 96% i únicament cinc assignatures presenten nivells inferiors, si bé són igualment elevats, ja que el més baix correspon a l'assignatura de primer semestre *L'organització en l'economia del coneixement* i és d'un 87,2%. En totes aquestes assignatures s'ha analitzat amb detall quines podrien ser les causes i s'han establert mesures correctores per a millorar aquest indicador.

Des de l'inici de la titulació la **taxa de satisfacció** mitjana dels estudiants s'ha situat per sobre del nivell 4 (en una escala de l'1 al 5), com es pot constatar a la taula, i el darrer curs acadèmic ha estat del 4,2. El percentatge d'estudiants que es manifesta satisfet o molt satisfet amb la titulació ha estat del 84,4%. A més, els aspectes relatius a la satisfacció amb el pla d'estudis i la seva orientació i aplicabilitat presenten una tendència de millora continuada. D'altra banda, aquest curs acadèmic la satisfacció global amb les assignatures de la titulació ha augmentat 7 punts percentuals respecte al curs anterior i se situa en el 85,3%, un nivell per sobre de la mitjana dels màsters universitaris de la UOC (80,9%). Les assignatures que durant el curs 2013-2014 s'havia detectat que tenien taxes de satisfacció per sota de l'esperada, especialment en consultoria i recursos d'aprenentatge, han millorat sensiblement amb les mesures adoptades. La taula posa de manifest l'elevat nivell de satisfacció mitjà amb la tasca dels professors col·laboradors, els recursos d'aprenentatge i el sistema d'avaluació (82,9%, 82,1% i 91,3% respectivament).

En qualsevol cas, en termes generals cal continuar actualitzant periòdicament i sistemàticament els recursos i fent accions i seguiment per a millorar la satisfacció envers l'acció de consultoria. A més, i sobretot en relació amb la satisfacció, s'han detectat tres àmbits de millora prioritaris, en els quals s'estan fent diferents actuacions de millora: (1) la satisfacció amb l'acció de tutoria, que ha millorat sensiblement el darrer curs acadèmic (del 53,5% al 67,2%) però en la qual encara hi ha recorregut per a la millora; (2) la satisfacció amb el Projecte d'aplicació professional, en què la prova pilot realitzada amb la FUE no va permetre assolir els resultats previstos, i el percentatge d'estudiants satisfets o molts satisfets en termes globals és reduït (33,3%), malgrat que la satisfacció amb els indicadors parcials no és tan baixa (per exemple, satisfacció amb la mesura en què han permès posar en pràctica coneixements i habilitats, 66,7%), potser aquests resultats també estan condicionats per l'elevat error mostral en la resposta (24,5%); i, a l'últim, (3) amb el TFM, ja que la satisfacció global és només d'un 69%, tot i que la satisfacció amb els indicadors parcials també és més alta, i destaca l'elevat nivell de satisfacció amb la consolidació dels coneixements i habilitats que permet el TFM, que se situa en el 90% entre els estudiants actuals i en el 80% entre els graduats.

A la taula es pot comprovar que en els darrers dos cursos acadèmics es concentra la pràctica totalitat dels **graduats** (62 i 63, respectivament, dels 129 graduats). Només un 2,7% dels estudiants de la cohort 2013-2014 ha cursat el màster en un any i confirma que els estudiants del màster ho són a temps parcial i fan el màster en dos anys o més. De fet, dels graduats el darrer curs un 52,4% és de la cohort del 2012-2013 i un 47,5%, del 2011-2012. Així doncs, la taxa de graduació està en consonància amb el perfil dels estudiants de la titulació i amb les recomanacions que es fan de matrícula responsable. S'ha de tenir en compte que això fa que la **taxa d'eficiència** sigui elevada (0,96 el darrer curs) i superior al nivell de referència del 90% establert a la memòria, malgrat la dedicació a temps parcial dels estudiants. Per a assolir aquest objectiu la tasca de tutoria desenvolupada a fi que els estudiants es matriculin d'un volum de crèdits en consonància amb el temps realment disponible per a l'estudi esdevé cabdal.

Finalment, cal remarcar que el perfil d'estudiant del màster i de les titulacions de la UOC en general fa que s'hagi de posar especial atenció en els aspectes relatius a l'**abandonament**. En el màster aquest curs acadèmic s'ha reduït la taxa d'abandonament d'un 24,6% a un 18,5%, i s'ha situat per sota del nivell de referència de la memòria. No obstant això es continua treballant per reduir aquest nivell en els anys posteriors al termini de referència, malgrat que el seguiment realitzat pels tutors fins ara mostra que una part fonamental de les causes de l'abandonament rau en aspectes personals dels estudiants i que, per tant, s'escapen de l'àmbit d'influència de la gestió i el funcionament de la titulació.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació

Tenint en compte la data en què es va posar en marxa la titulació i el ritme d'avanç dels nostres estudiants, encara no és possible disposar de dades provinents de l'estudi de l'AQU sobre inserció laboral dels graduats d'aquest màster i, per tant, romanem atents a properes publicacions de dades significatives al respecte.

No obstant això, la UOC realitza de manera sistemàtica una enquesta als graduats dels diferents programes. Considerant les seves respostes de manera agregada, per reduir l'error mostral, podem constatar que els nivells de satisfacció dels graduats d'aquesta titulació són similars als que mostren els estudiants (que hem comentat en l'apartat anterior), com es pot constatar a la taula. Partint del fet que el 88% dels graduats es mostra satisfet o molt satisfet amb la titulació, destaquem que, pel que fa a la formació rebuda, el 96% es manifesta satisfet o molt satisfet amb el fet que li ha permès millorar les capacitats per a l'activitat professional i el 84%, millorar també les competències personals (nivell de confiança, aprenentatge autònom, presa de decisions, etc.). Són aspectes que considerem clau i que esperem que reverteixin en una millora professional dels mateixos estudiants, sense que ara per ara sigui possible contrastar fefaentment aquesta relació amb les dades disponibles.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI conclou que els resultats d'aprenentatge assolits pels estudiants es corresponen amb els objectius del grau descrits a la memòria i compleixen satisfactòriament les exigències del nivell 3 del MECES per a la titulació. Els valors dels indicadors de rendiment i satisfacció són molt bons, i destaca l'elevada satisfacció dels estudiants i graduats amb la titulació. No obstant això, cal seguir treballant per millorar aquest indicador sobretot en relació amb el Projecte d'aplicació professional.

Màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic

Estàndard 1: Qualitat del programa formatiu

1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places ofertes

El màster universitari d'Anàlisi de l'entorn econòmic és un màster jove, que es va començar a desplegar el curs 2012-2013 i que va completar el desplegament el primer semestre del curs 2013-2014, moment fins al qual cap estudiant no va poder obtenir la titulació. Amb el curs 2015-2016 es tanca el tercer curs amb el màster completament desplegat.

Fins ara el nombre de nous matriculats s'ha mantingut relativament estable al voltant dels 40 nous matriculats per curs acadèmic. Malgrat que aquesta xifra està a una certa distància de la prevista a la memòria del màster (60 nous matriculats per curs acadèmic), el situa entre els màsters d'economia amb un nombre més elevat d'estudiants matriculats dins del conjunt de màsters d'aquest àmbit que s'ofereixen en el sistema universitari de Catalunya i d'Espanya.

Pel que fa al perfil dels estudiants, aquest s'ajusta al previst en la memòria del màster, ja que la majoria dels estudiants procedeixen, per una banda, de l'àmbit de l'Administració i Direcció d'Empreses i, per l'altra, de titulacions de les Ciències Socials frontereres amb l'Economia (bàsicament Ciències Polítiques, Sociologia, Periodisme, Relacions Internacionals, Geografia, etc.). Finalment, hi ha un tercer grup, residual i alhora heterogeni, que combina estudiants procedents del grau d'Economia, de diverses enginyeries, de l'àmbit de les ciències, com la Biologia, la Geologia o les Matemàtiques i d'altres (Filologia Hispànica, Farmàcia, etc.).

Aquesta varietat i heterogeneïtat encaixa amb el que es preveia i es pretenia. L'expectativa d'evolució de la matrícula és consolidar el pes dels estudiants procedents de l'àmbit dels estudis empresarials, atès que una part important dels continguts i les competències del màster estan pensats per a aquests perfils de procedència, alhora que considerem que hi ha marge de potencial de matrícula entre els titulats procedents de l'àrea de les Ciències Socials (Ciències Polítiques, Sociologia, Relacions Internacionals, Periodisme, Geografia, etc.).

Aquesta pluralitat de perfils no ha estat especialment problemàtica gràcies a la bona tasca d'orientació que s'ha fet des de l'acció tutorial, la qual cosa ha estat confirmada tant per les altes taxes de rendiment i d'èxit (que comentarem amb més profunditat a l'apartat 6.3) com pels bons indicadors de satisfacció dels estudiants (apartat 6.1).

1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats

Els mecanismes de coordinació establerts a la titulació, tant pel que fa a la relació entre la direcció de programa i l'activitat de tutoria, com amb els professors responsables de les assignatures i alhora els professors col·laboradors, segueixen les pautes habituals establertes als Estudis (vegeu la introducció de l'apartat 4).

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

El CAI valora positivament aquest estàndard, atès que el perfil dels estudiants del màster es correspon amb el perfil esperat en la memòria, i se situa en línia amb la funció social de la UOC, i també per la bona posició relativa que té el màster en relació amb l'entorn català i l'espanyol pel que fa al nombre de matriculats. D'altra banda, el CAI també destaca que les competències de la titulació són coherents amb les sortides professionals i amb el nivell corresponent del MECES. Finalment, es considera que els mecanismes de coordinació són els adequats per al bon funcionament de la titulació.

Estàndard 6: Qualitat dels resultats dels programes formatius

A partir de la descripció següent i de les justificacions aportades, posarem de manifest que la titulació compleix els objectius de qualitat pel que fa als resultats d'aprenentatge, al sistema d'avaluació i als indicadors de satisfacció.

Per a poder facilitar la descripció i exemplificar aquest grau de consecució, la Comissió de Titulació del màster ha seleccionat les assignatures de Seguiment conjuntural de l'economia i d'Elements i actors de la globalització, a més del Treball final de màster (TFM) i del Projecte d'aplicació professional (PAP). Les raons que justifiquen aquesta representativitat són les següents:

- (1) Les dues assignatures són representatives del conjunt dels continguts i de les competències del màster.
- (2) Les dues assignatures permeten posar de manifest que el disseny dels plans docents i de les activitats formatives proposades s'ajusta i està pensat per a assolir els objectius proposats en la memòria.

6.1. Els resultats de l'aprenentatge assolits es corresponen amb els objectius formatius pretesos i amb el nivell del MECES de la titulació

La definició de les competències transversals i específiques realitzada en el moment de la elaboració de la memòria del màster (2010) es va basar en els anomenats Descriptors de Dublín ja que en aquell moment encara no s'havia publicat el RD 1027/2011 del Marc Espanyol de Qualificacions per a l'Educació Superior (MECES). Durant la primera meitat de l'any 2016 es va procedir a la modificació de la memòria del màster, la qual va ser aprovada per l'AQU el mes de juliol d'aquest mateix any. En aquesta modificació, i pel que fa a les competències, s'ha procedit a ajustar la memòria del màster al nou marc normatiu, introduint les competències bàsiques que no existien en la primera memòria, així com a un reajustament de les competències per mòduls i assignatures.

Aquest reajustament s'inscriu en el marc de l'estratègia i treball generals que ha portat a terme els Estudis d'Economia i Empresa al llarg dels darrers cursos amb l'objectiu d'anar avançant en el treball per competències (bàsiques, específiques i transversals) i en la seva concreció en resultats d'aprenentatge en el si de les diferents activitats formatives plantejades a l'estudiant. En aquest sentit, en el MUAEE es va analitzar el nivell d'ajust entre la docència efectiva a les aules i l'establert a la Memòria la qual cosa va posar de manifest les dificultats de treballar simultàniament moltes competències en una mateixa assignatura. Això va derivar en un procés de revisió del mapa de competències inicialment definit a la memòria que es va concretar en l'assignació de dues competències transversals i dues d'específiques en cadascuna de les assignatures.

El Màster assegura l'adquisició del conjunt de competències i l'assoliment dels diferents resultats d'aprenentatge a través del disseny i la planificació docent que es porta a terme en el conjunt de les assignatures que configuren el programa. Els resultats d'aprenentatge assolits es corresponen amb els objectius formatius i amb el nivell 3 (el de màster) de les competències que estableix el RD 1027/2011 del Marc Espanyol de Qualificacions per a l'Educació Superior (MECES) tal i com es mostra en el següent quadre:

Competències del Màster	Resultats d'aprenentatge MECES Nivell 3
CB6- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca. + Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	Haver adquirit coneixements avançats i demostrat, en un context de recerca científica i tecnològica o altament especialitzat, una comprensió detallada i fonamentada dels aspectes teòrics i pràctics i de la metodologia de treball en un o més camps d'estudi.
CB7- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.	Saber aplicar i integrar els seus coneixements, la comprensió d'aquests, la seva fonamentació científica i les seves capacitats de resolució de problemes en entorns nous i definits de forma imprecisa, incloent contextos de caràcter multidisciplinari tant investigadors com a professionals altament especialitzats.

+ Conjunt dels competències específiques del Màster CE1-CE6	
CB8- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.	Saber avaluar i seleccionar la teoria científica adequada i la metodologia precisa dels seus camps d'estudi per formular judicis a partir d'informació incompleta o limitada incloent, quan calgui i pertinent, una reflexió sobre la responsabilitat social o ètica lligada a la solució que es proposi en cada cas.
+ Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	
Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	Ser capaços de predir i controlar l'evolució de situacions complexes mitjançant el desenvolupament de noves i innovadores metodologies de treball adaptades a l'àmbit científic/investigador, tecnològic o professional concret, en general multidisciplinari, en el qual es desenvolupi la seva activitat.
CB9- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.	Saber transmetre d'una manera clara i sense ambigüitats a un públic especialitzat o no, resultats procedents de la recerca científica i tecnològica o de l'àmbit de la innovació més avançada, així com els fonaments més rellevants sobre els quals se sustenten.
+ Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	
CB10 – Que els estudiants posseïxin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran mesura autodirigit o autònom.	Haver desenvolupat l'autonomia suficient per participar en projectes de recerca i col·laboracions científiques o tecnològiques dins el seu àmbit temàtic, en contextos interdisciplinaris i, si escau, amb una alta component de transferència del coneixement.
+ Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	
CB10 – Que els estudiants posseïxin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran mesura autodirigit o autònom.	Ser capaços d'assumir la responsabilitat del seu propi desenvolupament professional i de la seva especialització en un o més camps d'estudi.
+ Conjunt de les competències específiques del Màster CE1-CE6	

Per tant, les metodologies docents i les activitats de formació es dissenyen en funció de les competències i dels objectius d'aprenentatge adscrits a cada assignatura i amb l'objectiu de garantir el seu assoliment. Aquestes activitats i metodologies docents són les que es van definir a la memòria. Pel que fa a les activitats de formació, la majoria es concentren en les proves d'avaluació contínua (en endavant, PAC), encara que no únicament, ja que també es proposen pràctiques i activitats no avaluables que l'estudiant porta a terme per consolidar els continguts i garantir millor l'assoliment dels resultats d'aprenentatge (debats, comentaris de casos, etc.). En relació a les PAC, cal aclarir que són activitats tant avaluadores com formatives.

Els estudiants, i malgrat haver de ser molt prudents amb els resultats de les enquestes donat el baix nombre d'estudiants i de respostes obtingudes, expressen un elevat nivell de satisfacció amb la titulació, amb una mitjana de satisfacció global que es manté al voltant de 4 en una escala que va del 1 al 5.

6.2. Les activitats de formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per garantir l'assoliment dels resultats de l'aprenentatge previstos.

A la Memòria per a la verificació del Màster es van establir les activitats formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació que es preveia portar a terme per poder assolir els resultats d'aprenentatge que es proposaven. A nivell general, el desenvolupament del Màster ha estat fidel al que es recollia a la Memòria. Les activitats formatives incideixen en la seva gran majoria en l'orientació pràctica del Màster ja que requereixen capacitat d'anàlisi i resposta davant de la complexitat i que tenen potencial de transferència en la vida professional de l'estudiant i tenen l'objectiu últim que els estudiants puguin desenvolupar i assolir les competències previstes i aprovades en la memòria verificada.

En termes generals, les diferents assignatures del màster s'estructuren al voltant de diverses activitats formatives que es poden agrupar en: (a) Lectura i anàlisi de textos i articles acadèmics i científics; (b) Recerca d'informació i de dades, bàsicament extretes d'internet; (c) Anàlisi de dades i informacions estadístiques; (d) Estudi de casos; (e) Resolució d'exercicis i problemes; (f) Redacció d'informes, assajos,...

Les activitats proposades doncs en les diferents PAC consisteixen, principalment, en la cerca de dades i informacions en diferents webs, tractar-les per poder interpretar la informació que proporcionen i fer diagnòstic així com presentar les conclusions i propostes que se'n puguin extreure. El cas de l'assignatura d'Elements i actors de la Globalització és il·lustratiu i concreta les activitats formatives que més sovint es proposen en les distintes assignatures que componen el màster

Per a portar a terme aquestes metodologies les aules virtuals de les assignatures disposen de diferents espais de comunicació, planificació, recursos i avaluació.

Per tal de monitoritzar l'evolució de l'estudiant en el procés d'aprenentatge, l'estudiant rep regularment feedback del professorat. L'estratègia de feedback que s'aplica és la comuna al conjunt de les assignatures impartides des dels Estudis d'Economia i Empresa i que es basa en quatre tipus de feedback: un primer de tipus preventiu i grupal, que es fa via tauler i que intenta preveure quines poden ser les principals dificultats en què es trobin els estudiants al fer les PAC; un segon, posterior i grupal, que consisteix en publicar l'endemà mateix de la data límit de lliurament dels exercicis per part dels estudiants, de les solucions d'aquests a través del mateix aplicatiu de l'aula en el qual es va publicar l'enunciat de la PAC; el tercer tipus és individualitzat i es fa en el Registre d'Avaluació Continuada (RAC); aquest s'ha de fer almenys a tots els estudiants amb C- i C+ (i esporàdicament a algunes B i algunes A), especificant principalment els errors però també destacant allò que s'ha fet especialment bé; finalment, un darrer tipus de feedback, també posterior i grupal, que es fa via tauler de l'aula i en el qual es recullen els principals i més comuns errors que s'hagin identificat al corregir els exercicis.

El sistema d'avaluació es centra en l'avaluació continua (AC) donat que tenim la convicció que és a través de l'AC amb el què s'assoleix el millor aprofitament del procés d'aprenentatge, tant pel que fa als continguts com a les competències. Per tant, per a superar les diferents assignatures, els estudiants han de demostrar que han assolit els resultats d'aprenentatge mitjançant la realització de les activitats d'avaluació continua. Aquest sistema és possible gràcies a què el nombre d'estudiants per aula es mou entre els 15 i els 30 la qual cosa permet un seguiment individualitzat i molt acurat del què fa cadascun dels estudiants.

Per la seva singularitat, les assignatures del Treball Final de Màster (TFM) i del Projecte d'Aplicació Professional (PAP) requereixen alguns comentaris addicionals.

El TFM suposa la culminació del procés d'aprenentatge amb el desenvolupament de manera autònoma d'un projecte de recerca original sota l'orientació i direcció personalitzada d'un expert. El TFM es realitza necessàriament en la segona part del màster, per la qual cosa s'exigeix, per poder-se matricular, tenir almenys 30 crèdits ja superats. Aquest requisit respon a l'objectiu de què els estudiants apliquin tots els coneixements apresos al llarg del màster en la seva realització.

La manera de treballar aquesta assignatura, enfocada a la realització d'una recerca aplicada, està plenament alineada amb les exigències del nivell 3 del MECES corresponent a la titulació de màster. L'estudiant ha de ser capaç de plantejar una recerca sobre una temàtica relacionada amb els continguts de la titulació; situar-la en el seu context apropiat; establir un mecanisme de recollida i sistematització de dades; analitzar les dades i transformar-les en informació útil i rellevant; i elaborar una memòria on es presentin els resultats i les conclusions de la recerca. Finalment, l'estudiant ha de demostrar en una presentació pública *online* que és capaç d'exposar els principals resultats i troballes de la recerca de manera clara i entenedora. En aquest procés, els estudiants han de desenvolupar competències específiques sobre la temàtica però també en cerca i gestió de la informació (consultes a bases de dades); plantejament d'objectius i hipòtesis; recollida de dades; redacció amb cura del format (estructura, citacions bibliogràfiques, etc) i comunicació oral.

Per assolir els objectius de l'assignatura, l'estudiant no només ha de mostrar un elevat grau de maduresa, constància i compromís, sinó que a més, en les diferents fases de la recerca i amb el suport i supervisió del director del TFM, ha de prendre les decisions més adequades (tan en termes substantius com metodològics) per tal d'acotar l'objecte d'estudi i respondre la pregunta de recerca de manera raonada, factible i convincent.

A l'evidència 6 de la titulació es poden veure els títols dels TFM elaborats al llarg del semestre 2015-2 així com la nota obtinguda. Aquests treballs corresponen amb les temàtiques d'expertesa del professorat del màster i en la majoria dels casos s'ajusten a les línies de recerca dels seus directors. En aquest sentit, assenyalar que, com que molts dels estudiants estan exercint professionalment, molts dels treballs recullen petites experiències o investigacions o estudis de cas portats a terme en el seu context. Aquest fet els permet contextualitzar l'aspecte que analitzen, informar-se sobre les bases teòriques que el sustenten, en alguns casos portar a terme treball de camp i recollida primària de dades, extraure conclusions i poder compartir-les. Per a l'organització del TFM s'ha elaborat una Guia del TFM que inclou tota la informació relativa a la seva realització.

Per la seva banda, el Projecte d'Aplicació Professional (PAP) és cabdal per a l'assoliment de les competències del Màster ja que els estudiants s'apropen al món laboral real i poden aplicar en un context professional el que han treballat en les diferents assignatures.

El desenvolupament d'aquests projectes es duu a terme a través de convenis de col·laboració amb diverses entitats i organitzacions on l'estudiant ha d'aplicar el pla de treball i els objectius acordats amb la institució. En concret, des del curs 2015-2016 es porten a terme a través de dues institucions del tercer sector amb un elevat reconeixement social, com són Càritas i Setem. A més a més, la UOC està treballant per ampliar el ventall d'institucions col·laboradores amb el màster amb l'objectiu d'augmentar la pluralitat i diversitat de places ofertes als nostres estudiants.

Abans de la formalització del conveni, es fa arribar a la possible entitat col·laboradora un document en el que s'explica què s'espera de les pràctiques, en què han de consistir i quins resultats es busquen així com els requisits i característiques que han de complir els tutors que la institució decideixi assignar com a supervisors del treball que es porti a terme.

El projecte també es pot portar a terme en centres proposats a iniciativa de l'estudiant. Aquesta via requereix més temps ja que exigeix signar un conveni entre la UOC i la institució d'acollida. En aquest sentit, el primer pas és que l'estudiant ens comuniqui el nom de la institució i de la persona de contacte i que aquesta ens enviï una proposta de pràctiques que la UOC avaluarà i haurà de validar en la mesura en que encaixi amb les competències i continguts del màster. Posteriorment es passa a signar el corresponent conveni de pràctiques. Aquesta possibilitat és degudament informada als estudiants per la via de l'acció tutorial.

L'assignatura es porta a terme a partir d'una demanda realitzada per part de l'entitat d'acollida i a la que un estudiant del màster intentarà donar resposta. Les activitats formatives que es requereix han de formar part del PAP són: (a) Recerca d'informació i de dades; (b) Lectura i anàlisi de textos i articles acadèmics i científics; (c) Anàlisi de dades i informacions estadístiques; (d) Estudi de casos; (e) Redacció d'informes, assajos, textos,...

L'estudiant, mentre realitza el PAP, compta amb el seguiment i supervisió de dues figures que es complementen i que estan en constant comunicació. Per una banda, compten amb el tutor del centre d'acollida (tutor institucional) que és el professional en exercici que orienta i supervisa que les activitats portades a terme s'ajustin a l'encàrrec realitzat per la pròpia entitat i, per l'altra banda, compta amb un professor o tutor acadèmic que orienta i supervisa la qualitat del treball que es realitza.

El treball que els estudiants porten a terme al Projecte d'Aplicació Professional respon al perfil normatiu i al nivell 3 especificat al MECES. Això es reflecteix, per exemple, en el fet que les activitats que porten a terme els estudiants requereixen d'un alt grau d'especialització i d'autonomia per a portar-les a terme ja que l'estudiant ha de situar-se en el rol d'un professional i ser el responsable de portar a terme un projecte de manera autònoma.

L'avaluació es porta a terme per tots els agents que participen en el procés formatiu de l'estudiant. Així, tant el professor col·laborador com els tutors de centre emeten una avaluació que computa per a la nota final.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació

Les taxes de rendiment són elevades en totes les assignatures. Només dues de les catorze assignatures que conformen el pla d'estudis (sense incloure el PAP i el TFM) estan per sota del 70%. En el cas dels treballs finals el valor és força més baix (48,1% el curs 2014-2015). El motiu d'aquest valor és que en

aquesta assignatura, que es planteja com un treball acumulatiu, s'estableix que la primera fita avaluable és la fita 4 i, per tant, en cas que no s'arribi a lliurar aquesta fita, la nota de l'estudiant és de «no presentat».

Per la seva banda, les taxes d'èxit són prou elevades en quasi totes les assignatures, i s'assoleix en força casos una **taxa d'èxit** del 100%, i per sobre del 80% en la resta. Fins i tot en el cas del TFM, en què hem vist que la taxa de rendiment era significativament baixa, la taxa d'èxit és del 78,6% el curs 2014-2015, la qual cosa posa de manifest que el treball i la perseverança acaben donant el fruit esperat en la majoria dels casos en què l'estudiant arriba a lliurar la fita 4 (primera avaluable).

Amb les dades de què disposem en el moment de redactar aquest informe (juny del 2016), amb el curs 2014-2015 completat s'havien titulat el 38,1% dels matriculats de la cohort 2012-2013, el 18,4% dels de la cohort 2013-2014 i cap de la cohort 2014-2015. Aquest percentatge és una mica superior al que assenyala la memòria, que és del 15%. En valors absoluts, el total de graduats en aquell mateix moment era de 23. Finalment, cal destacar unes **taxes d'eficiència** significativament elevades (segons dades de Winddat, del 99% el curs 2013-2014 i del 97% el curs 2014-2015), la qual cosa posa de manifest la bona tasca dels tutors a l'hora d'assessorar els estudiants en temes com el ritme adequat de matrícula d'acord amb les especificitats personals, familiars i laborals de cadascun d'ells, l'elecció de les assignatures optatives segons els interessos o necessitats laborals dels estudiants, etc.

Tenint en compte que el màster es va començar a desplegar el setembre del 2012, el 16,7% de la cohort 2012-2013 es pot considerar que ha abandonat el màster. Per la seva banda, el 23,7% de la cohort 2013-2014 no s'havia matriculat al màster el curs 2015-2016, però encara no amb els suficients semestres per a poder-ho considerar abandonament, igual que el 12,8% de la cohort 2014-2015.

No obstant això, l'IST del 2013-2014 assenyala que el 26,2% dels estudiants de la cohort 2012-2013 no es trobaven en aquells moments matriculats del màster (i que, per tant, potencialment eren estudiants que havien abandonat el màster) i, en canvi, un any després, i en relació amb aquesta mateixa cohort, el percentatge d'estudiants que efectivament han passat a la situació d'abandonament ha baixat fins al 16,7%. Molt probablement aquesta «bona» evolució és conseqüència –a partir dels resultats d'una enquesta de l'Àrea d'Anàlisi i Investigació de Mercats als estudiants de les cohorts 2012-2013 i 2013-2014 que actualment no es troben matriculats al màster– de les accions que han dut a terme els tutors del màster de contactar amb cada un dels estudiants, estimular-los a continuar amb el màster, i dissenyar amb els que ho volguessin fer una planificació raonable d'assignatures que s'ajustés millor a les seves possibilitats.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats a les característiques de la titulació

En relació amb aquest punt no disposem de dades per a poder extreure conclusions. Seguim atents a les pròximes publicacions de dades sobre aquesta qüestió.

Grau d'assoliment de l'estàndard: s'assoleix

A partir de la descripció d'aquest apartat i les justificacions aportades, el CAI considera que la titulació compleix els objectius de qualitat del programa. Presenta uns bons resultats pel que fa als indicadors acadèmics i de satisfacció i permet que els estudiants assolixin uns resultats d'aprenentatge coherents amb el nivell del MECES de la titulació. A més, al llarg d'aquest període s'han posat en pràctica diferents mesures per a la millora contínua de la titulació, en especial pel que fa al Projecte d'aplicació professional (pràctiques) i al Treball final de màster (TFM), en les qual cal insistir.

5. Valoració final i propostes de millora

5.1. Valoració final

Els programes immersos en aquest procés d'avaluació responen al nivell formatiu que requereix el MECES, tal com ja es va confirmar en el moment de la seva verificació. D'altra banda, la informació pública ha anat millorant fins a assolir el nivell adequat.

El centre disposa d'un SIGQ que dona resposta a la majoria dels processos implicats en l'activitat docent i de serveis de la Universitat. Tal com s'ha indicat a l'estàndard 3, l'SGIQ s'ha completat amb la publicació regular dels informes de seguiment.

El personal docent té un nivell de qualificació acadèmica adequat i un perfil suficientment especialitzat que garanteixen la qualitat de l'activitat docent, des dels nivells inicials fins als avançats. Els serveis de suport a l'aprenentatge són eficients i sempre són objecte de valoració i de millora contínua.

Cal destacar que les titulacions objecte d'acreditació s'han desplegat d'acord amb les previsions de les memòries de verificació corresponents i, en general, els seus indicadors, en especial les dades de rendiment acadèmic i de satisfacció, són positius. Tanmateix, en les assignatures que presenten rendiments o satisfacció inferiors a la mitjana es farà un esforç específic de millora.

A continuació es presenten les accions de millora concretes, tant les del centre (quan afecten totes les titulacions) com les que són específiques d'alguna titulació. No obstant això, totes les titulacions són objecte d'un procés de millora contínua ressenyat en el procés de seguiment, de manera que cada curs es revisen els indicadors més rellevants de cada titulació, i els del centre.

5.2. Propostes de millora

Estàndard	Punt feble detectat	Identificació de la causa	Abast (quin programa)	Objectiu que es vol assolir	Acció proposada	Termini	Indicador de seguiment	Responsable	Implica una modificació memòria verificada
E.5/ E.6	Orientació per a la millora professional	Baixa satisfacció en els indicadors de satisfacció amb l'orientació professional	Centre	Major satisfacció amb l'increment d'ocupabilitat percebuda	<p>Millora de l'encaix entre la oferta i demanda de les pràctiques</p> <p>Ampliació de l'oferta de pràctiques</p> <p>Orientació per a la millora del Currículum Vitae de l'estudiant al finalitzar la titulació</p> <p>Augment de la visibilitat dels Treballs finals de Màster i dels Projectes de Pràctiques</p> <p>Anàlisi de les dades d'inserció laboral de l'AQU per a una millor orientació professional</p>	2016-2017	Millora de les dades d'ocupabilitat dels graduats	DE i Universitat	No
E.2.	Mostres no representatives a les enquestes de satisfacció	Insuficient participació dels estudiants en les enquestes	Universitat	Augment de la participació	Campanya de foment de la participació en les enquestes de satisfacció	2016-2017	Nombre de respostes significatiu en un nombre superior d'assignatures	Vicerektorat i DE	No

E.2.	Dificultat en la visualització individual de les dades corresponents a cada titulació	Taules de rendiment i satisfacció que informen alhora de totes les titulacions de la UOC	Universitat	Facilitar la consulta de les dades d'una titulació	Presentació desagregada de les dades de cada titulació a la web	2016-2017	Nº de titulacions amb dades individuals disponibles	PIQ	No
E.6	Resultats no suficientment satisfactoris en els indicadors d'abandonament	Situació complexa i multicausal	Centre i Universitat	<p>Reduir els indicadors d'abandonament dels programes</p> <p>Augmentar la personalització en el servei tutoria</p>	<p>Recollida d'informació per identificar perfils/situacions de risc i dissenyar actuacions efectives</p> <p>Revisió i millora dels itineraris formatius recomanats, especialment els referits a la primera matrícula</p> <p>Disseny d'estratègies específiques per aquelles assignatures amb pitjors indicadors d'abandonament</p>	2014-2017	<p>Identificació dels perfils de risc</p> <p>Satisfacció amb l'acció tutorial</p> <p>Índex d'abandonament</p>	PIQ, DE, DP	No
E.6	Resultats no suficientment satisfactoris de rendiment, satisfacció en determinades assignatures	Situació multicausal	Centre	Millorar els indicadors de rendiment i satisfacció en assignatures amb pitjor comportament	<p>Fer la diagnosi i establir les accions pertinents per tal de millorar els indicadors en cadascuna de les assignatures</p> <p>Revisió i millora de les estratègies docents</p>	2014-2017	Taxes de rendiment i satisfacció de les assignatures afectades	DP, PRA	No

E.5	Nivells de satisfacció amb l'acció tutorial millorables	Nivells de satisfacció relativament baixos en determinats aspectes de l'acció tutorial	Grau RLIO i Màsters	Assolir nivells de satisfacció amb l'acció tutorial superiors	Anàlisi de necessitats formatives i formació dels tutors Intensificació de les tasques de coordinació i supervisió	2016-17	Taxa de satisfacció dels ítems vinculats amb l'acció tutorial	DP Tutors	No
E.5	Nivells de satisfacció amb els recursos d'aprenentatge millorables	Impuls dels processos d'actualització de contingut i format dels recursos d'aprenentatge	Centre	Disposar de recursos d'aprenentatge innovadors Millorar satisfacció amb els recursos d'aprenentatge	Planificació de l'actualització dels recursos d'aprenentatge Execució del pla d'actualització d'acord amb la prioritització establerta	2016-18	Percentatge de recursos d'aprenentatge innovadors Taxa de satisfacció amb els recursos d'aprenentatge	DE, DP, PRA	No